

1400.

*Emlékirat a felső-benczédi Firtos család régi nemességéről, melyet meg-
újíttatni kívannak, Bethlen Miklós ajánló záradékával. 1701-ben.*

Memoriale.

Mü Udvarhelyszéki felső-benczédi *Firtos Mihály*, ki is mostan Keresztúrfiszékben, Keresztur városában lakik. *Firtos Gergely*, *Firtos János* és *Firtos István*, ugyan felső-benczédiek, mindnyájan testvératyafiaik.

Mivel a mi régi nemesi privilegiumunkat a mi praedecessoraink és truncusink még magokkal hozták volt ki Scythiából, kitetszik csak abból is, mert a mi régi eleinknek kővára lévén Udvarhelyszéken, mely hivattaték *Firtos várának*, s ma is annak hijják, melynek még mostan is kőfalai fenállanak, melyhez voltak faluk is (melyről a *Bonfinius* is böven tractál), ma is a várkapu előtt egy nagy kaszáló helyet mi birunk, melyet néhai boldog emlékezetű kegyelmes királyunk *Mátyás király* is a mi régi pracedecessorinknak hűséges szolgálatjokért Armalis adásával régi ős nativus szabadságunkat confirmálta volt; de annak utána sok változásokra jutván szegény hazánk, kegyelmes királyunktól adatott régi Armalisunk eltévedett, melyre nézve kételenítettünk felséges urunk római császár és koronás királyunktól régi szép szabadságunkat és nemességünket Armalissal renovaltatni.

Az mi a conditiokat illeti, ez szerént: a micsodás szabadsággal a mi hazánkban és székünkben több nativus nemes emberek élnek, mi is avval élhetnénk, ezenkívül bíróság, polgárság viseléssel és postálkodással ne terhelhetnénk, magunk, jelen való gyermekeink és ezután születendők is, ha lennének.

A czimerünk pedig egy kősziklán levő vár.

A mi eleink *Firtos Imre* ezeres kapitány volt annak idejében, de mi minden esztendőben alább szállottunk.

Alatta: Recomendálom a tekintetes Cancelláriának pro expeditione, spondeálom is usque ad flor. hung. 100.

BETHLEN MIKLÓS mpr.

(Eredetije az *Orsz. Levéltár* Erd. udv. Cancelláriai osztály 1701. 150 sz. alatt.)

1401.

A sófalvi (udvarhelyszéki) solymárok lajstroma 1701-ben.

1701-ben Sófálván következő *solymárok* voltak:

Engi Márton és Hideg Mihály 4 ökörrrel, Oláh István 2, Sebe Gergely 2, Deák János 2, Albert János 4, Engi János 2, Hajdó István 2, Karmán Mihály 2, László István 2, Fülöp Miklós 2, Bálint György 4, Lukács Márton 2, Kelemen Péter 2, Bálint Fülöp 2, Kovács János 2, Kacsó Ferencz 2, Sükös Péter 2, Cseresznyés György 2 ökörrrel.

Ezek, kiknek ökrök is van; ezután következnek a *marhások* közül 28 *solymár*, a semmisek közül 11 *solymár*; tehát Sófálván volt 58 *solymár*.

(A *székely-udvarhelyi nemzeti ládában* levő eredetinek 1311–312 lapjáról.)

1402.

Udvarhely-szék lakóinak és marhaállományának adó alapjául való összeírása kivonata. 1700–1702.

a) *Regestum universale sedis Sic. Udvarhely pro an. 1700.*

Mint az 1685 és 1689-ikiben: itt is a marhalétszám van felvéve községenként és a gazdák neveivel; a summás összefoglalás ez:

«Ezen fenn specificált százakban corrumerálván nemesek és szabadsággal élők ökröket «és marhásokat» per se, szabad semmiseket ketteivel, jobbágyok ökreit is ketteivel, jobbágy marhásokat is hasonlóképpen ketteivel, jobbágy semmiseket négyével computálván, van

Az *Ugron János* uram százában marhaszám semmisekkel

edgyütt .....nro 543¹/₂

Az *Ugron Thamás* uram százában .....nro 852

Ferenczi István uram százában .....nro 673

Pálfi Sigmond uram százában .....nro 896

Gálfői Mihály uram százában.....nro 371

Orbán Elek uram százában..... nro 988

Kádár András uram százában .....nro 554

Sándor Ferencz uram százában az Erdőn kívül.....nro 338¹/₂

az Erdőn belől .....nro 515

Udvarhely városában.....nro 110 ¹/₂

Summa summarum a megírt százakban in universum van

ökör szám modo praemisso..... nro 5841 ¹/₂

b) *Regestrum pro ao. 1701 és 1702.*

Az 1702 évi összeírás (épen mint az 1700–1701-iki) a vagyonerőt mutatja ki, a gazdák nevét és marháik létszámát tüntetve fel.

Megjegyzendő, hogy *Bardócz* fiúszékben *Vargyasról*: Lőrincz Tamás, Máté György, Máté Ferencz, Márok Ferencz és Márok János, mint «*solymár*»-ok vannak bejegyezve, mindenkinek 4–4 ökre van. (Lásd 358–91.)

Lövétén solymárok 1702-ben: Bálint Pál, Benedek Mihály, Bálint András, Bálint Mihály, Bálint György, Bálint Péter, Miklós János (Lásd 319–320 lap.)

Az 1702. évi összefoglalás így hangzik:

«Ezen Regestrumban specificált személyeket és marhákat, a nemes széktől usualt computus szerint, úgy mint a szabadsággal élő személyek ökreit, szabad marhásokat per se, a szabad semméseket, solymárokat, jobbágy ökreket és jobbágy marhásokat ketteivel, a jobbágy semméseket pedig négyével computálva, in universa summa teszen nro 6093.»

«A mint a falukról a regestrumokat behozták, azokban levő emberek közül falunként bizonyos személyeket erős hűtellel megeskertvén, a mint felírtak hütök után, én is a szerint (nemes uramék marhájokon, földes urok adta, megdöglött s kárrá vallott marhákön, ben való szabad és jobbágy szolgálak perceptorok, stationis commissariusok, combusták neven marhájokon kívül) az én igaz hütöm szerint pecsétemmel megerősítvén írtam és adtam ki a mélt. regium guberniumnak ő ngoknak. Datum *Udvarhely*, die 3. mensis Januarii, generali videlicet, congregatione totius sedis Siculicalis Udvarhely ao 1702.

FRANCISCUS PÁLFFI

jur. antelatae s. Sic. Udvarhely not. m. p. (P. h.)

(*A székelly-udvarhelyi nemzeti ladában 1700–1702. évekről egy kötetben levő lustrakönyv eredetijéből.*)

1403.

Gyergyó-szék közterhei, adózása, a 1701–1702. jan. 2.

Ao 1701 Gyergyóban az csiki Kabala hágó alatt levő új várhoz járt építőknék száma:

Szent-Miklós.....	53 név	Killyénfalva.....	14 név
Újfalú.....	34 »	Ditró	38 »

Szárhegy .....38 név   Csomafalva..... 17 »
 Remete..... 16 »   Alfalu ..... 33 »

Összesen: 243 név.

Az ott való fundatoroknak ez szerént szállítottunk élést:

Tyúkot .....nro. 40   Közkenyeret ..... nro. 24
 Tyúk tojást.....nro. 200   Eczet..... 14 ejtel
 Fejér kenyeret .....nro 24   Vaj..... 07 »

Ao 1702 dic 2 jan. Ez mostani collustratio szerént Gyergyó székben ez szerént vadnak az personák és azoknak von marhájok.

	Kilyénfalva	Csomafalva	Szárhegy	Tekerőpatak	Ujfalu	Alfalu	Ditró
Szabad emberek personae nro.	31	62	99	46	94	106	90
Vonómarhájok	66	126	203	84	198	192	51
Jobbágyok personae nro	5	3	45	13	3	25	20
Vonómarhájok	16	10	112	35	4	54	30

Ezen megírt falukra pedig ez szerént vetettük az portiot menstruatim az elmúlt esztendőben:

<i>Falu neve</i>	Búzát cub.	zabot cub.	szénát curr.	krajczár pénzt
Remete	3	18	5	22
Ditró	6	30	12	20
Szárhegy	7	36	12	23
Szt.-Miklós	10	54	22	29
Tekerőpatak	3	16	5	7
Kilyénfalva	2	9	3	5
Ujfalu	7	30	12	19
Csomafalva	4	26	9	13
	49	256	96	158

N. B. Minden contributioban felénit adott az jobbágy, mint az szabad ember.

Ezen megirt falukban pedig ez szerént voltak az quartélyok:

1) Carolus Dimieni és Ernestus kapitánok bejövén 2 cumpagniaival, ezen két compania egy téli quartélylyal voltak *Alfaluban* és *Csomafalvában*.

2) Donati kap. bejövén egy companiával, egy téli quartélylyal volt *Szt.-Miklóson*.

3) Patej főstrásamester companiája bejövén ezt *Szt.-Anna* asszony napig tartotta *Száárhegy, Ditró és Remete*.

4) Sebillé nevű kapitán

(Itt megszakad, 1 lap hiányzik.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1404.

Tanúvallatás egy tatár rab asszony felől. Csikszent-Tamáson 1702.

jan. 26.

Utrum: Tudja-é vagy hallotta-é kgték *János Pétertől*, ha mondotta volna, hogy izent volna *Lukács Péterné* az urának, hogy váltsa meg, avagy pedig látta-é, vagy tudja-é kgték, ha *Lukács Péter* vött volna tatárt az felesége váltásában?

1. tanú *Karczfalvi György János*, 75 éves, és

2. tanú *dánfalvi* néhai *János Péter* relictája *Anna* 38. é. Én hallottam az én uramtól *János Pétertől*, mivel hogy két úttal is jára be *Tatárországban*, mindenkor szóllott *Lukács Péternével* s reménkedett (= rimánkodott) az én uram által, hogy az nagy isten kedviért őtöt váltsa meg az ura L. P. Ha haza jöhet: pénzről pénzre megadja itthon neki, amit érette ad, megizente azt is, hogy vagyon neki 50 vagy 60 talléra a pinczében a nagy hordó véginéél.

A vallatók: *Sándor Mihály* de *Szt.-Domokos* felcsiki assessor és *Bálinti Péter* de *Szt.-Domokos* primipilus.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1405.

Csik-szentimrei Dömös Jánosné Szakács Kata boszorkánypöre.

1702. febr. 2.

Actor felcsíkszéki delnei *Csató János* nobilis, incta alsíkszéki szentimrehi *Dömös Jánosné Katalin* primipila.

Actor ratione fisci dicit per procuratorem suum *Clementem Tompos* de *Csik-Szt.-György* primipilum, solita cum protestatione, salvum sit pro et regredi. Citáltattam volt az fennmegnevezett inctat in anno 1702 die 2 Febr. Oka pedig citatiomnak ez: mostani ispán-járás alkalmatosságával az inquisitorok *Csik-Szt.-Imréhre* érkezvén és ott a régi bévött jó szokás szerint, examinálván, kik micsodás vétkeket perperáltak volna, az többi között tégedet inctát olyan czégegés vétkekkel adtak ki, melyek majd hallatlanok; mert tégedet inctát azzal kiadtanak hogy te boszorkányoskodtál, az varas békának szájának két végit bevarrván, az közepit czüvekkal felajazván és búzaszemet töltvén szájában, úgy temetted el, melyre az anyád oculatorokat híván; maga is panaszkodott az te boszorkányságodról; az nagy füvet elástad, hasonlóképpen gyapjú-czérnából való gomolyákat is elásván, azokkal is varázslottál, magad is varázslottál, másokkal is varázsolttattál. Tégedet az sütőházban, szénházban, árnyék alatt, csűr mellett hajdukkal, oláhokkal, magyarokkal nyilván paráználkodva találtak. Az búcsúról, az klastromtól haza jöttödben nem az igaz uton járván, akkor is ifjú legénnyel összeölelkezve találtak. Az ifjú legént egy hétig is eltartottad az hijadban s úgy jártál hozzá fertelmeskedni. Apádat megírt szt.-imrehi *Szakács Istvánt* ördögadtának teremttének, anyádat *Szakács Istvánnét Erzsébetet* primipilusokat vén boszorkány híres kurvának szidtdad. Az apádat úgy megverted, hogy sebet is töttél rajta. Az anyád is megvallotta, hogy te megérdemlenéd, hogy tüzet tennének az hátadra. Az hajdúk is megvallották azt, hogy veled mint paráználkodtak. Mind ezeket és ezekhez hasonló több ékten vétkeidet, ha tagadnád, adassék exmissio és mindeneket actiom szerint akarok comprobálni. Comprobálván, azt mondom, hogy mint nő parázna, vagy mint boszorkány, az mint, az ő ngának széki adjudicálni fogja, büntetődjél érdemed szerint. – Protestalok. Liceat verbis quoque te ellened contendalnom, iterum protestálok. Actiomban ha valami vitium találatnék: salvum sit reformálnom. Iterum atque iterum protestálok.

Más kézzel, alájegyve a végzés: Actor doceat juxta actionem.

(Eredetije *Csikvárménye levéltárában.*)

1406.

A felügyelő biztosok rendeltetése, útasítása és esküje.

Gy.-Fehérvárt 1707. febr 4. és máj. 30.

Albae Juliae die 4-ta Februarii ao 1702.

Az Inspector Commissariusok állapotjáról való vékony el-mélkedés és instructio.

Noha in anno 1692. az inspector commissariusok nem bizonyos vármegyéknek, székeknek vagy districtusoknak voltak avagy nevezettek inspectorainak, hanem regimenteknek, avagy bizonyos számú companiáknak és quartélyoknak, mindazáltal az mostani quartélyozásnak állapotja (mivel hogy némely helyekben semmi militia nincsen, néhol kevés, néhol igen sok vagyon) úgy tetszik nem engedi azt, hogy úgy regimenteknek avagy companiáknak tétessenek inspectorok, hanem úgy tetszik, hogy mind az szükség, mind az intentio vagy vég, az melyre czélozunk, azt hozza avagy azt kívánja, hogy minden vármegyéknek, székeknek, avagy districtusoknak legyenek inspectori, az kiknek ehez az intentiohoz képest vékony iteletünk szerint ez lehet az instructiója.

1. Mivel hogy az állítandó becsületes inspectorok minden vármegyékben, székely és százsz székekben és districtusokban praecise arra rendeltetnek csak, hogy az ő felségétől ez hazától kívántató quantumnak, militiának és ezek alkalmatosságával az hazán elkerülhetetlenül forgó terheknek, az mineműek minden contributiok, pénz és naturálékból álló portiók, quartélyok, vecturák és történhető akármilyen excessusok, panaszok folytatására és orvoslására viseljenek gondot: azért semminemű vármegyének, széknek avagy districtusnak egyéb jurisdictiokban magokat ne egyelítsék, hanem praecise csak azokra az dolgokra viseljenek gondot, az melyek az megemlített hadi terheknek alkalmatosságával az ország népén forganak, hozzájárulván azokra való vigyázás is, melyekről in puncto quinto emlékezünk ide alább.

2. Szükséges azért, hogy az gubernium az vármegyék, székek főtiszei és az főcommissariatustól ezen instructio mellett vegye kezébe az regulamentumokat, az generalatus edictumit, vecturákról való dispositiokat és kiváltképpen vegye ki minden inspector

írásban, hogy arra az vármegyére, székre vagy districtusra, az melyben az inspectorúl tétetik, mind pénz, mind natura avagy akármi contributio mennyi esik vagy esett, incipiendo a principio anni militaris, scilicet a die prima Novembr. a. 1701. usque ad finem anni militaris, scilicet usque ad ultimum diem Octobri a. 1702, és az mi reá esik, hová és mint disponáltatt.

3. Ez említett dispositio vagy tabella kezénél lévén és azs vármegye, szék vagy districtus fő- és vicetiszteivel együtt leülvén, az országnak és az guberniumnak arról való végzése szerint mennél istenesebben lehet maga inspectiója alatt való falukra vagy lakosokra repartialtassa az contributiot és arról ugyan ott az vármegye vagy szék színén, annak fő- és vicetiszteitől pecsétes, subscriptios regestrumot vegyen maga kezéhez.

4. Meglévén az vármegye, az szék színén, az a falukra való repartitio regestruma, az vármegyétől vagy széktől exmittálandó becsületes emberek, az vicetisztek, statióbeli vagy egyéb egy szóval alsóbb commissariusok és az szolgabírákkal együtt processusonként járja meg az inspectiója alatt való vármegyét és az falukra repartíált quantumot vizsgálja meg, hogy külön-külön mindenik falu mint teszi fel magok között, és minden falutól vegye be az regestrumot, az mint ők magok között felvetették, mely regestrumot subscribáljanak és pecsételjenek azon falus bíró, dominus terrestris vagy dominus terrestrisek, avagy azoknak tisztartói és abban az faluban lévő akárminemű vallású pap és bírák fide mediante; igen megvigyázza és vizsgálja pedig, hogy ha vármegye nem tett-é valami inaequalitást az falura való felvetésben és az falu is aztán annak magok között való felvetésében az igazságot nem vétettete-é el és ha mi olyan hibákat tapasztal, az vármegye főtiszei által igyekezze orvosoltatni mindjárt, mely ha nem succedalna, az főcommissariatust által az guberniumot is tudósítsa felőle.

5. Sőt az militare quantumokon kívül is lévén elkerülhetetlen expensai az országnak in genere és in particulari akár mely vármegyének, székek vagy districtusnak is, azért azoknak repartitioja is communicáltassék az főtiszeektől az inspectorral, hogy annak is igazságos folytatására vigyázhasson, melyről külön regestruma legyen sub nomine extraordinarium expensarum és

az *militare quantum* közzé ne engedgye elegyedni az olyan *extraordinaria expensákat*, sőt az faluknak is lévén magok között afféle szállókra mire sok szedő-vevő költségek, az adókon vagy portiókon kívül is, békivánja minden három hónapban egyszer az faluktól az olyan *extraordinaria expensák* *registrumát cum specificatione expensae et personarum*, az kikre lött és ha mi hibát vagy igasságtalanságot tapasztal, hogy magok között követtek, azon falus bíró, *dominus terrestris*ekkel és vármegye szék tiszteivel *correspondealván corrigaltassa* és büntettesse meg. Ez az *trimestris számvétele* is az faluknak in *registro extraordinarium expensarum* tétessék fel csak in *summa*, hogy melyik falu mennyit ad olyan *extraordinaria expensákat* bé.

6. Ezeket az faluk *registrumit* mind *diligenter conservalja* és azokból csináltasson *generale registumot* az vármegyének vagy székeknek in *triplo*, melynek egyikét adja azon vármegye vagy szék főtiszteinek, az másikat az *föcommissariusnak* és az által az *guberniumnak*, az harmadikat *penig* tartsa magának.

7. *Diariumot* csináljon magának, az melyben valamely *dispositiok guberniumtól, föcommissariustól* vagy *főtisztektől* mennek, írassa bé, noha az *originalekot* ugyancsak meg kell tartani magánál.

8. Azon *diariumban* írassa bé azt is, ha mi *requisitiok, parancsolatok* vagy mik mennének hozzája az német *tisztektől*, megtartván azokban is az *originalekot*.

9. Az országnak lakosítól, akár úr, főnemes vagy parasztemberekétől, akár faluktól ha mi panaszok eleiben mennek, mind igen csendesen meghallgassa és akár nemesek, akár hazafiaiból álló *commissariusok, szolgabírák, executorok*, vagy *tisztek* ellen legyenek azok, írassa bé azon *diariumban*, úgy azt is, ha mit maga azokban az dolgokban ir, vagy *rescribal* együvé vagy másuvá, azt is *parialtassa*.

10. Az panaszoknak orvoslásában *penig* így *procedaljon*: kívánja meg azt az panaszló féltől, akár német, akár ki ellen legyen, hogy ne csak pusztá szóval mondjon, hanem ha lehet *inquisitiot* is vigyen az panaszja mellett mindenkor hozzája; ha *penig* az szegény ember falu, vagy micsoda egy elsőben *inquisitiot* nem vihetne, vagy nem peragálhatna, maga *subordinatusi* közül *exmitáltasson* *mingyárt inquisitoria* és *inquiraltasson* az panasz mivöl-

táról és az inquisitio osztán kezéhez menvén, hogy ha az panasz hazafia ellen leszen, az inquisitio mellett írjon az vármegye fő-tiszteinek, hogy magok procedaltassanak az excessussal vádoltatt ember ellen, a kolosvári in anno t. t. írt articulus szerént, vagy ha reá bízzák a processust, procedaltasson in tali casu azon articulus szerént minden halogatás nélkül.

11. Hogy ha *német* ellen leszen az panasz, úgy az panasz-nak mivoltához képest vagy írjon vagy az subordinatusi közül küldjön, vagy ugyan maga menjen az panaszló emberrel együtt, vagy azzal nem is az inquisitioval (mert néha a panaszló ember vagy nem érkezik, vagy nem is mér afféle helyre menni) annak az militianak, az ki ellen a panasz vagyon, tisztiehez, commendán-sához és az kiadott regulamentum és generalatus ordoi szerént kívánjon satisfactiot és contentatiot az panaszló félnek, pro qualitate casus delicti vel damni, mely is ha nem succedal, azon ordinantiak szerént az főcommissariatushoz cum debitis ex necessariis requisitis et documentis küldje fel.

12. Az ilyen panaszok casussában, ha kiváltképpen az dolog nagy leszen, főtiszteit is tudósítsa, hogy azok is írjanak a német tiszteteknek felőle.

13. Hogy ha történnék, hogy az német tiszt azzal az ő töle peragaltatt inquisitioval contentus nem lenne, hanem azt kívánná, hogy az német részről is legyen auditor vagy inquisitor: in tali casu, hanem ha betegség vagy egyéb nagy akadály gátolja meg, mást ne küldjön, hanem maga menjen oda az inquisitor, hogy az szegény embert az német inquisitiotól való félelme hallgatásra vagy panasznak vissza hazudására ne indítsa, ott is penig osztán ne engedje, hogy tiz-tizenkét kérdéseket kérjjenek az németek az szegény embertől az ő szokások szerént, hogy kelepcebébe huzassák maga magával az szegény embert, hanem csak azt kérdezhesse, hogy az mit azelőtt az inquisitio szerént panaszoltak volt, úgy vagyon-é; hogy ha penig az ilyen dolgon meg nem alhatnak, informálja az fő-commissariust felőle.

14. A diarium kívül és a puncto 4-to et 5-to említett regestrumok kívül is, még más harmadik vagy negyedik regestrumot is tartson, melyben minden falunak egy-egy arkus papirosat rendeljen és minden két hét alatt egyszer írassa be, hogy az reá-

jok esett portioiban minden falu mennyit administrált, holnaponként pedig computust is, ha az militia abba az vármegyébe vagyon, maga tegyen, hogy ha pedig másutt vagyon az militia, subordinatusi által tétessen de omnibus administrationibus illis mensis praeteritae.

15. Mindenkor penig, minekelőtte az némettel való computusra menne vagy küldene, az szegénységet az hazafiából álló commissariusokkal, szolgabírákkal, egyéb afféle tisztekkel, az kik az administratióra gondot viselnek, állítsa szemben és computaltassa meg vélek, hogy abból látódjék meg, hogy ha nem vettenek-é többet az szegénységen annál, az mit reá vetett volt az ország, vagy az vármegye, vagy szék, tam quoad portiones ordinarias, quam quoad extraordinarias expensas. Ekkor penig minden falunak a quietantiait parialtassa bé abban a puncto 13. említett regestrumban, visszaadván az originalis quietantiákat az faluknak; ez meglévé elébb, úgy menjenek osztán az némettel való computusra és ott az magyar és particularis quietantiákat csinálljanak öszve és legitimaltassák.

16 Reá vigyázzon szorgalmatosan, hogy az inspectioja alatt való vármegyébe, székben vagy districtusban az mely militia quartélyban lészen, hogy az guberniumból kiadott falukon kívül más és több falukat quartélynak ne foglaljon, sem hogy azokat az falukat, az kiket neki nem osztottak, az quartélylyal való fenyegetéssel meg ne sacczoltassa.

17. Sem pedig olyan keresetet ne üzhessen, hogy a neki rendeltetett falukban egy helyt kevesítse, másutt szaporítsa az quartélyozó zoldátokat ajándékért, hasonlóképpen arra is, hogy azon faluban tehetős ember el ne fizesse magáról az quartélyozót más erőtelenre, vagy ajándékkal; mivel magát immunitaltassa mások terhével; valahol pedig ilyet tapasztal, per inquisitionem végére menvén, hogy mit fizetett akár falu, akár privatus ember, akárki az militiának maga könnyebbítéseért, az melylyel másuvá tudta, három annyit exequaltasson mox et defacto rajta, executorokat kérvén az főtisztektől, melynek fele legyen azé az szegény emberé, az kire más gonosz ember magáról oda tudta az terhet, at más fele penig legyen magáé és az vármegyéből mellette fáradozó vicetiszteké, az kik által procedáltatott abban az dologban;

egszersmind azt is igyekezze elaborálni, mind az német tisztek mind, ha ott nem succedalna, feljebb az két commissarius előtt, refusioját az olyan formán elvett discretionak.

18. Discretionkra avagy más akármí színű sanczoltatásokra hogy az falukat ne vegye az militia, sem az vármegye tiszteit, sem magát az egész vármegyét és communitásokat is, reá vigyázzon és ha mit ilyent lát vagy megért, ex officio inspectoratus mindjárt contradicaljon és protestaljon ellene, nehogy maga reá menne és annualná, sőt mindjárt az főcommissarius által tudósítsa a guberniumot is felőle és osztán in tali casu cselekedje azt, a mit onnan rescribálnak nekie.

19. Sem de pretio naturalium administrandorum, sem azoknak vecturájokról egy szóval semmiről nem leszen szabad senkinek is az inspector híre nélkül accordalni, sem az militiával, sem az hazafiaival, sem afféle hajtó vagy administraltató commissariusokkal vagy tisztekkel sub poena fl. 100, rá vigyázzon pedig erre szorgalmatosan és in tali casu akár az militiával, akár az hazafiaival való accorda iránt tudósítsa mindjárt az commissariatust és vegyen onnan informatiot, addig pedig ne engedje senkinek is az inspectioja alatt valók közül, hogy accordaljanak senkivel semmiről.

20. Sőt ha valami olyan nagy excessus történnék, úgy mint sebhetés, ember halál, vagy valami olyan nagy kár valamely faluban inspectioja alatt az militiától: az olyanban is nem leszen senkinek is szabad az inspector híre nélkül accordalni; azért szorgalmatosan reá vigyázzon, hogy az olyan accordák az hazafiaiak romlásokra ne legyenek, sőt ha az dolog nagy, az vármegye vagy szék főtisztei és az főcommissarius híre nélkül maga is ne hirtelenkedjék az olyan accordák állapotjában.

21. Minthogy az ingyen való élődések és ajándék vecturázási az militianak meg vadnak tiltva, nisi in casu extraordinariae et specialis passus et servilii caesarei, az mint ez publicaltatt is, azért erre is mind maga, tehetsége szerint vigyázzon, mind maga alattavalóival is vigyáztasson, hogy az olyanból emergalható panaszait is az szegény embernek megorvosolja minden késedelem nélkül, mivel hogy az ilyenek in Transylvania szoktanak lenni és annál sietősebbek.

22. Minthogy pedig nemcsak az quartélyokban, hanem az vecturazások alkalmatosságában is sok gonosz kereskedések és az szegénységen nagy károskodási esnek mindenkor, az mikor privatum az németek vecturáztatnak, postálkodnak és alá s fel járnak, mind az mikor az ő felsége szolgálatjára kívántató derék vectusok, az mineműek munitióknak, kötésnek vagy magazinale gabonáknak vecturai, regimenteknek vagy companiaknak marsusi, abban hogy az szekerek és vonómarhák az ő idejekben és helyekben ki nem váltatnak, mely megesik rész szerént az kiváltani tartozó vármegyének vagy székek tiszteinek gondviseletlenségek vagy késődések miatt, rész szerént pedig, hogy az faluk felváltják ajándékkal az vecturat és elébb tudják magokról, felebarátjuknak megromlásával. Azért in genere ezeknek az vecturaknak állapotjában megkívántatik kiváltképpen való vigyázása és industriája; in summa peniglen ezekre vigyázzon:

23. Privata gratuita vecturat senkinek is meg ne engedjen, hanem ha az passusban specialiter úgy parancsoltatik, hanem az edictum szerént fizessen meg az vecturázó, postálkodó szegénységnek munkájáért.

24. Az publica nagy vecturák pedig mivel hogy idején ki szoktak íratni, azért valamihelyt az olyanról való dispositio kezéhez megyen, mindjárt recepisse diessét, óráját írja fel és az következő vármegyét vagy széket de acceleratione vecturae et omnium requisitorum cum circumstantiis temporis et loci idején tudósítson és osztán inspectioja alatt az vectura kiváltásában minden dispositioikat úgy acceleráljon, hogy sem az vectura ne késleltessék, sem az más vármegye vagy szék marhája az ő határánál tovább menni ne kényszeritessék sub poena redderationis et refusionis damni ab illo exequandi, az kin mulik, akár maga, akár az inspector, akár maga alattavaló tisztjei, akár az engedetlen falukon süljön az hiba.

25. Az mint az militia az ő rendtartási szerént strására szokott járnai és noha nemcsak azon vármegyékben, hanem abból másban is és így annak az strásának alkalmatosságával mind az maga quartélyában, mind az utazásában az szegénységnek költsége szokott lenni, ezekre úgy az levélhordozó németekre is kiváltképpen való vigyázása legyen, hogy az szegénység az olyan állapotokban

is meg ne károsíttassék, hanem az computusban bemehessenek azok is.

26. Hasonlóképpen mikor marsusi vadnak az regimenteknek és compániáknak, ott annál is nagyobb expensák lévén, vigyázzon reá, hogy az szegénység se magától, sem az commissariustól adatott és gyakrabban helytelen attestatiokkal meg ne rontassék, károsíttassék, sőt minthogy az regulamentum is az attestatiokat helyteleneknek ítélte, meghirdesse inspectioja alatt, hogy senki, se falu, se privatus ember attestatiokat az militianak ne adjon és hasonlóképen az militiának is mondja meg, hogy ne vegyenek, mert sem ő, sem az commissariatustól nem acceptaltatik semminemű attestatio. Mert ugyanis ez világon legjobb attestatio az pro parte militiae, ubi nulla quaerela ipsam insequitur et naturaliter nulla est attestatio plebis et rusticorum mere spontanea.

27. Nagy vigyázattal legyen arra az vármegye, szék vagy districtus tiszteivel, perceptoraival és mind hajtó, administraltató commissariusokkal, szolgabírákkal vagy egyebekkel együtt, az kik az contributioknak alkalmatosságában foglalatoskodnak, hogy az ő késedelmezések avagy az gonosz szokás szerint klákázásokért, discretioért való halogatások miatt mind pénz, mind naturaléknak administratioi meg ne késleltessék és hogy azok miatt mind az commissariatus, mind az militia assignatiokra és executiokra lépni ne kényszeríttessék, mert tudtára legyen mind az inspectornak, mind az említett adjunctusinak, hogy ha ex gubernio és commissariatu az dispositio idején kimennek és mégis rajtok múlik az ő idejében való administraltatás, hogy az német militaris executio nem másra, hanem csak ő reá és reájok megyen és nem leszen szabad az német executort magokról kiküldeni az szegénységre és ha mi költség arra az német, executorra erogaltatik, az nekik noha nem bonificáltatik, mert az magyar és hazafiaiból executorok azért rendeltetnek melléje, hogy azok által való keménykedésével előzze meg az német militaris executionak kiküldetését.

28. Szorgalmatosan reá vigyázzon minden adjunctusira és kivált az szolgabírákra és afféle hajtó, administraltató commissariusokra, hogy ne kereskedjenek az szegény emberek nyomorúságával, naturalekot gonoszúl ne mérjék, ne taxállják az szegény-

séget, az administratiokat egy héttel kettővel kicsiny-kicsiny ajándékért, aratásért, semmiért ne halogassák, sem pedig az rendelt quantumnál soknál többet hazudván, vagy quartélyoknak az falukban való menésekkel, vagy egyéb nagy gonosznak hírével az falukat megijesztvén és annak elfordítását ígervén, hogy végbe viszi, ilyen és több hasonló mesterségekkel az szegénységet ne nyomorgassák, ne sanczoltassák, valahol pedig ilyent tapasztal, vagy megért, ámbár az szegénységtől afféle panasz nem ment legyen is hozzája, mégis felczirkálja, megvizsgálja, az mint oda fel in puncto 9. íratik, hírt adván az főtiszteknek, az kolosvári articulus szerint procedaltasson ellenek minden hallogatás nélkül pro qualitate delicti, az commissariatust is tudósítván, és az commissariatust által az guberniumot is az afféle dolgokról.

29. Mínthogy megesik az sokszor, hogy néha az commissariatusból lött dispositiókból is néha pedig csak casualiter mar-susok, mészárszékek avagy egyéb alkalmatosságokkal feljebb ter-heltetik az maga rendes quantumánál valamely falu és osztán valami időre hára (*így!*) valami kis bonificatioja szokott rendeltetni az ilyen helyeknek: szorgalmatosan reá vigyázzon, hogy az olyan casusokban senki sem defraudaltassék és az mi ennek az falunak rendeltetett, ne más falunak, és az mi ez faluban is Pálnak illik, ne Péternek adassék, annál inkább pedig ne intervertaltassék és más ususra ne fordíttassák és ne halogattassék, hanem in suo debito tempore menjen meg az szegénységnek.

30. Semminemű vecturak, postalovakot és vonómarhákat generalis vagy gubernium specialis passusa nélkül senkinek is ne adattasson, sőt az mint oda fel is meg vagyon írva, az ki affélét practicalna, azt is orvosolni igyekezzon, annál inkább quartélyokat rendelni vagy változtatni teljességgel ne praesumaljon.

31. Akár legyen valami panasz az inspectioja alatt, akár ne, de az administratiokról és az inspectioja alatt való vármegyének, székek vagy districtusnak állapotjáról minden két hétben tudósítsa egyszer az commissariatust, akár jók, akár rosszak legyenek az dolgok.

Conclusio.

Mindezekre hittel lévén mind ő kegyelme, mind adjunctusi kötelesek, reá vigyázzon jól, hogy Istenéhez, kegyelmes urunkhoz ő

felségéhez, édes hazájokhoz és magok lelkek csendességéhez való kötelességeket igen magok előtt viseljék és azt is ne gondolják, hogy ha mi gonosz és kár az inspectiojok alatt való népet gondviseletlenség miatt éri, mind Isten, mind az ország előtt számot tartoznak adni rólla. Mely végre abstineáljanak teljességgel, hogy semminemű ajándékot az militiatól sub quocunque colore el ne vegyenek, sub a missione honoris.

Formula juramenti Inspectorum.

Én T. T. eszküszöm az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek teljes szentháromság egy örök Isten, hogy én nemes Fejérvármegyének alsó járásának inspectorságára beállítatván, mindenekben teljes tehetségem szerént azon inspectorságról írt s kezemben adott instructionak punctumi szerént, azon inspectori hivatalomban, mindenféle tekintetet, úgymint félelmet, kedvezést, atyafiságot, barátságot, haragot, gyűlölséget, ajándékot félretévén, hiven, igazán és szorgalmatosan eljárók, semmi úton módon magam hasznát vagy jószágomnak eximáltatását nem keresem, sem követem, hanem teljes szorgalmatossággal, hívséggel és igassággal minden abból magam haszna keresésének félretételével, valamint azon instructionak punctumi tartják, mindenekben teljes tehetséggel igyekezem azon hivatalomban magamot gyakorlani. Isten engem úgy segítjen.

Datum ex generali congregatione dominorum regnicolarum Albae Juliae celebrata die 30. mensis Maii ao 1702.

Extradata per magistrum

FRANCISCUM HENTER

protonotarium mp.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltára* nemzeti ládájában.)

1407.

Jobbágyfogadás. Alsó-Torján. 1702. febr. 10.

Bodó Gergely és Márton Miklós, kézen fogott bírák, 1702. febr. 11. Kézdiszékben Alsó-Torján, nemzetes Mihálcz Miklós uram

házánál szerződést állítanak ki arról,, hogy *Poroszka Thodor* leköti magát «nemzetes *Mihálcz Miklós* uramnak és posteritásának örökös jobbágyságra» oly feltétellel, hogy míg Erdélyben lakik mást nem szolgál, csak őt és utódait, ha pedig elszöknék, «ő kglme, vagy ő kglme posteritási minden törvény nélkül akárhol megfoghassa, vagy megfogathassa és mint olyan fugitivus jobbágyát, vagy maga, vagy maradéki reducálhassák, vagy reducáltathassák mind magát, mind maradékít»

GREGORIUS FRANCISCUS BODÓ NICOLAUS MÁRTON m. p. (P. h.)
nobilis de Alsó-Torja m. p. (P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* úrnál a *Mihálcz* levelek közt *Sz.-Keresztúron*.)

1408.

Jobbágyfogadás. Alsó-Torján 1702. febr. 10.

Bodó Gergely nobilis és *Márton Miklós* deák, *torjai* tanító (rector), kézen fogott bírák, 1702. február 10. nemzetes *Mihálcz Miklós* uram házában *Kézdiszékben Alsó-Torján* szerződést állítanak ki arról, hogy «négy molduvai cigányok, úgymint *Istephán, Trifán, Gábor* és *Posztuláki* nemzetes fenn megirt *Mihálcz Miklós* uramnak» adák magokat örökös jobbágyúl, oly feltétellel, hogy *Erdélyben* mást nem szolgálnak, ha pedig ebből az országból *Molduvába* el akarnának menni lakni, ő kglmének hirt tévén, elmehessenek szabadosan, de ha megint ez országba jönnének, ugyancsak ő kglme keze alatt legyenek»; ha pedig itt Erdélyben elszöknének «és más ember keze alá állanának ez országban, vagy akármi módon lagnának máshelyt ez országban, ő kglme vagy posteritási, mint olyan fugitivus jobbágyit vigore presentiarum litterarum nostrarum akárkik kezek alól és akármi névvel nevezendő helyekről reducálhassák, vagy reducáltathassák minden törvény nélkül.»

BODÓ GERGELY m. p. (P. h.)

NICOLAUS MÁRTON m. p. (P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel* urnál *Sz.-Keresztúron*.)

1409.

Gyergyó-szék rendkívüli szolgálmányai. Gy.-Szt.-Miklós 1702. jan. 26.

Gyergyai extraordinariak.

Anno 1700. székünkben jövén *Leiningen* generalis uram ö nga, ugyanitt székünkben levő *Piricskei passus* nevű helyben sánczot és palánkot építettvén, melyre 8 hetek alatt kellettvén adnunk dolgost

székünkéből nro.....	4800 –
Azon épületre kellett adnunk deszkát nro	1500 –
computálván szálát 6 pénzivel, mely teszen fl.	90 –
8 héten szekeret 6–6 ökörrrel és két béressel nro	120 –
Agyagot vitettünk, a hegyek nagy volta miatt 8–8 ökörrrel 2–2 béressel, 50 szekérrel nro	50 –
Vasra, cserepesre költöttünk fl. nro	16 –
Csákányok csinálni stb. <i>48 bokor czigánt</i> , ételekre fl.	32 –
A 6000 dolgosnak kaszálás és aratás idején 29 denárjával	1344 –
Az 1500 deszka.....	90 –
A 120 szekérnek	106 40
Vasra s cserepekre	16 –
Azon fortalitium építésére 50 szekér anyag 72 denárjával.....	36 –
A 48 bokor czigánynak étel és fizetés.....	32 –

Summa facit 1990 40¹⁾

Gyergyó Szt. Miklós in sede judiciaria 1702. 26 Junii.

THOMAS SOLYOM

STEPH. LÁSZLÓ

v. iudex r. s. S. Gyergyó (P. h.)

jur. not. s. S. Gyergyó (P. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1410.

Csikszék adókvetése a vonómarhák száma arányában. 1702. jun. 12.

*Anno 1702. 12. Junii in Várdodfalva, congregatio s. Sic. Csík
utriusque Gyergyó et Kászon.*

Az mostani nemes ország gyűlésében székünkre repartíál-
latott az contributioból r. fl. 24500, melyből eddég in natura et

¹⁾ Ez az összeg nem talál az összegezésnél.

paratis pecuniis adtunk meg, ha mind acceptálódik az mostani fl. 1672 és az mit most szednek perceptor uramék, circiter mehet ad fl. 3250, és így kell most felvetni az nemes széknek fl. 9379, melynek suppleálására vetett a nemes szék minden vonómarhára fl. 2 den. 4, fél nyilas fl. 2 den. 4, semmis szabad ember fl. 1 d. 2, jobbágy egy ökrére fl. 1 d. 2, semmis jobbágy den. 51. Ennek felét most mindjárt kezdjék szedni perceptor uramék *Fel-Csíkról* azelőtti perceptorok Biró Márton és Bocskor Mihály uram, *Al-Csíkról* Kelemen deák és Endes Mátyás uramék, *Gyergyóból* kisebb Kemenes Balás, *Szárhegyről* István deák, *Ditróból* Laczkó János, *Alfaluból* László János, *Ujfaluból* Belénesi Benedek, *Tekerőpatak Kilyénfalvából* István deák, *Kászonból* Fejér Sámuel, Szabó Mihály.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1411.

Német katonák ellen való panaszok Gyergyó-szék részéről 1702. decz. 9.

Gyergyai quaerelák.

1. *Gyergyó-Szent-Miklóson* az Steinvil regimentiből com-menderozván egy lejkmány (kinek egy szeme vagy), a piacon egy öreg örménynek az ebei rátámadtak az lejkmány ebeire, szokások szerint egymást mardosták, ezért magát azon öreg örményt és az fiát erősen megverte, melyért praetendál flor. 40, mivel mesterember lévén, azoltától fogva nem dolgozhatott, mivel az karja soha jó nem leszen miatta.

2. Mivel székünkben lévő szegény embereknek *Molduva felől* való határookban kell tartaniok marhájokat azon passuson belől Molduva felé, ha csak azokhoz kenyeret visznek is, vagy vadászni, halászni kényszerítettek menniek, hogy életeket táplálhassák, avagy az portionak megadására vad bőrökből valamit szerezhessenek, azokból is vámot vettenek az eddig való német tisztviselők, avagy ha azok nem is, az strásán lévő vitézek húztak s vontak rajtok. Ugy vagy az mostan bejött *Leyr* (?) kapitány még eddig nem vett, de kezesség alatt vadnak azok is, az kik olyan kételenségekből a

napokban ott jártanak, melynek megorvoslását alázatosan kívánjuk, hogy ennek utánna ne legyen.

3. Rabutin generalis ő excellentiája regimentjéből lévén az vicecolonellus uram ő nagysága compániája, azok közül egy katonára erősen megvagdalt egy örmény szőcsöt csak azért, hogy tubákot kér volt tőle, és nem adhatott, mivel semmi tubák nem volt nála. Ez is fájdalmáért és életiig való félszégiségiért praetendal flor. 40, mivel az karján esett bővebben az sebhetés és szokott mesterségit nem continuálhatja.

4. Ugyanazon companiából egy katona az ur tekintetes nemzetes *Lázár Ferencz* uramnak egy jobbágyát megvagdalta (és ő kegyelmének faragója levén) annak is az sebhetés miá a karja meghargasodott, ez is az ő fájdalmáért és félszégiségiért praetendál flor. 12.

Mindezekért tempore suo satisfactiot kívántanak az pacienstek, de semmi satisfactiojuk nem lett.

Ezen fenmegírt személyeket törvényes székünk napján az szék eleiben hivattuk, melyről megesketvén őket, hütük után ez szerént vallottak, az mint meg vagyon írva. Melyet mű is irunk fide nostra mediante, szokott pecsétünkkel én subscriptionkkal megerősítvén.

Datum in Gyergyó-Szent-Miklós, anno 1702. die vero nona Decembris.

THOMAS SOLYOM de Uyfalu   STEPHANUS LÁSZLÓ de Alfalu
v. iudex reg. s. S. Gyergyó mp. (P. h.)   jur. not. s. S. Gyergyó mp. (P. h.)

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1412.

Csik-, Gyergyó- és Kászon-szék a német katonákra tett rendkívüli költségeik felsorolása azok megtérítését kérvén. Csikszeredán 1703 márcz. 8.

Csik-, Gyergyó és Kászon-székeknek extraordinarie lett expensájok és terh-viselések, melyet az mélts. regium guberniumtól az commissariatust által bonificáltatni alázatosan kívánunk.

Minthogy az mélts. regium gubernium commissiojának con-

tinentiája szerént az nemes hazának könnyebbségire nézve kellett szállani az militiának véghelyekre, műnekünk nagy terhviselésünkre és sok károsodásunkra és azokból lett károsodásinkot és terhviselésinket alázatosan bonificáltatni kívánjuk.

A medio Julii beszállván az *Stainwill* regimentiből hét compania kaszáló helyeinkben usque ad 12 Septis anno 1702, menni fűvünköt, kaszáló helyeinket ettették meg lovaikkal s marhájokkal, ngtoknak s kglteknek istenes consideratiojára bizzuk, mely miatt sokan közülünk teljességgel széna nélkül maradtunk, melyet rész szerént az mű szekereinken hordattak az táborra.

Azon compániák számára a 12. Sept. usque ad ultimum eiusdem mensis minden nap adtunk cur. foeni integros 16, facit cur. 304, melyek executioval vöttek meg mű rajtunk, mivel nem akartuk megadni; de ezenkívül is zsákmányra kimenvén az havasokra, sok szénánkot elhordották, melynek számát nem tudjuk; ez is hogy bonificaltassék, könyörgünk alázatosan, mindazonáltal negyvennégy szekérrel, akit elhordattak az havasokról, bizonyosan exstáll.

Azon kompaniának süttetője és annonae officialissi mellett az táborra kenyér hordani, az sütőknek fát, az malomban búzát és lisztet hordani egy darabig tartottunk 24 szekérrel ¹⁾, azután tizen-nyolczat, azután tizenhatot, közelebb szállván utoljára az faluhoz, ötöt, kik is éjjel-nappal azon munkákban continuuskodtak, ezen kívül hat asszony-embert sütni, szítálni és hat férfiat favágni; mely micsodás hátramaradásinkra, romlásunkra lött légyen, az ngtok s kegyelmetek bölcs iteletiben álljon, refusiót várván nagy alázatosan.

(*Más írás:*) Míg az falu mellé jöttek, adtunk szekeret usque ad medium Sept. cur. dietim 16. facit cur. 960; a medio Sept. ad médium Nov. dietim cur. 5; facit cur. 300. Summa cur. 1260: cur. den 72, = rh. fl. 907 den. 20.

Molduvában residealó atyánkfiának kell adnunk per decursum anni hung. fl. 393 // 38, az maga adójával együtt; ebben adminisztráltatott az mlgos commissariatuson fl. 252.

¹⁾ *Az oldalára írva:* Minthogy mikor másutt volt az tábor, mi társzekeret adtunk.

Molduvában Gyászvásárra, Galaczra, Foksinba, Barhádra, Lengyelországban és egyéb azon helyekre járó postákra és mlgos generalis uramtól expediált emberekre expediáltunk az 1702 esztendőben hung. fl 602 den 56. Az adajok is ebben lévén, melyben az mlgos commissariatus acceptált fl. 180.

(Más írás:) N. B. Est in communis az új jedzésben feltettük.

Gyémes passusán az több sulyos terhviselésink között noha régtől fogva mü supportáltuk a szekereskedést, de szegény atyánkfiai az ott való kinlódástól megijedvén, hó pénzes béreseket kellett még ezelőtt három esztendővel fogadtunk és ökrököt vennünk, minthogy pedig egy rendbeli ökör el nem győzi, kellett vennünk ökrököt in numero 24 cum fl. 276, melyekben meg is holtak, az muskutályosok és levágtak benne, de azok helyiben is mást kellett állitanunk.

Az béreseknék penig hópénzek cum fl. 4. per mensem' minden esztendőben bocskorra fl. 2, szalonnának kettőnek fl. 3, búzát cub. 36 computálván, attól fogva adtunk fl. 1170, melyet paratis kellett megfizetnünk az búzán kívül. Az eddig való erogationkról bonificatit várunk. Ha továbbra is az ő felsége szolgálatja úgy kívánja, vagy acceptáltassék quantumunkban, avagy az több székek is proportionaliter supportalják azon onust adaequale.

(Más írással:) Az portiojokat azon béreseknék magunkra vállaltuk, mely is fizetésiben maradván adojokkal együtt, facit fl. h. 108.

Ezen vonómarhákra mennyi széna elkölt azon üdök alatt csak 7 holnapok alatt esztendőben, noha nálunk nyolcz holnapig is kívántatik az széna az ökröknek: ngtok s kgltek istenes reflexiojára alázatossan hagyjuk. Hasonlóképpen azon szekereknek felállítása, restaurálása, fejszéknek, fúruknak szerzése is költségünkben áll felesen három esztendők alatt.

(Más írás:) Költ el legkönnyebben is széna cur. 252, mely teszen cur. fl. hung. 2. 640 // 80, fejsze, fúru, szekerek, kötelek, kerekék állítására minden esztendőben fl. hung. 8, facit fl h. 24. computando dietim denique cur. 28.

In anno 1701. A Kabalahágó alatt való új sáncon őszszel dolgozott emberünk 643, hatszáznegyvenhárom és a nyáron in anno 1702 négyszáz emberünk, egy hétig, kiknek fizetése igiretben is

volt, az ngtok s kgték atyai kegyességit várván aziránt is, könyörgünk, hogy bonificáltassék.

(*Más irás:*) Item az elmúlt télen azon új sánczhoz fának hordására nyolcz hetek alatt mindenkor volt negyven ember és tíz szekér.

Azok mellett az őszön kellett tartanunk négy hétig cur. 15 az nyáron pedig négy hétig dietim cur. 5, ezeknek nyári takarodás idein való munkájokat intézni nem tudjuk s jutalmok ngtok s kgltek itiletiben álljon; érdemünk szerint való bonificatiot várunk.

Azon sánczon építettő officereknek és egy káprál-alja németeknek az utazásokon rájuk való költségeken kívül adtunk búzát cub. 10, zabot cub. 36, vágómarhát 3, berbécset 26, konyhára való accidentiákat valent fl. 3 den. 50, vasat az csákányokra fl. 3, omnibus faciunt hung. fl. 98 den. 65.

Vas ásók, csákányok, kapák szüntelen való élesztésre, mivel majd kősziklából vágták a sánczot, adtunk a kovácsoknak diversis vicibus h. fl. 46 den. 50.

(*Más irással:*) Mivel mindenkor mikor más székekből voltak dolgozók is, mi adtunk kovácsot.

Gyergyó-Piricskei passuson új sánczot építetvén nyolcz hetek alatt, minden hétre kellett adni dolgost nro 600, mely in summa teszen personas 4800; azon üdök alatt kellett adni szekereket az ott való építésre hat-hat ökörrrel nr. 170, melyet ngtok s kgltek istenesen megtekintvén, hogy bonificáltassék; könyörgünk alázatossan. Azon fortalitium építésire deszkára, vasra, házbeli kemenczére erogálódott hung. fl. 106.

Csákányokat, ásókat csináltatván és azt szüntelen élesztvén, az kovácsoknak fizettenek fl. 32.

A Gyemesben levő sáncznak restaurálására, deszkákra, egyegy arasznyi vasléczszegekre, kötelekre, lánczokra, házbeli kemenczékre az munkákon kívül kész pénzt expendáltunk fl. 45.

In anno 1699 *Ulfeld* regimenti nálunk lévén egész octoberben, mindennapra kényszerítettünk adni ötven szekér szénát, mely egy holnap alatt megyen ad cur. 1550, melyről az regimenttől extáll attestationk, az mlgos commissariatust sollicitáltuk, de mind eddig is nem bonificáltatott, ily nagy expensánk micsodás kárunkra esett, itilje ngtok s kgltek.

(*Más irás:*) Facit f. r. 3100.

In anno 1699. *Steinwill* regimentiből Gyergyóba menvén két kompánia, erogálódott számokra tritici cub. 62, melyről való attestatio Luczai László uram kezínél forgott, de még nem accep-táltatott, nem is bonificáltatott; instálunk, hogy ngtok s kgltek ezt is méltóztassék méltó igazításban venni és refusiot tétetni.

(*Más írás:*) Mely cum fl. rh. 2 facit fl. hung. 220 den 80.

Az passusra commendérozett muskotélyosok ezelőtt minden holnapban, most penig két holnaponként változván, azoknak már-sussa lévén székünkön alá és fel, be az passusig, kiknek ingyen való élődések és az feles szeker adása mind mársusban és a ke-nyereknek behordására micsodás expensánk legyen és romlásunk, megitilheti ngtok s kgltek.

(*Más írás:*) Az hús dolgát ide kell tenni.

In anno 1702 ősszel hat hétig adván minden napra 75 em-bert azon sánczra, kiknek is dolgok mire megyen magok kenyere-ken, kölcségeken hátramaradásokra.

(*Más írás:*) Dolgok facit fl. hung. ¹⁾

Azon új sáncznak építésire anno 1703 még in Februario kényszerítettünk adni dietim 40 ökröt és 20 embert 5000 fáknak készítésire, hordására, mely ma is continuáltatik, mélt. generalis uram ő excellentiája parancsolatjából.

Azon új sánczra adtunk az télben deszkát nro 1500 szá-lat, cum denariis 6 computalván, facit hung. fl. 90.

In anno 1702. in mense Nov. székünkben szállván mlto generális uram compániája, más azon regimentből való két compániákkal, erőltettenek az mészárszék tartására, de minthogy az szé-künk megfogyatkozott az kövér marhák iránt, szünetlen az militia nálunk lévén, meg kellett alkonnunk az három compániakkal és commendans urammal fl. 672, melyet méltó tekintetben venni ngtok s kgltek méltóztassék; meg is adtunk, nem lévén kövér marhánk.

(*Más írás:*) Mivel az marhában nagy válogatás volt.

In anno 1699 az nemes ország *Debreczenből* szállítatván

¹⁾ (*Az oldalán más írással:*) Ezt az elébb is dolgozók közü kell an-ne-tálni.

búzáat, az militiának számára, melynek vecturázására parancsoltunk lévén, erogaltunk, melyről quiaetantiank exstall. mely búzában az nálunk levő militiának fl. 292 // 84 nem erogalódott; bonificatiot ez iránt is kívánunk alázatossan.

In anno 1702. assignatio jövén székünkre, melyet executio subsequált azokra, erogaltunk két uttal hatvankét for. és hatvanhat pénzt, id est fl. 62 den. 66.

(*Más irás:*) In anno 1703. fl. 73 // 60.

In anno 1702 in mense octobri *Steinwill* regimentinek kényszerítettünk szalmát adni cur 280, melynek egyik részit zabbal fizettük le.

(*Más irás:*) Recognitio kell.

In anno 1702. az *Stainwill* regimentinek hoztanak székünkben búzáat cub. 300 ¹⁾, mely nem kívántatván, az üdőnek alkalmatlan sulyos voltán őszi üdőben vecturáztattuk *Háromszékre*, marháinknak romlásával, nyavalyájokkal.

(*Más irás:*) Az üdőnek alkalmatlan volta miatta kellett adnunk cur. 30.

In anno 1702 az *Stainwill* regimentinek statiojokban való költöztetésire kényszerítettünk adni cur. nro 75, mely vecturázásban marháink úgy elromlottak, hogy némellikit alig hajthattak haza két hetek alatt is, némellikinek lába is kitört, meg is holt benne egy nehány.

Ab anno 1694 székünkben levő *Csik-Szt.-Miklós* nevű faluban szünetlen lévén commendans, az falu kicsin voltához képest úgy elromlott, hogy ha valami segítségünk nem leszen, pusztulásra jut teljességesen, azonkívül is nagy fizetéssel fogadunk házat commendans uramnak, az ott való sok építés is meglévén.

(*Más irás:*) Ezt feltegyük: mennyi fizetést adunk az házbérben.

Szépviz nevű faluban hasonló nyomoruság lévén, minthogy az passusnak az töviben vagyon, mindenféle rendek, lovas német, muskotélyos, hajdu ottan fordul meg, azoknak való süttetés, egyszerűval mint az vendég fogadó olyan, mely úgy el romlott, puszt-

¹⁾ (*Az oldalára írva más írással:*) Regimentet nézi vala

tult, minthogy az pogány is elrontotta volt, hogy ha ngtok s kgltek reflexióval nem léssen, nem resistálhat

(*Más irás:*) Minden két héten való süttetés.

Hasonlóképpen *Gyergyó-Szt.-Miklós* az passus töviben az szünetlen való strásáló németekkel terheltetik, mely passusra az nagy hegyekre télben szénát, nyárban füet kell hordani, szünetlen oly kénnal, hogy csak üressen is alig mehetnek az nagy hegyre marhával.

Ezeken kívül az statiokból mindenfelé az strásákra hetenként kell az katonák lovai számára vecturáztatni az szénát és zabot, de necesse annak meg kell lenni.

(*Más irás:*) Ezt megjegyeztük az új jegyzésben.

Mint ezelőtt való esztendőkbén, ugy most is az passusokon lovas és gyalog embereinkkel strásáltatnak szünetlen, az lovasokat az sokféle való járás, postálkodás miá úgy megrontották, hogy majd ló nélkül maradtanak embereink.

Az *Gyemesnél* levő muskotályosok számára minden héten két vágó marhát kell adnunk, melyben nagy károsodásunk volt és vagyon, mivel ez marhát drágán vesszük, az hús árában ugyan megadnak, de kilencz tiz forintos marhának az árában csak fele sem fordul meg, mely megkárosodásinkot ngtok s kgltek bonificáltatni méltóztassék. Ennek utánna penig más székek is ha segítségvel nem lesznek az vágó marhák felől, elégtelenek vagyunk az végben vitelire.

(*Más irás:*) Ezt is az új jegyzésben feltöttük.

Ugyan *Steinwill* regimenti székünkben jövőn, nekünk kellett vecturáztatnunk be az Lokra, hasonlóképpen az *Lokról* kiköltözvén, egészen mü nekünk kellett vecturát adnunk, micsodás romlásunkra itilje ngtok s kgltek.

(*Alább irva:*) Több expensainkról, terhiselésinkről, melyek esnek és következnek az generalisok és tisztek passusokra való járásában, muskotélyosoknak hús administratiojában való sok károsodásinkban, süttetésekben, arra való szekerek adásában, hajdukna való szekereskedésekben, az passusson strásálók mind németek és magyarok számára való széna csinálásban, magunknak sok postálkodásinkban az strásáról *Molduvában*, az feles quártély tartásunkon való servicz adásban, melylyel az ngtok s kgltek

füleit most nem terheljük, hanem istenes reflexiot alázatosan várunk, az fenn specificált praetensionokról pedig bonificatiot.

Actum *Csikszereda* in communi congregatione sedis, anno 1703 die 8 Martii.

JOANNES CSATÓ de Delne   MICHAEL BORS de Szt.-Király
vicejudex reg. sedis super Csik mp. (P. h.) jur. not. s. S. infer. Csik mp. (P. h.)

STEPHANUS LÁSZLÓ de Gyergyó.
jur. not. sedis Gyergyó m. p. (P. h.)

(Eredetije *Csikvárnegye levéltárában.*)

1413.

*A székelyek adója kivetése a gyulafehérvári országgyűlésen 1703.
márcz. 10.*

A székely nemzet privilegiumai fentartásával az adó nyolczad-részt elvállalta, 750,000 ffrt quantumnak 8-ad részét vévén föl magára, tézsen rh. fl. 93,750.

Csikszereda.....20	Kezdivásárhely.....500
Udvarhely városa.....100	Bereczk.....650
Sepsi-Szt.-György.....443	V.-Hunyad.....1068
Ilyefalva.....486	Hátszeg.....760

Fortalitiuumokra kivántató 40,000 ffrtból:

A ns. székely natio vett	Csikszereda varos.....20
magára r. fl. 8000	Udvarhely.....10
Kezdivásárhely.....150	S.-Szent-Gyorgy.....40
Ilyefalva város.....40	Marosvásárhely.....500
Bereck varos.....30	

Extrarodináriakra kivántató *contributiokról*:

A vármegyék és szászok 4000–4000, a székelyek 3000, a taxás városok 1000 ffrtot fizetnek.

(Másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1414.

A parajdi sóakna kamara ispánja, Jakabházi Zsigmond esküje, hivatalába lépésekor. Székely-Udvarhelyt 1703. junius 8.

Én *Szent-Ábrahámon* lakó *Jakabházi Sigmund* vállaltam magamra az tek. nemes négy szék, ugymint *Udvarhely, Há-*

romszék, Csík és Maros székek, ő felsége thesaurariusától megárendált parajdi sóaknai kamara-ispánságát, szabad jóakaratom szerént, a nemes székek választásából, esküszöm az élő Istenre, ki a menyet, földet teremtette, hogy az én hivatalomban igazán eljárók, az nemes székek jóvát tehetségem szerént minden úton, módokon minden magam haszna keresését félre tevén, munkálodom, a sóaknát és ahoz szolgáló rendeket a magam hasznomra, sem a másokéra nem fordítom, a mely punctumok és conditiók szerént az ő felsége thesaurariusától az aknák megárendáltattak, azokat azokban specificált poenák alatt szentül megtartom és alattam valókkal is megtartatom, azokból provenialó semminemű hasznot, jövedelmet magam számára nem fordítom; azokból esztendőm eltelvén igazán számot adok; igaz törvényeket szolgáltaok tisztem alatt ..... jog szerént; a szokott birságnál többet rajtok nem is veszek; ha pedig ezekkel ellenkezőt cselekedném, annyival együtt számot nem adnék, vagy nem adhatnék, vagy adni nem akarnék és én miattam vagy gondviseletlenségem miatt a nemes székek quoquo modo kárt vullanának, exclusis omnibus juridicis remediis, ezen reversalisom ereivel valami kárt vullanának, annyi erő jóvaimat propria autoritate elfoglalhassák és mindaddig bírassák, valamig plene et integre a nemes székeknek nem contentálnám; ha pedig jószágom vagy jóvaim fel nem érnék, magam személyemhez is hozzá nyulhassanak a nemes székek, megfoghassanak és meg is fogathassanak; a nemes darabot kinek-kinek értelem szerént kiadom, a szokás szerént is igyekszem vágatni, melynek megállására most is magamot kötelezem magam szabad jóakaratom szerént, Isten engemet úgy segéllyen, lelkem üdvösségit úgy adja.

Udvarhely, 8. Junii 1703.

JAKABHÁZI SIGMOND (P. h.)

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)¹⁾

¹⁾ Előtte 6 oldalon «*Inventarium* az udvarhelyszéki, sófalvai és parajdi sóbányáról és az ő fge ott lévő kamara házáról és az ott dolgozó embekekről,» Apor István kincstartó, az említett sóbányák arendatora és Gagyai Pálfi Mihály Udvarhely kiküldöttje által.

1415.

Zetelaka és Udvarhelyszék egyezsége, az előbbinek a székhez tartozása és miként való adózása felől. Kelt Bögözön 1703-ban.

Én Gróf Pekri Lőrincz, nemes Udvarhelyszéknek főkapitánya, adom tudtára a kiknek illik ezen levelem által, hogy ennek előtte esztendővel felültetvén az elméjeket valakik a Zetelakiaknak a ns. széktől való elszakadásokat munkálódták és adózásból a nemes széktől való különöztetést, kit is midőn mindenütt a hol illet, remonstráltam a ns. szék régi registrumiból, hogy a memoria hominum mindenkor a nemes székkal együtt adóztak, commissionaliter meg is parancsoltatott nekik, hogy a ns. Székhez redeálva, adózzanak együtt és a ns. szék főtisztjeitől hallgassanak, törvényeket appellatio által oda bocsássák: confugialtanak mélts. gróf Apor István úrhoz, hogy ő kegyelme őket quo meliori modo a ns. székkal egyeztesse meg, fogadván, hogy többé senki biztatására a ns. széktől elszakadni nem kívánnak; a minthogy mélts. gróf Apor István úr tekintvén a Zetelakiaknak alacsony állapotját, nékem mint ns. Udvarhelyszék főkapitányának szólott, hogy tekinteném meg elszégyenedett voltokat, és adózásoknak rendjít, esztendőnként hagynám 75 ökörrrel való adózásra és eddig való restantiájokat a nemes székkal engedtetném el.

Mely mtgs. gróf Apor úr interpositióját mind én, mind a ns. szék nagy tekintetbe vévén, egyeztek meg a Zetelakiakkal e szerént:

1-ső. Valamig Isten ennél is nagyobb terhviseléstől megoltalmaz, adózzanak csak 75 ökörrrel.

A dologi inventarium után következnek: «Ezen aknákhöz és kamaráházhöz való szolgáló személyek, kik hivataljok szerint való munkájokat continuálják, ez szerint következnek.» – «Parajdról ezek sóvágók:» 10 név. «Az kik pedig szekeresek és a mint kívántatik ide szolgálnak:» 6 név. «Sófálváról, alsó- és felsőszegből» 52 név. «Atyháról ide szolgáló személyek». 14 név. «Korondról ide szolgáló személyek». 29 név.

Az inventariumot kiadták Pálffy Mihálynak

Datum 10 m. Martii, a 9 napig tartott inventálás utolsó napján.

JOANNES KERESI

MICHAEL GIDÓFALVI

ő fge. táblája scribái és notariusai, az inventálásra kiküldött biztosok

2-do. Az idei úgy mint 1703. esztendőbeli adójoknak csak felét adminisztrálják, már fele pedig mivel az üdő eltölt, elengedtetik minden naturalékkal együtt.

3-o. Az udvarhelyi vár építésre valamenyi fák, deszkák és zsendelyek kívántatnak töllök, juxta valorem acceptálhassanak az ők quantumokban, melyet is a két főtiszt parancsolatjára tartozzanak beszolgáltatni magok szekereken, marhájokon, ezenkívül az udvarhelyi tűzifára nem erőltetvén őket, hogy ők az épültre fát magok vecturázzák.

Én is ellenben zetelaki királybíró *Tornai Mihály*, esküteimmell, Bíró András tavalyi királybirája *Zetelakának, Karácsony György*, mint az egész Zetelaka falváról erre az accordára plenipotenziatott személyek és sokszor megnevezett mlgs. Gróf *Apor István* úr ő nagysága mellettünk való fáradozását alázatosan köszönnén, hogy mellettünk szegény emberekül könyörűlven kapitány úr ő nagysága és a ns. szék előtt fáradozott, köteleztük ő nagysága és a tek. nemzetes *Korda Zsigmond* úr ő kegyelme előtt magunkat arra, hogy ezentul az 75 ökörrrel, míglen tudniillik a generale quantum ez hazán e szerént lészen, igazán adózunk a nemes szék közé, mindaddig is, valameddig Isten (kitől ójjon ő szent felsége) nagyobb terhviseléssel nem látogatja szegény székünket, a ns. széktől való elszakadásunkat se privilegiumunk színe alatt, se más utak és rendek alatt nem munkálódgyuk, a ns. széktől el nem szakadunk, hanem mint igaz szék tagjai a ns. székkal egyetértünk s adózunk a feljebb megírt mód szerént valameddig a ns. szék is ezen contractushoz tartja magát.

Melyeknek nagyobb bizonyására mindkét részről adgyunk ez kezünk írásával és pecsétünkkel erősítettett levelünket ez alább megírt coramizáló mlgs. gróf úr és tek. nemzetes *Korda Zsigmond* úr előtt sub amissione in ea. parte privilegii. Datum in *Bögöz* die 12 a mensis Janii 1703.

Gróf PEKRI LŐRINCZ.

BÍRÓ ANDRÁS

ns. Udvarhelyszéknek főkapitánya   tavalyi királybirája Zetelakának (P. h.)
m. p. (P. h.)

KÉNOSI SIGMOND

TORNAI MIHÁLY

ns. Udvarhelyszéknek egyik vicekirály- mostani királybirája Zetelakának (P. h.)
birája mp. (P. h)

SEBESI JÓB

KARÁCSON GYÖRGY

ns. Udvarhelyszéknek egyik király-   hitese embere Zetelakának (P. h.)
birája (P. h.)

Ezt mind a három egy írással iratott, mivel Tornai Mihály és Karácson György írni nem tudtak, de velem voltak.

Coram me Comite *Stephano Apor* de Al-Torja (P. h.)

E Protocollo inc. s. S. Udvarhely die 25. a. Maji 1791.

Extradatum per GEORGIUM FERENCZI de Patakfalva

incl. s. Sic. Udvarhely ord. not. m. p. (P. h.)

(Hiteles másolata *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1416.

Teleki Mihály Csík-, Gyergyó-, Kászonszék tiszteinek. Tordán 1704.

ápr. 15.

Ajánlom kglmeteknek szolgálatomat

Akarám kglmeteknek értésére adni: a mi kegyelmes urunk ő nga az erdélyi fiscalitásoknok dolgát én reám kegyelmesen bizta, hasonlóképpen hogy az labancz párton levő urak, főrendek jószágát confiscáltattam. Im főhadnagy *Horváth György* uramot, az úrnak *Thoroczkai* uramnak is úgy tetszván, béküldettem, minthogy oda be ő kegyelme residentias ember lévén, az fiscalis jószágokban inspectornak, rendeltem az ott lévő harminczad vámok inspectiójára is; kglmelek pedig tisztekül ő kglmének mindenekben asistáljon és az mi a mi kegyelmes urunk szolgálatját illeti, mindenekben promoveálja kgltek, engemet is kötelez kegyelmetek maga szolgálatjára. Isten éltesse kegyelmeteket.

Datum *Thorda*, 15. Apr. a. 1704.

Kegyelmetek

szolgája, jóakarója

TELEKI MIHÁLY mpp.

Külső czimzés: Tek. nemz. vitézlő Csík-Gyergyó-Kászonszéki vice-tisztek uraméknak, jóakaró uraimnak, atyafiaimnak ő kegyelmeknek

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1417.

Thoroczkai István a Csikszékiektől biztos tudósítást kér és fegyveres segítséget ígér nekik. Kelt Gerenden 1704. márczius 6.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat, Isten minden jókkal megáldja kegyelmeteket, szívből kívánom.

Értettem, hogy kegyelmetek mind az haza szabadulását, mind az magyar nemzethez való jó kívánságát, úgy az mű kegyelmes urunk ő nga mélt. fejedelem Felső-vadászi *Rákóczi Ferencz* urunk ő nga méltóságát előttük viselvén, még az fegyvert le nem tette, melyet, kegyelmetek igen jól cselekedett; azért kegyelmetek engemet mingyárást tudósítson, hogy az kegyelmetek dolga mi formában van, én is bona conscientia irom kegyelmeteknek: csak érthessem kegyelmetek dolgát, mingyárást annyi ezer emberrel megyek kegyelmetek segítségére, hogy kegyelmetek is minden dolgaiban megvigasztalódhassék. Azért mégis kegyelmeteket kérem sincere, hogy engemet olyan ember által tudósítson, az kit én ismerjek és mindenekben elhihessem kegyelmetek dolgait. Bizonynyal írhatom kegyelmeteknek, hogy az magyar nemzetnek úgy foly dolga, hogy soha jobban nem kívánhatta volna, azért kegyelmeteket mégis kérem, az mint feljebb is irám, meg ne csüggedjen, sőt másoknak is értésére adván, engemet mentől bizonyosabb embere által tudósítson, mivel én is kész vagyok kegyelmeteket megsegíteni.

Ezzel kívánom Isten kegyelmetek vezérelje minden dolgaiban és maradok

Kegyelmetek

szolgája

THOROCZKAI ISTVÁN mp.

Datum in Gerend die 6. Martii 1704.

Külső cím: Tekéntetes, nemzetes, nemes és vitézlő *Csikszékben* lakosoknak, nekem jóakaró uraimnak, atyánkfiainak ő kglmeknek adassék.

Más irással; Szt.-Márton: Hozo Ferencz, Potyó Gergely, Bocskor István, *Csekefalva:* Gothár János, Gothár Péter, *Sz.-Simon:* Veress István, Veress Mihály, Veress János.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1418.

Thoroczkai István Csik-Gyergyó és Kászon széknek a porumbáki nyereségről a németektől. Mártonhelye 1704. ápr. 22.

Ajánlom kegyelmeteknek szolgálatomat, Isten kegyelmeteket megáldja, kívánom.

Akarám kegyelmeteket tudósítani, hallottan, kegyelmetek szerencsétlenségét, abban kegyelmeteknek meg nem kell csüggedni, Isten adjon szerencsét, viselje előtte édes eleinek szabadságát, jó hírét, nevét, másszor Isten jobban adja, csak fogja kegyelmetek egy szívvel, lélekkel, legyenek egyesek az közönséges jóban; mostan is Istenek hálá az az kegyetlen ellenség nem ment vissza kedve szerént: tegnap sok fáradságunk után, kegyelmetekhez való igaz szeretetünkéből annyi messze földről is szívesen igyekeztünk kegyelmetek segítségére jöni, az ellenséget annyira közelítettük, mikor *Porumbákon* alól szaladna, nem igaz úton, hanem egy nagy erdőnek fogván, estve lévén, tovább utánna nem mehettünk de az Olton túl maradván praedával megrakodott széles szekerei azokat elnyertük, mellette lévő németeket levágtuk. *Henter Mihály* uram felől kegyelmetek tudósítson, ha szükség az én praesentiám kötelességem szerint én is kegyelmetek közé kész vagyok compareálni; ha penig kegyelmetek között olyan visszavonók vadnak és az kikhez kegyelmetek valami suspiciojok vagyon, azokra kegyelmetek semmit se hajtson, Isten engemet is béviven kegyelme-
tekkal együtt azokról discurráljunk és concludáljunk mindazon-
által kegyelmetek tudósítását elvárom. Ajánlom ezzel az Isten oltalmába kegyelmeteket, maradok

Datum et caxtris ad Mártonhely positis. die 22. Aprilis 1704.

Kegyelmetek

szolgája, jóakarója

THOROCKAI ISTVÁN mp.

Külső címzés: Spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, nobilibus et agilibus dominis supremo et vice-judicibus regiis, ceterisque juratis assessoribus ac notariis, toti denique universitati dominorum, magnatum et nobilium, primipilorum, peditum, pixidariorum sedium Siculicalium *Csik-Gyergyó et Kászon*, dominis mihi observandissimis.

C	ito, ito, ito, ito.
---	------------------------------

Alatta: Baróton elől találván én aperiáltam.

BORS GYÖRGY mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1419.

*Thoroczkai István II. Rákóczi Ferencz fejedelem «generalis fő-
strázsamestere» rendelete Csíkszéknek 300 lovas küldése felől. 1704.
május 20.*

Ajánlom nagyságtoknak, kegyelmeteknek szolgálatomat, Isten minden jókkal megáldja ngtokat, kglmeteket, kívánom

Mivel az mi kglmes urunk ő nga szolgálatja azt kívánja, hogy ngtok, kgltek küldjön háromszáz jó lovasokat, azok jó katonák lévén én mellém jöjjenek és alternatim egymást kiváltsák; az mársusokra pedig ngtok, kgltek úgy vigyázzon, hogy az szegénységnek kárt ne tegyenek; evvel pedig ngtok, kglmetek semmit se késsék, hogy az ő nga szolgálatjában fogyatkozás ne legyen. Ajánlván ezzel Isten oltalmában ngtokat, kglteket.

Datum ex castris ad *Szt.-Pál* positis die 20. Maji 1704.

Ngtok, kgltek

jóakarója, szolgálja

THOROCZKAI ISTVÁN mp.

Latin külső cím: Csik-széknek.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1420.

II. Rákóczi Ferencz rendelete a káromkodók és zsaroló katonák ellen s az elegendő szénagyűjtésről. A solti táborban 1704. jun. 4.

Illustrissimi, spectabiles, magnifici ac generosi domini, egregii item et nobiles, amici nobis observandissimi et grati.

Salutem et omnem prosperitatem. Minthogy nemzetséges, igaz ügyünket, melyet jó istenünk segítő szent karjai által mind-
eddig szerencsés előmenetellel boldogított, istentelenséggel semmi-
képpen folytatni nem akarjuk, sőt inkább, hogy annál kívánatosb
végét igazságos hadakozásunknak szemlélhessük, akarunk mind-
azok ellen, akik istentelen és káromkodó életnek adván magokat,
nemzetünk s hadaink között mintegy ártalmas, igaz igyünket
vétkes cselekedetekkel vesztegető mételyek, az haza törvénye és
kiadott edictumunk szerint keményen animadvertalni. A nemes
széknek azért serio intimáljuk, in gremio sui publicáltassa, hogy

mind hadaink, mind egyéb akármely renden lévő híveink minden isteni káromlástúl, egyéb istent és embereket irtoztató szitkuktúl supersedeáljanak; ha kik pedig tovább is csak ugyan előbbeni vétke és káromkodó magokviselésének ezen parancsolatunk megvetésével véget vetni nem akarnának, hanem abban megátalkodnak, a nemes szék az olyakat megfogatván, kegyelem s kedvezés nélkül a nemes ország törvénye szerint elsőbben megvesszőztesse, másodsor pálcáztassa, harmadszori és utolszori büntetésekre kövel agyon verettesse. Esett pedig értésünkre, hogy a szegénység és lakosok olyaktúl viseltetvén, hogy ha mi takarmányt gyűjtenének is, nem magok, hanem hadaink által emésztetnek meg, sem kaszálást, sem pedig egyéb oeconomicalis takarodást véghez vinni nem akarnának, mivel pedig jól tudja azt a nemes szék, hogy ha téli quártélyok hadainknak a szükséges naturálék administratiojával és jelenlétével nem léssen összeköttetve, a nemes ország szolgálatjában eshető fogyatkozás netalán magának is a nemes széknek kedvetlenségével és kárával fogna együtt járni: azért a kaszálás és egyéb takarodáshoz való alkalmatosságok iránt is adjon oly parancsolatot ki in gremio sui lévő helységekbe, hogy az helyek lakosi igyekezzenek annyira való szénát s egyéb naturálékot takarni, hogy mind hadaink szükségére, mind magok privatus ususára securrálhassanak; egyébiránt, hogy ha kik a megnevezett okra nézve vakmerőségektúl viseltetvén, a szükséges naturálék beszerzésében nem szorgalmatoskodnak, a téli quártélynak idején hadaink által valamely kedvetlenségeknek magok lesznek az okai. A nemes szék pedig intimationkat ne csak publikáltassa, hanem valóságosan effectuáltassa is, hozzánk s a nemes ország országhoz (így!) való kötelességek is azt tartván. Nem különben az is esett tudtunkra, hogy benn lévő hadaink az hol a nemes székben labancz és német adósságit találhatják, annak színe alatt az oly adósokat nyomorgatni és az adósságot magok privatus ususára exigálni vagy extorsioval is meresztették volna: mely excessusok is hadainknak hogy orvosoltassék és a szegénységnek is consolatiója lehessen, parancsoltunk tekintetes nemzeti *Toroczka István* generalis strázsamester hívünknek, hogy hadainknak aféle állapotot elkövetni meg ne engedje semmiképen; ha kiknek azért a nemes székben ily oppressiója volna, recurráljon

említett generalis hívüinkhöz és hadaink ily excessussit hathatósan fogja orvosolni. Coeterum praetitulatas Dominationes vestras foeliciter valere desideramus. Ex castris ad Solth positis, die 7. Junii anno 1704.

Praetitulatarum Dominationum vestrarum
amici ad officia paratissimi

RÁKOCZI mp.

JOANNES PÁPAI mp.

Alól a lap alján: Csík, Gyergyó, Kászon szék.

Kívül: Illustrissimis, spectabilibus, magnificis, generosis dominis, nobilibus item ac agilibus, supremo et vicecapitaneis, supremo item et vice judicibus regiis, juratisque assessoribus et notario, toti denique communitati dominorum, primipilorum, pixidariorum inclitarum sedium Siculicalium *Csík, Gyergyó, Kászon*, amicis nobis observandissimis, honorandis et gratis.

(Eredetije kívül a nagy fejedelmi pecséttel *Csík vármegye levéltárában.*)

1421.

*Uzon, sepsiszéki falu elpusztulása a Rákóczi forradalom alatt
1704–1710.*

Anno 1407. Ezen esztendő az Isten haragjának s tüzzel vassal való pusztittatásunkkal mostoha ideje levén a mi büneinkért, édes hazánknak s nemzetünknek szörnyű pusztittatásában több k. helységekkel s templomokkal edgyütt ége el 14. Aprilis drága szépségű s ritka ékes-ségű sz. templomunk s egész falunk s jutánk soha meg nem lábálható kietlen pusztaságra.

Ao 1705. Zajzon Péter és Kovács György col. voltak egyházfiak.

Ao 1706. Zajzon Péter egyedül volt egyházfiú, a *háborúságnak és táborozásnak miatta* itthon kevesset lakhatván.

Ao 1707. Zajzon Mihály igen szomorú időben lévén egyházfiú, midőn futna az ellenség előtt Moldva felé, az *Ojtozi passusra*, azoknak kezekbe esett, szekere felveretvén, az ecclesia ládája is azon lévén felrontatik, a kehely és egyéb ecclesiai bonumok nagyobb részint elpraedáltatnak.

Ao 1710. Kosa István és Bodolai András voltak egyházfiak,

kiknek idejében már valamenyire Isten kegyelmiből a fellejebb való háborúság s fegyverzörgések csendesedvén, és a lakosok rész szerint haza telepedvén; kezdtünk az ecclesia építéséhez etc.

Ao 1713. Mü Szabolchi István, Kis Pál László, Kúti György és Szabó János a megyétől delegáltatván a végre, hogy mivel a fellejebb való *síralmas esztendőkbeli fegyverkezésekben* ab anno 1699. ezen sz. ecclesiák egyházfiai nem ratiocináltak, hogy mindazoktól számot, vennék, confluálván a papi parochialis házhoz etc. mindazoktól az egyházfiaktól számot vettünk e szerint: 1) Az ecclesia szénafüvit kaszáltatták-e meg, vagy nem? ha nem, miért? 2. A földek taxáit beszédtek-e? stb.

Mellyre ratiocinálnak e szerint:

Ad 1. Ab anno 1699. ad 1710 a szénafüveknek semmi hasznát nem vehették a nagy háborúságnak s szokszori futásoknak miatta, attól fogva való három esztendő alatt.

Ad 2-dum. A földek taxaiból sem ingredialet semmi, mivel prae-dicator itt nem lakott, ki colálta volna s a lakosoknak magoké is nagyobb részint pallagba maradt, a sokszori romlás miatt elmunkátlanodván.

Alább: Anno 1712. Nemzetes Pünkösti György uram *Lengyelországban való bujdosásából megjövn* az irtóztató fogyatkozáson segített.

Hátrább: A fellejebb elmúlt *háborúságos esztendőkb*en kiváltképen in anno 1704. az uzoni reformatum sz. templom a háborúságban elégett és telljességel elpusztult volt.

(Egykori feljegyzés az uzoni ev. ref. egyház «Annotamenta» cz. jegyzőkönyvében.)

1422.

Andrássy István, Csík-Gyergyó-Kászonszéknek. 1705. márcz. 14.

Ajánlom kegyelmeteknek becsülettel való szolgálatomat.

Minthogy méltóságos generalis commendans uram ő nagysága orderéből bizonyos dolgoknak effektuálására nézve nemes *Udvarhely, Csík* és *Háromszékekre* kellett indúlnom, most közlebb ez itt való nemes udvarhelyszéki dolgokhoz nyúlván, az szükség kívánja, hogy a kigyelmetek nemes székiből két becsületes ember ide jöjjön. Vévén azért kgltek ezen leveletem, mindgyarást két becsületes értelmes atyafiát expediálja ide ki *Udvarhelyre* hozzám oly

modalitással, hogy ő kegyelmeknek bizonyos ideig itten kell resideálniok, annak pedig okát, egyéb orderekkel együtt, ide érkezvén tölem meg fogják érteni. Magam is pedig nem sokára kegyelmek közé béindulok. Éltesse isten kegyelmeteket jó egészségben

Udvarhely 14 Martii 1705.

Kegyelmetek

szolgáló jóakarója

ANDRÁSI ISTVÁN mp.

Magyar külső cím: Csík-Gyergyó-Kászon-székeknek tek. nemz. v. tiszteinek, jóakaró uraimnak s barátimnak ő kegyelmeknek.

Hátjegyzet: Praesentatae die 16 Martii circa horam nonam ao 1705.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1423.

Gr. Forgách Simon az erdélyi hadak fővezére patense, melylyel a hadseregében szolgáló jobbágyok családjait felmenti a jobbágyi szolgálmányok alól s viszonyukat szabályozza. Kelt a harsági mezőn 1705.

aug. 24.

Én Ghimessi gróff *Forgách Simon* mélt. erdélyi fejedelem Felső-vadászi *Rákóczi Ferencz* kegyelmes urunk ő nga mezei generalis marschalchusa, két lovas német regimentjeinek colonellussa s nemes Erdély országban lévő armadáinak commendérozó plenipotentiarius generalissa és nemes Borsodvármegyének főispánnya, adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ez levellemnek rendiben, nevezet szerént pedig nemes *Csík Gyergyó* és *Kászony* székek fő és vicetiszteinek s nemesi s fő, közép és alsó rendű tagjainak ő kegyelmeknek s közönségesen minden lakóssinak, mivel az nemes ország úgy in particulari az nemes székek jobbágy rendű lakosi közzül, miolta Isten kgls urunkot ő ngát szerencsésen kihozta szabadságunk megnyerése mellett felesen fogtak fegyvert és az ol-tától fogvást táborozván magukat dicsiretesen viselték, mindazonáltal ezek nem vétetődvén az nemes székek, ugy földesurak által consideratioban, azoknak házoknál maradván cselédgyek, ezelőtti szokás szerént való szolgáltatások s adoztatások és egyéb afflictió-jok miatt exoriant panaszok nem szülvén előttem, hogy ezek tovább praescindaltathassanak és mind az vitézlo rend s nemkülön-

ben az nemes ország s in particulari az nemesi székek is tudhas-sák magokat ezek iránt alkalmaztatni: az ilyen táborozó jobbágyok iránt való kegyelmes intentioját kgl s urunknak patentaliter kívántam az nemes székeknek intimálnom, kihez képest az kik hasonló jobbágyok közül (tudniillik főgazdák) magok személylek szerént fegyvert kötvén táboroznak, olly kegyelmességet consequáltak kgl s fejedelmünknek, hogy azon véres veritékkel való hazánk mellett levő szolgálattyakért otthon maradott házok népeit, sem az nemes székek az közönséges tereh viselésieket adózással s nem különben az földes urak is az jobbágyi szolgálattal s adófizetéssel s akár-mely névvel nevezendő szolgáltatással erőltetni s terhelni ne merészelljék. A mely gazdák keniglen házoknál volnának és vagy fiokot, ugy egy kenyeren való attyokfiaiit küldenék az táborra, az ilyenek mindenbül nem eximáltatnak, hanem más nem táborozókhoz képest mind az nemes székek inpositioiban s mind földesuraknak való szolgálattyokban in medietate az az felényiben tartoznak concurrálni. Vadnak sokan olyanok a vitézlo rend között, kiknek lakó helyek vagy egy vagy másképpen elpusztult s kente-lenítették házok népeit városokban vagy más helyekben más emberek házokhoz szállítani: az ilyeneknek házok népe absolute sem-mivel se háborgattassék; az kiknek házoknál volnának pediglen semmiképpen ne merészelljék azokat házokbul kitudni. Igy értvén azért azt az nemes székek, intimálom kgl s urunk ő nga által adatott főgeneralissi plenipotentialis authoritásbúl, hogy ezen patens levelemet in medio in sui ne csak publicaltassa, hanem efféle tábo-rozó jobbágyok mindenekben ezen kgl s urunk ő nga intentioja szerént manuteneállya, hogy tovább leendő panaszok eltávoztat-hassék. Hogy pedig az jobbágyok is ezen irántok tett reflexioval ne abutálljanak, mivel eddig is történt azok között, hogy álnoksá-gokkal szerezhessenek, egynehányan egy kenyérre állottak s így edgyike közüllök táborba lévén, társait ekképen igyekezte minden onusoktul megmenteni, székeit és földesurát defraudálni: tudtára adatik mindeneknek, valakik hasonló hamisságban taláztatnak, ke-mény büntetést fognak magokon tapasztalni; a mint hogy az nemes székek az ilyenekre szorgalmatossan vigyáztassanak. Ellenben minthogy sokan nemes uraimék közzül az táborozó jobbágyoknak házok népét ex rancore házhelyekről s jószágokbul kitudták, tovább

azt követni ne merészellyék, máskint valakin tapasztaltatik, valamint kglis urunk őnga parancsolattyát általhágói érdemlenek, azt magokon fogják experialni, ezt hozván az közigasság magával.

Költ *harságyi mezőről* 24. augusti anno 1705.

FORGACH SIMON mpr. (P. h.)

Külső cím: Nemes Csík, Gyergyó és Kászony székeknek.

(Erdedetije *Udarhelyvármegye levéltárában.*)

1424.

A főkormányshék a felség nevében amnestiát s Rabutin tábornok kívánságára országgyűlést hirdet Segesvárra 1705 decz. 15-ére s a pénzértékét meghatározza. N.-Szeben 1705. november 29.

Copia convocatoriae regalis die 29 Novembris 1705 emanatae Cibinii.

Praemissis praemittendis solitis.

Isten ő felsége római császár és koronás király kegyelmes urunk ő felsége [fegy]verét szerencsés előmenetellel boldogítván és az ellenkező [kö]zönséges békességnek felháborítóit megszügyenyítvén, [hogy ő] felsége boldog emlékezetű atyjának és eleinek jó példái képpen birodalmának kezdetit kegyelmességen akarta fundalni, úgy [mél]tóságos generalis *Rabutin* uram és mi általunk mind az népnek közönségesen, ki is maga lakóhelyére telepedjék, mind pedig az nemességnek, azokon kívül, az kik főindítói s okai voltak az rebellionak, gratiat és minden eddig való cselekedetekről generalis amnestiat offerál. Melyben hogy minden ember securus lehessen és az dolognak is véghez menetelére jobb út nyitassák az ő felsége szolgálatja és ennek az szegény megromlott hazának is java s megmaradása is úgy kévénván: említett generális urammal s közönséges megegyezett akaratból tetszet ad 15-um diem affuturi mensis Decembris *Segesvárra* közönséges országgyűlését promulgálnunk. Parancsoljuk azért kegyelmeteknek autoritate gubernii a sua Maiestate sacr. Clementer attributa igen serio sub poena articulari, hogy az ő felsége kegyelmességét és gratiaját amplectálván inkább, mintsem indigna-

tiojának bosszúálló fegyverének maga s hazánk veszedelmével való megézésére okot szolgáltatván, az régi jó rend és szokás szerint az praefigalt napon és helyen az ország dolgainak folytatására és ő felségéhez való hűségeknek s engedelmisségeknek declaratiojára maga követjei által compareálni el ne mulassa, sőt az jószágos nemes emberek magok személyekben is decembernek 9-ik és több következő napjain lakóhelyeknek közel vagy távol való mi-voltához képest, kiki az mikorra elérkezhetik, magok engedelmes-ségeknek s hűségeknek contestatiojára comparealjanak (mivel az gubernium 19 Decembris *Segesvárra* bémegyén) és kiki mihelyt compareál s homagiumát deponálja, minden késedelem és megbántó-dás nélkül maga házához bocsáttatik. Az követeket pedig olyan készü-lettel és instructioval bocsássa kegyelmetek, hogy ő felségéhez való hű-ségünk megmutatását és elpusztult édes hazánk megmaradását néző dolgokban ő kegyelmekkel együtt közönséges jóra valót végezhesünk. Az pénznek pedig folyásában hogy confusio ne essék, szükséges-nek ítéltük kiírni, mint determinaltatott volt az pénznek állapotja az elmúlt esztendőben itt *Szebenben*, mely most is mindenütt observaltatni parancsoltatik, úgy hogy az jó ligāju és pondusu arany (kivévn csak az régi török aranyakat és nem az mosta-niakot melyek jó pondusuak és ligājuak) hat magyar forintban, egy imperialis vagy akármely egész jó pondusu és ligāju tallér (az oroszlanos tallérokon kívül) két magyar forintban nyolczvan pénzben, ehhez képest proportionate számlálván az fél, negyed és nyolcad rész tallérokot; az mostani szebeni új, vagy régi de csá-szár képére vert horgasok negyven pénzben. Ugyan az császár képére veretett és afféle egyéb jó lengyel ó sustákok tizenhat pénzben, az porturák négy pénzben, az két polturások pedig nyolcz pénzben járjanak és számláltassanak. Az császár képére vert horgasokon kívül való horgasoknak pedig az német és oláh zlotolok-nak és az oroszlanos talléroknek állapotja és valora úgy marad és hagyatik, az mint volt. Mely pénznek ez szerént való valorához valaki magát nem alkalmaztatja, eo facto az emperor pénzét, az venditor pedig eladó marháját veszesse el.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltátaban*.)

1425.

Mihálcz Mihály végrendelete (kivonatban.) Alsó-Torján 1705 decz. 31.

Mihálcz Mihály alsó-torjai házánál 1705 december 31-én *Danka* Péter nobilis és *Márton* Miklós deák primipilus előtt, unokái Mihály, István, Miklós, Péter és Bálás számára tön ilyen testamentomot

Az 1–4 pontban szántóföldeiről, kaszálóiról, rétjeiről, jobbágyaitól intézkedik.

5. Az mely jobbágyim vadnak *Alsó Torján*: Bálinth Györgyöt gyermek korában vettem néhai Mihálcz Pál öcsémtől hetven magyar forintokkal örökösen, kinek fiai János, Mihály, István és András. Ezek közül úgy mint Jánost és Istvánt az fiam kezébe bocsátottam volt, úgy hogy azokból is részt ne vehessenek a lányok.

6. Csiki Pált *Mártonfalván* lakót cum omnibus appertinentiis adta nékem sok szolgálatomért néhai tekintetes nemes Orbai-széki zabolai Mikes Kelemen uram.

7. *Polyánban* levő Nagy Pál jobbágyomot jószágával edgyütt cambialtám néhai t. nemes szentiváni Henter Pál uramtól örökösön.

8. Néhai Csiki Mihályt, kinek fia Márton, azon néhai t. nemzetes Mikes Kelemen uram adta nékem sok szolgálatomért örökösön.

9. Az felszegi kertért házastól adtam egy jobbágy helyet *Esztelneken*, az Baricz István helyét néhai Kósa Imrének, igen szép épülettel edgyütt, melyet kértek tőlem negyven magyar forintokon. Item Balogh Samu is magam acquisitumom, mind Szász Miklóssal és Szilágyi Jánossal edgyütt, kiket magam neveltem kicsinységektől fogva. Item Oláh György fiaival Györggyel, Miklóssal, Vaszival ezek laknak Alsó-Torján, item az bélafalvi Oláh János fiaival edgyütt. Item néhai Gábor János is acquisitumom volt, kiben is százhusz magyar forintom vagyon. Gyurkát bocsátottam volt az szegény fiam kezébe, Péter most engemet szolgál, kik Gábor János fiai voltak, mely Gábor Jánost adott volt el szegény néhai Mihálcz Pál öcsém, úgy reducáltam.»

Azon just és jószágokat, melyeket én Orbai-széki thamásfalvi néhai nemz. *Thúri Ferencz* uramtól és Sepsi-széki gidófalvi néhai *Zonda* István uram özvegyétől, néhai nemzetes *Thúri Erzsébet* asszonytól vettem (lévén néhai idvezült elsőszéri édes feleségemnek *Réthi Annának* három gyermeke: *Thúri Ferencz*, *Zonda Istvánné Thúri Erzsébet* és én tőlem való édes néhai *Mihálcz Miklós* fiam) ... itt ugyan Alsó-Torján,

Fejérvármegyében Alsó-voláli határokonban, Markosfalván Kézdiszékben és egyebütt, hagyom fiú ágon megírt unokáimnak: ifj. M. Mihálynak, István-nak, Péternek, Balásnak, excipiálván az szilváskertet és Gábor Mihályt, megváván, melyik fiam lészen jobb kedvemkereső stb.

(Eredetije a Mihálcz levelek közt *Borbély Sámuel* urnál *Székely-Keresztúron*.)

1426.

*Graven csász. ezredes rendelete a Rákóczi hívei ellen. Csík-Vár-
dotfalva 1706 decz. 30.*

*Csikszéki lakosoknak megtartására való punctumok, melyek
az felséges császár szolgálatját nézik.*

1-mo. Hogy minden hadi készületet, minden névvel nevezendő fegyvert zászlókkal, rezes gyalog dobokkal együtt a császár ő felsége ezen a részen levő hadainak commendojának beadják; az ki pedig csalárdúl, vagy maga házánál, vagy másutt efélit elrejtene, meghaljon érte, az ki pedig az olyant megjelentené, érdeme szerint megjutalmaztatik.

2-do. Hogy minden embert maga javainak elvesztésinek büntetése alatt mondja meg, hol legyenek minden ingó és ingatlan javai azoknak az pártosoknak, az kik hazájokat elhagyva, nem akarnak az császári gratiához ragaszkodni.

3-tio. Hogy mindenektől, valamelyek az császár szolgálatját és szék békességit és előmenetelit nézik és munkálódhatják, említett commendans uramot tudósítsák, úgymint valaki tudván, hogy az maga határán kuruczok lappanganak, avagy nemesek, egyebek, az kik most az császár gratiájához nem ragaszkodnak, és azokat hirré adás nélkül gazdálkodással élteti, ez ilyenek minden kedvezés nélkül halállal büntettetnek meg.

4-to. Ha valamely vitéz együvé máshuvá küldözésekben avagy egyéb expeditiókban avagy utazásokban az székeknek valamely részeiben megölettetnék: az falu vagy az szék az hol megöletése esik, ezer forint birsággal büntettetik és az ki az gyilkosságot cselekszi, fejvel fizet.

5-to. Hogy akármely rendbéli ember nro 24 óra alatt járó földre senki házatól, annál inkább az széken kívül ki ne menjen. Gyülésekét elébb megemlitett commendans uram hire nélkül ne hirdessen, ne gyakoroljon. Továbbá commendans uram mellett mindenkor mindenik székből egy legyen az elsők közül, az kikkel minden ő felsége szolgálatjára való és az haza jóvát néző jó dolgokat tractálhasson ő nga.

6-to. Az mint minden ellenkező embereket és az császár ő felsége gratiáját most nem amplectalókat az hazából kikergetéseig üldözöm, úgy ellenben minden lakosokat és ő felséginek minden hiveit ezen székbén levőköt bátorságosokká teszem, hogy minden erőmmel és tehetséggemmel megoltalmazom és valami az haza jóvára való, mindenekre gondot viselek, mivel hogy az élés iránt olyan rendelést tészek, hogy az császár ő felsége rendelése ellen semmiképpen ne essék.

Datum *Várdotfalva*, die 30 Decembris anno 1705.

Római császár ő felsége colonellussa
és egy regimentnek commendánusa

GRAVEN.

(Egykorú másolat *Csikvármegye levéltárában.*)

1427.

A főkormányshék Csik- Gyergyó- és Kászon-széknek megküldi a király gratiájáról szóló levelet, miután a király hűségére visszatértek.

1706. január 4.

Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis, domini domini nostri clementissimi nomine.

Generosi, egregi et nobiles, agiles, nobis honorandi et benevoli. Salutem et caesareo regiae gratiae incrementum.

Kgdtek leveléből értettük az mi kgmes urunk ő felsége hűségére való visszaállását, melyet igen jól cselekedett és bár elébb cselekedett volna. Mindazáltal most is az mi kglmes urunk ő felsége gratiája kibocsátott convocatoria regálisunk szerént kész, melyet mivel írja, hogy nem jött, azért his acclusis copialiter elküldöttünk;

tartsa ahhoz kglmed magát. Quibus ita facturis sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum in civitate *Segesvár* ex regio Transylvaniae gubernio die 4 Januarii 1706.

C. G. BÁNFFI

STEF. HALLER

Absente de secretario:

SAMUEL KERESZTESI m. p. GREGORIUS SÁNDOR registrator m. p.

Latin külső cím: Csik- Gyergyó- és Kászonszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1428.

A főkormányszék Csik- Gyergyó és Kászonszéknek. Segesvárt. 1706. márczius 1.

„Az militiának eddig való, mind rendes, mind pedig rendetlen intertentiójáról akarván inquiráltatni, rendeltük kgték székiben ifj. *Toldalaghi János* atyánkfíát, hogy instructioja szerint folytathassa dolgait a commissarius, legyenek segítséggel mellette, hogy minél előbb megtehesse számadását Szebenbe a commissariatust elibe.

C. G. BÁNFFI.

ST. HALLER.

SAM. KERESZTESI.

LUD. NALÁCZI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1429.

Pekri Lőrincz Csik- Gyergyó- és Kászonszéknek int, hogy gróf Petki Dávidot főkapitányuknak ismerjék és neki engedelmességedjenek. Kelt a hermányi táborban. 1706. decz. 29.

Ajánlom khlmeteknek szolgálatomat.

Nem véltem volna kglmetek között olyat, az ki előtt bizonyosan nem constalna az gróf *Petki* uram főkapitánsága, kit is az méltóságos fejedelem kglmes urunk ő nagysága praeficiált kglteknek; még is posthabeálván kgltek közül némelyek mind az mi kglmes urunk ő nga ebbeli kglmes parancsolatját, mind pedig

tartozó kötelességeket, nem úgy az mint kívántatnék főtisztekhez való engedelmességeket mutatják, hanem opponálván magokat, mint egy láttatnak az említett urat maguk főkapitányoknak nem ismerni, ez iránt is, hogy az minemü dispositiokot tészén és az mit ő kglme parancsol nem mindenkor engednék a szerint effectumban menni, az holnan gyakorta mind az nemes haza és az mi kglmes urunk ő ngsa szolgálatja fogyatkozást szerez, mint pedig az ő kglme böcsületi periclitál. Azért most semel pro semper az míg az kglmes urunk ő nga füleiben az dolog nem menne, akartam kglmeteknek praesentes qua par est reverentia intimálnom. hogy kglmetek ismervén gróf *Petki Dávid* uramot az méltóságos fejedelemtől praeficialtatott főkapitányoknak lenni, mindenekben ő kglmének szavát fogadják és úgy böcsüljék s függjenek ő kglmétől, mint főkapitányoktól; sőt az kik eddig refractarius kodtanak is, kikeressék magok közzül; különben ha kglmetek továbbra is engedetlenségre vetik magokat és azon fogyatkozást orvosolni nem igyekeznek, elhitesse kglmetek magával, mind az kglmes urunk ő nga animadversioját, mind pedig az haza törvénye szerint való kemény büntetéseket példásképpen fogják magokon tapasztalni az engedetlenek.

Azonban értem azt is, hogy az hadak iránt igen rosszúl provideál kegyelmetek, sem az tiszteteknek, sem az katonaságnak nincs mivel élni: ezek éjjel-nappal itt szenvednek, kegyelmetek otthon jól nyugszik. Ez iránt is azért oly provisiot tegyen kegyelmetek, hogy továbbra fogyatkozás az kivántató necessariumok iránt ne legyen, mert ha ugyancsak ebben megyen el kegyelmetek, olyan mediumhoz kelletik nyúlnom, az milyet bizony kegyelmetek maga meg fog bánni. Ezzel Isten oltalmában ajánlom kegyelmeteket. Datum in castris ad *Hermány* positus die 29 Decembris anno 1706.

Kegyelmetek

attyafia szolgálja,
PEKRI LŐRINCZ. ¹⁾

(Egykori másolata *Csikvármegye levéltárában*.)

¹⁾ Az aláírás Petki Dávidra van kiigazítva, de helytelenül.

1430.

*Csik- Gyergyó- és Kászonszék végzései a Rákóczi-forradalom idején
a haza védelmére. Csik-Somlyón 1707. sept. 4. és Csikszeredán oct.*

28. nov. 11-én

Anno 1707. Sept. 4. in communi congregatione sedium Csik, Gyergyó et Kászon in Somolyo (!) celebrata in praesentia illustrissimi comitis Dávidis Petki de Királyhalma supremi capitanei, necnon spectabilis ac generosi d. Benedicti Henter de Sepsi-Szt.-Iván supremi iudicis regii praescriptarum sedium unanimi voto et suffragio conclusum est.

Az mostani szoros ügy úgy kívánván végeztetett, hogy az utak és ösvények mindenütt bevágattassanak, melyre nézve kívántatik, hogy minden szabadsággal élő rendek jó hadi apparatussal, az kiknek egyéb fegyverek nincsen lándsákkal, vasvillákkal, az gyalogok pedig fejszékkel compereálljanak holnapi napon *Szere-dában*, alioquin valaki posthabeállja, életivel jádzik; minden ember pedig egy hétig való költséget hozzon magával s ezen expeditióból sem nemes, sem lófő, sem drabant nem excipiátatik, sőt az jobbágyok is az utak vágására comparealni tartoznak ahhoz való készülettel.

Anno 1707. die 28. Octobris in oppido Csik-Szereda. Noha sok szükséges dolgokra nézve az mai napra az nemes széknek confluálni kellett volna, mindazáltal ugy látjuk, sokan magokat absentálták az mostani gyűlésből; mivel pedig az előttünk álló materia haladékat nem kíván, az mi kevesen confluálhattunk, fő királybíró t. n. *Henter Benedek* uram ő kglme praesentiójában egyeztünk, úgy hogy egy böcsületes atyánkfiát háromszéki követ uramékkal együtt expediáljuk kenyelmes urunkhoz ő felségéhez a végre, hogy ő felsége mostani szoros ügyünkben mint kegyes atyánk viselje gondunkat. Követ atyánkfia úti költségére pedig vetettünk minden szabadsággal élő rendekre den. 6, az nemesekre pedig den. 12 melyet is vicetiszt uram sine mora feligazitván, adja az elfogott (*igy!*) követ atyánkfia keziben, azon követ atyánkfia pedig az nemes székről vévén instuctiot, azzal menjen el.

Anno 1707. 11. Novembris in communi congregatione praescriptarum sedium et duorum supremorum officialium un dicto oppido Szereda celebrata conclusum est.

Látván mind falusi biráknak s mind pedig egyéb rendeknek is szófogadatlanságokat, az mostani szoros üdöhoz képest kétele-nítettünk az ilyen szófogadatlan emberek felől szoros végezéseket kiadnunk, úgy hogy valamely birák fő és vicetiszt uraimék parancsolatjokat meg nem fogadják, abban szorgalmatosan el nem járnak, első vétkekért száz pálczával megveretessenek, második vétkekért sine misericordia halállal büntetessenek. Hasonló büntetésük léssen azoknak is, akármi rendben levő emberek legyenek, az kiknek tiszt uraimék parancsolatjokból közönséges jót czelőző dolgokban az birák parancsolnának és vakmerőlködnének, melyet is az birák mingyárást tartoznak tiszt uraiméknak értékre adni.

2. Talátnak olyanok is, az kik csak azt várnák, hogy az ember hazúl elmenjen, ottan mindjára predálni kezdi az elfutott emberek javait, avagy ha nem is az ellenségnek másoknak ver-meit falun és erdőn eltett bonumit megmutogatja; végeztük azért, hogy ha az Isten azzal látogatna bennünket, hogy az ellenség székünkben bójönne, senki hon ne maradjon, senkiét ne predálja, másképen valaki hon találtatik, annál inkább predálásban depre-hendáltatik, eo facto megöletessen.

3. Némely atyánkfiái jelentik, hogy szegödött szolgálai még most azzal fenyegetőznek, hogy ha más országra kelletik menni, el nem mennek, mivel más országban való szolgálatra magokat nem kötelezték. Végeztük azt is, hogy mostani disturbiumban akár itt a székben, akár idegen országban legyen a szolgartató ember, a szolga tartozzék maga kötelessége szerént gazdája mellett híven szolgálni, sőt, ha ideje eltelnek is, míg ezen disturbiumot isten csendesíti, a gazdáját el ne hagyhassa, hanem tartozzék illendő fizetésért a gazdájánál megmaradni a szolgálatban, lévén erről a nemes országnak is articulussa, mely ellen ha a szolgák impingálnának, a gazdája saltem propria sua autoritate megfoghassa és ad servitatem adigálhassa, szabadsága lévén rajta, ha akarja száz pálczával meg is büntethesse, a második vétkiért pedig fl. 25 vehessen a gazda az ilyen contumax szolgán. A gazda is ha a szolgának a fizetésit meg nem adná, jó elvehető marhá-jából a gazdának a szolga contentumot vehessen.

(Egykorú feljegyzés Csíkvármegye levéltárában.)

1431.

A főkormányzók Csik- Gyergyó- és Kászonszéknek.

a) *Szeben 1708. jan 28.*

Mínthogy az mi kgs urunk ő felsége kgl's resolútiója szerint az *patkó pénznek* egészen tolláltatni kellett volna, mindazáltal ... infomáltatunk, mely rigorose és az szegénységnek mely nagy terhelletésével és romlásával most is mindenütt extorqueáltatik, úgy hogy az patkó-pénznek vételiben nagyobb aggravatioja vagyon az szegénységnek, mintsem az rájuk vetett quantumnak felszedésében: menjen végére per inquisitionem is, hol és kiken s melyik regimentbéli executorok által mennyi patkó-pénz extorqueáltott eddig és arról az guberniumot informálja, hadd munkálódhassuk consolatioját az szegénységnek. A punctumokat, kinek mint kellesék magát accomodálni, megküldjük, mint a mélt generális megküldte a militiának.

b) *1708. febr. 17.*

Az kgtekre pro tribus hybernalibus mensibus felvetett pénz quantum lévén restantiában kgteken, parancsoltunk *Cserei Mihálynak*, hogy 2000 r. fről tégyen olyan dispositiot, hogy a széken felszedetvén adminisztrálja *Balásfi* Sigmond afia kezében Háromszéken. Instructiojában van, hogy ha kgltek késnek avagy akadályoskodnék, requirálván brassai commendans és *Schram* uramékat, executiokat kérjen és bemenvén kgtekre, ezek által szedesse fel kgteknek, melyről irtunk brassai commendans és Schram uramnak is. Meg ne várja az executiot, mert az a többi restantiákat is felszedeti.

c) *1708. márcz. 14.*

Rabutin generalis campi maresehallas és commendans uram impositiójából 3 holnapokról, u. m. 1707. nov. és ez jelen való márcz. És köv. áprilről kelletvén az militia intertentiójáról repartitiot és dispositiot tennünk: esett *Csikszékre* pénz r. f. 6000, búza cub. 2300, hús cent. 700 // 10, zab cub. 3300, széna cur. 1900.

d) *1708. oct. 12.*

400 köből «magasinala búza quantumot» vetettek *Csikra*: Brassóba kell küldeni.

e) 1708. decz 2.

Igyekeznek enyhíteni terhökön, «elpusztult, megromlott állapotjokat nem kétlik.»

«A főkirálybíró választása iránt is gubernium kgték libera electióját nem impediálja, sőt kgték privilegiumát mindenekben manuteneálni akarja; minthogy már *Apor Péter* uram másutt accomodáltatott, válasszon kgték magok atyafiai közül más capax subjectumot.»

f) 1708. decz. 2.

Pro hybernio a. 1709 esett kgték székire pénz 7000 r. fl. búza 2000 köből, bús 1200 mása, zab 4557 köből, széna 800 szekér.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1432.

Orvosküldés Gyergyóba a pestis ellen Alfalu «ex congregatione sedis»

1708. decz. 10.

Ex mandato excelmi dni dni generalis *Vellestein* Coronensis comendantis in sedem nostram *Gyergyó* ingrediens prae nobilis dom. chirurgus nomine *Joannis Carolus Lámpér* cum uno servo, ut morbum pestiferum pro nunc grassantem secundum posse compesceret. A szék gyűlés megegyezett vele havonként 30 r. f. fizetésben, szolgájának 10 frtban, összesen 40 frtban s mellé adnak egy asszonyt, hogy gondozza őket és ellátják mindennel.

Inclita sedes *Gyergyó* signanter

STEPH. SOLYOM v. jud. r. s. S. Gyergyó

JOAN. LÁSZLÓ jur. not.

(Eredeti *Csikvármegye levéltárában.*)

1433.

Haller István országgyűlési elnök tudósítása Udvarhelyszéknek az adófelosztás aránya (quota) felől. N.-Szeben 1709. jan. 11.

Quidquid erat factu possibile occasione repartitionis in sublevationem *Siculicae nationis*, tentarunt tunc praesentes

status et in cum finem comitatenses certam, uti in naturalibus, ita etiam in pecunia, contributionis quottam in se susceperunt. Quod particulariter statum sedis *Udvarhely* concernit: non possum non agnoscere aggravationem per impositionem specificatam, sed viam sublevandi aliam non habeo, nec video, nisi hanc, quod etiam Saxonica natio ex contributione imposita tantam vel aliquam notabilem in naturalibus quottam in se suscipiat, quem admodum susceperunt comitatenses. Id quod excellentissimus dominus Generalis Commendans sua autoritatis efficatia vel saltem modo persvasorio in sublevationem inclitae sedis propter evitandum praevisum defectum efficere non dedignabitur, uti spero, postquam a dominis deputatis informata fuerit.

Cibinii, 11. Januarii 1709.

STEPH. HALLER

statuum Transylvaniae praeses mp.

(Eredetiye *Udvarhelymegye levéltárában*, a székely nemzeti láda II. cs. 7. sz.)

1434.

A főkormányszék rendeletei Csik- Gyergyó és Kászon-széknek.

a) *Nagy-Szeben 1709 jan. 24.*

Az ő fge militiája számára kívántató *borpénznek* pótlására kellett-vén bizonyos summa ezer frtokat repartíálnunk, ezen summából háromlott Csikszékre 700 r. f. Szedje be.

b) *1709. febr. 25.*

Az naturálékból repartíáltatott *Csikra* 35 k. búza, 15 m. hús, 175 k. zab, 15 sz. széna. Vesse ki.

c) *1709. máj. 14*

Az tábori szekerek mellé béresek kívántatván disponáltunk *Csik-székre* 7 béresek. Mihelyt generalis uram fogja parancsolni, állíttassa

elő. Praebendájok és 1 óra 1–1 német frt fizetések fog jární, úgy is hisszük, hogy nem fogják őket az országból kivinni.

d) 1709. jan. 18.

Mindjárt küldje kgtek az kgre repartíaltatott béreseket *Maros-Vásárhelyre*.

e) 1709 jan. 24.

Az el nem küldött béreseket küldje *Maros-Vásárhelyre, a visszászökötteket akasztassa fel*.

f) 1709. jul. 13.

A béreseket élések és szükséges készületekkel kellett volna küldeni, ennek hiánya miatt szöktek eddig is vissza, a szökött béreseket vagy azok helyett másokat küldjön elegendő készülettel és étéssel a szekerek mellé.

Utóirat: Vagy Udvarhely, vagy Háromszéken át küldessék sietve Csíkba.

g) 1709. jul. 27.

Hogy őszre és az hiberniumra kelve legyen az militiának honnan élödni ... *Csíkszékre* tartozik a szebeni magazinumba szállítani zabot cub. 600. Küldjék be Szebenbe.

h) 1709. sept. 22.

Az elment hazafiai közül sokan jövéen vissza az ő fge hűségére, az kik is az guberniumnak magokat nem insinuálták: kgtek azoknak neveket tisztában küldje be, tudósítván kinek-kinek residentiás helyéről, ... kiknek is sine scrupulo jószágok visszaadatik, hanem az egy oeconomiájokból takarodott proventusokból sequestráltatik proportionaliter számokra.

STEPH. HALLER.   PETRUS VEBER.   LUD. NALÁCZI.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1435.

*Az Udvarhelyszékről kuruczságra elment és oda maradt jobbágyok
névsora 1709 ápr. 27.*

Az méltóságos regium gubernium prancsolattja és intimatioja szerént *udvarhelyszéki* vicetiszt uraink ő kegyelmek parancsolattjából in anno praesenti 1709 die 27 ápr. azoknak az jobbágyoknak neveket, kik ezekben az revolutiokban elmentenek kuruczságra és most is oda vadnak, ez ide alább megirt mód és rend szerént irtuk meg, az mint nekünk is feladták hütök után, fide nostra mediante, pecsétünkkel és subsriptionkkal corroborálván, kik is laktanak *Udvarhelyszékben homorod-szent-mártoni* és *karácsonfalvi* processusokban és ez ide alább megirt falukban.

Homorod-szent-mártoni: Berze Pál és Berze István.

Karácsonfalvi: Mihály János, Kölcze István, Bokorencs.

Gyepesi: Gál Péter.

Oklándi: Imre György.

Patakfalvi: Raduly Bálint és Csíki György.

Egeiek: Keresztes Miklós, Kanáts Péter, Molnár János.

Jánosfalvi: Ferge Pál.

Telekfalviak: Radó Márton és Nagy Mihók.

Recsinédiek: Kovács Mihók és Kocsis Ferencz.

Hogy peniglen ez ide feljebb megirt jobbágy rendek elbujdostak és most is kuruczságra oda vadnak és hogy mü többnek ez fenebb megirt processusokban végére nem mehettünk és nem is találhattunk, az kiket pedig közüllök találhattunk, senkit ki nem hagyunk, sőt mindeniket igazán felirtuk, szokott pecsétünkkel és kezünk irásával való subsriptionakal megerősíteni akartuk az mü igaz hütünk szerént.

BIRÓ DÁVID

nemes ember m. p. (P. h.)

THOLDI PÁL

nemes ember s hites assessor (P. h.)

Gyepesiek: Gál Mihály és Elekes János elmentek volt és az múlt nyáron grátiára haza jöttek s most is házaknál laknak.

Idem, qui supra,

BIRÓ DÁVID

nemes ember m. p.

THOLDI PÁL

nemes ember sés hites assessor

(Eredetije *Udvarhelymegye levéltárában.*)

1436.

Kászoni János, főkirálybíró, Csik, Gyergyó és Kászon székeknek.

N.-Szeben 1709. jul. 28.

..... Moldovából a mint hallom feles oláhok feles marhákkal jöttek ki az adó elől a *csiki* havasokra. Az ilyenekről bár informálna kgték, mert affélékből a mélt. moldovai vajdának resentiálása következhetnék. Jöttek ugyan ez ország határra másutt is olyanok, de hogy a két vajdával való szomszédságos élés fel ne bomolják, illendő remediumokat adhibeáltatott az mélt. regium gubernium, az harminczadot is az olyan marháktól exigáltatták; az főtiszteknek is *Csikban* volt ezelőtt affélékbe valami jurisdictionja, melyet kgtéknek most sem illik posthabeálni. Kgték azért engem genuine informáljon azon profugusok dolgáról.

A ns. székek dolgaira és könnyebbitésére gondom van, kiváltképpen, a minthogy most is tizezer köből búzát, 23000 k. zabot, és 16,500 szekér szénát repartíálván az országra, ns. *Csik, Gyergyó és Kászon*-székekre a búzából és szénából nem vettetett, a zabból is csak 600 köből és hogy közönségesen is a ns. székely natio az jövő télen, mint eddig ne aggraváltassék: most újabb munkában vettük más némely székek-béli főtisztekkel együtt. Istennek oltalmában ajánlom kgtéket és maradok

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja

KÁSZONI JÁNOS mp.

Cibinii 28. Julii 1709.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1437.

Kászoni János Csik és Kászon székeknek N.-Szeben 1709. sept. 18.

Kgték 25. Aug. költ levelét becsülettel vettem. Az ns. székeknek sokféle inségeit és kivált a mostani *terméketlenséget* is, az hol illet, sokszor és bőven remonstráltam oly véggel, hogy az jövő hyberniumi quantummal rendkívül ne aggraváltassék. Továbbra is minden útokat, modokat elkövetek az ns. szék terhének könnyebbitésére, valamikor isten segít, ha a ns. szék az generalis repartitio ideire (mely mikor léssen, még nem tudom, generalis commendans uram dispopitiojától függ) becsülletes deputatusit küldi ide, hasznosnak itilem, sőt szükség-

gesnek látom, hogy ott való commendans uramtól hiteles attestatiot extraháljon kgték mind ez idei terméketlenségiről az ns. székeknek, mind egyéb terhe viseléséről és szükségéről és ha *Hünn* commissarius uramtól is hasonlót, kérhetne kgték, jó volna, melyeket mentől hamarabb kezembe kellene küldeni. A deputátusok pedig mikorra jöjenek ki, ha megérthetem a repartitio ideit, tudósítom kgtéket.....

Az 600 k. zabot kgték tartsa készen, mert mint tehessen itt le, nem tudom, mivel az *Kis-Küküllőn* túl való helyekről ide nem szabad élést szállítani *a pestisre nézve*, hanem azon munkálodom, ha *Brassóba* lehetne disponáltatni azon zabot, melyet még eddig nem obtineálhattam mivel Brassóban is ide kell zabot szállítani.....

Kgték *gyergyai* uraimék ellen, ő kglmek pedig kgték ellen panaszolkodnak; mind az közönséges igazság, mind *az ns. három székeknek egy volta* (mivel egynek tartatnak) azt kívánja, hogy szép atyafiságos szeretettel kgték közönségesen conveniáljon és kiki az maga proportioja szerént supportálja az onust, mert ha egyik megromlik, az másakra száll annak is a terhe. Partialitást bizony nem intimálok, hanem közönséges igazságot.

Istennek oltalmába ajánlom kgtéket.

Cibinii. 18 Sept. 1709.

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja

KÁSZONI JÁNOS mp.

Latin külső czim: Csik és Kászón (Gyergyó nem!) székeknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1438.

Kászoni János Csik és Kászón székeknek N. Szeben. 1709. oct. 14.

Becsülettel vettem ktek 3-tio praesentis datált levelit. A *gyergyai* dologon (*a pestisen?*) szivem szerint búsulok. Jól végire kell menni azon dolognak, talán nem játszódnak az istennel, *ha ugyan recrudescalt ott a pestis*, (melyet isten szent fiáért távoztasson) *onnan kijárni nem lehet, sőt Udvarhelyszék felől is szoros vigyázással legyen kgték, mert a még falukban ide ki azon isten iteleti szállott, majd ember sem maradt azon helyekben...*

Bécsből az jövő hyberniumi generale quantumnak decisioja még el

nem érkezett, hanem a szükséghez képest *gen. commendans uram ő exciája intimatiojához képest kell a mélt. r. guberniumnak diversis vicibus repartitiot tenni*, a mint hogy most is sietve érkezvén ő exciájától bizonyos quantumnak repartitójáról intimatio, mindjárt hozzá kellett a guberniumnak fogni és actu van in opere ... Mind in particulari az ns. székek részéről, mind in communi az ns. *székely natio* könnyebbitésére más itt levő főtisztekkel együtt elköveltünk, valamit elkövehettünk. Most is az új deputationak újabb remonstratiokat és protestatiokat tettünk, továbbra is semmit el nem mulatok, valamit a ns. székeknek könnyebbségire kigondolhatok; noha igen nehéz és példa nélküli időkre juttatott az isten, mert némely helyekről, melyek vagy az ellenség, vagy az *teljességgel elpusztulás* miatt nem contribuálhatnak, nem szólván, *az pestis is nagyrészt az országban már inficiált, úgy hogy sok helyek a miatt nem adózhatnak.*

A só dolgát is locis debitis proponáltam, de még resolutiom nem lett; azon igyekezem, hogy ember expediáltassék *Homorod-Szt.-Pálra* vagy *Lövétére* és az vágathasson ott sót a mostani üdöhhöz és szükséghez képest.

Cibinii 14. oct. 1709.

Kegyelmetek

jóakaró szolgálja

KÁSZONI JÁNOS mp.

Latin külső cím: Csik és Kászon (Gyergyó nem!) székek.

(Eredeti Csikvármegye levéltárában.)

1439.

A főkormányzék rendeletei Csik- és Kászon-székek.

a) N.-Szeben 1709. oct. 11.

A katonák téli tartására rendeltetett a deputatio megegyezett akaratából pro interim, míg az fels. udvarból elérkezik az hibernium determinatioja, *Csik és Kászon-székre* búza 800 köből, húspénz 1250 fl. zab 1500 köből. A commissarionatus rendeletére az naturalékot adminisztrálja, a hova kivántatik, a húspénzt pedig felszedvén, generalis perceptor *Balásfi Zsigmond* kezében nov. 15-re küldje be, hogy ex cassa adassék ki az húspénze az militiának és az szegénység militaris executional ne vexaltassék.

b) 1709. nov. 8.

«Az repartitio szerint határozott meg Csík (Gyergyó kihúzva) és Kászon székekre quantum pro 3-bus prioribus mensibus» búza 800 köből, hús 500 mása, zab 2010 köből, széna 500 szekér; továbbra elkerülhetetlen expensák lévén, pénz 1000 r. f. vettett ki. Szedesse be a széken.

ST. HALLER, SAM. CONRÁD, PETRUS VEBER, LUD. NALÁCZI

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1440.

Katonai kihágások megvizsgálására kiadott kérdő pontok. 1709

Sub spatio hybernii a. 1709 az naturalék administratioja alkalmatosságával s különben is in marsu vagy egyéb utakon, módokon az militia által lött excessusok inquisitiójáról való punctumok vagy utrumok. (Kivonat)

1. Az *búzát* mi formában mérték, elütötték-é az vékát vagy nem. Ha elütötték, a mi az földre lehullott az vékáról, megengedte-e az militia, hogy a szegénység felvegye stb.

2. Egy mása *húsert*, négy m. frtot vett fel az militia vagy többet is? stb.

3. Az assignált *pénzt* mostani kurta frttal vette-é fel a militia, vagy régi ó forinttal s az iránt mennyi kárt vallottak?

4. A *zabnak* administratioja úgy determinaltatván ezen hybernium alatt: 4 megnyomott és tetézve mért vékát adjanak egy köbőlben és ha mi a mérésben lehullana, engedtessek meg a szegénységnek, vegye fel. Pénzzel való megfizetéssel a szegénység ne terheltessek stb.

5. A *széna* administratiojának azt tartván, hogy a mely szekeren háromszáz bécsi font széna lészen, azt egy szekérben tartozzék a militia elvenni stb.

6. Az commissariatusról kiadott assignatiokon felyül vagy assignatio nélkül kéntelenített-é a szegénység pénzt, búzát, húst, bort, zabot, szénát valakinek adni? stb.

7. *Marsus* alkalmatosságával, ellenség üzésben, vagy alá s feljárásokban a militia mikor és mennyi szállott rájuk? stb.

8. Az naturalék és assignált pénz perceptioja alkalmatosságával

mennyi *patkó-pénzt* vettek rajtok? vagyha patkópénzt nem adtak, azért mijeiket vették el? stb.

9. Az naturálék és pénz perceptioja alkalmatosságával, melyik regimentbeli vitéz vagy tiszt verte, kergette az adminisztráló commissariusokat, egyéb nemes embert, papot vagy a szegénységet?

10. Falukat melyik regimentbeli tiszt mennyit foglalt el maga konyhája tartására? Ha foglalt, engedte-é meg, adózzék azon falu ő fgének, úgy azt is interdicálván egészen maga ususára fordította? Discretio adásra, ajándék marhatartásra kényszerítette-é a szegénységet és affélében kinek mit kételenítetett a szegénység adni? jó lelkiismerettel vallják meg.

11. Kinek melyik regimentbeli tisztnek mennyi és micsoda marháját kételenítetett a szegénység ajándékon kitelelni s azon marhákra s mellettek levő béresekre mennyi búzát, bort, hust, zabot, szénát kellett erogálniok? jó lelkiesmérettel vallják meg.

12. *Servitzben (így!)* melyik regimentbeli tiszt vagy vitéz miket extorqueált a szegénységen in natura, vagy ... mennyi pénzt vett? stb.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1441.

A főkormányzók rendeletei Csik, Gyergyó és Kászon-széknek.

a) N. Szeben. 1710. jan. 15.

A militia intertentiojára a 3 utolsó hónapbeli quantumból esett *Csikszékre Gyergyón kívül* búza 500 k., hús 300 m., borpénz 1300 r. f., zab 2000 k., széna 800 sz. Tegyen repartitiot, hogy mikor az assignatiok kimennek, praestálhassa.

b) 1710. ápr. 16.

A generalis computusnak terminusát május 20-ára tűzi ki, küldje be a számadást s panaszokat akkorra Szebenbe. A Moldvából való só behozatalt erősen tilalmazza, Újajnán és Brassóban kaphatnak sót pénzért, vagy búzáért, köblit 1 frtban számítván.

STEPH. HALLER.

PETR. WEBER.

c) 1710. máj. 13.

A császár szekerei mellé rendelt 200 béresből a rájok eső hetet, jun. 1-ére beküldeni rendeli. Fizetések lesz étken kívül havonként 180 pénz.

d) 1710. jun. 10.

Katonai végrehajtás terhe alatt sürgeti meg a 7 béres haladéktalan beküldését.

e) 1710. jun. 16.

A tolvajok járása, prédálása és fosztogatása meggátlására rendeletet ad ki, hogy azok falujukba fogadni, gazdálkodni nekik senki se mérészeljen, sőt fogassák meg a legközelebbi katonaság által.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1445.

A főkormányszék rendelete Csíkszékhez a lappangók ellen.

1710. április 16.

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine. Universis stb.

Sok helyeken lappanganak ez mint hallatik és járnak vagy szolgaság nevezeti vagy más szín és praetextus alatt magyarok, ráczok, oláhok és más rendből állók is, sőt nyilván való tolvajok is, az kik imitt-amott mindaz nemességnek, mind az szegénységnek károkat tesznek vagy de presenti, vagy az üdőtől is alkalmatosságot várván, arra czéloznak, melyeknek persequálására rendeltettek is mltsgos generalis uramtól portyák (*így!*) és már benne el is fogtak, mindazáltal az faluknak erdein és határin bizonyos helyeken magokat substrahálták és substrahálják, az faluknak lakosi sem ki nem adván az olyan alattomban lappangókat, sem meg nem fogván. Parancsoltatik azért per praesentes autoritate a sua Majestate sacr. clementer attributa minden helybeli tiszteknek, városok, faluk biráinak és lakosinak, hogy valahol ott efféle csavargókat és lappangókat, az kik szolgaság vagy tolvajkodásnak színe alatt tekernek, észrevesznek, illendő passusok és igazságok nem lévén, nemcsak idein hírré tegyék, az kiknek illik, hanem megfogván,

vigyék az legközelebb való commendáns keziben megbüntetésre, hogy az sok gonosztevőktől az az szegény haza tisztulhasson; külömben valamely helybéliek elmulatják, az olyan helyeknek bírái irremissibiliter felkaróztatnak és így megintetve lévén, az magok veszedelmeknek magok lesznek okai, hogy conniventiával részessé tették magokat az olyan tekergőknek gonosz cselekedetekben és szándékukban. Secus stb. Datum *Cibinii* die 26 Aprilis 1710.

STEPHANUS HALLER m. p

PETRUS WEBER m. p.

Kivül: Pro sedibus Siculicalibus *Csik, Gyergyó et Kászon*.

Alatta: Exhibitae die 5 Maji 1710 in *Csik-Szent-Király*

Más írással: Lappangókról.

(Eredetije patens alakban a nagy guberniumi pecséttel *Csikvármegye levéltárában*.)

1443.

Kezes levelek nagy-györi Horváth György kurucznak fogarasi fogságból való kiszabadítása érdekében.

a) *Csikszeredán 1710 márcz. 25.*

Kis Sámuel, Csikszereda városának hütös notáriusa, csikszeredai *Keresztes György* csikszeredai *Márton Tamás*, mint kézen fogott közbírák, 1710 márczius 25. Csikszeredán *Ferencz Mihály* városbíró házánál oklevelet állítanak ki arról, hogy kézdiszentléleki *Foltha István* és ugyanazon széki polyáni *Mihálcz László* uram, csík-szent-tamási ns. *Abafi Sándor*, mindszei *Jósa József*, és ugyan boros-jenei *Jenei György*, csík-szent-györgyi *Keresztes Kelemen*, *Bálint István* és *Damokos János* primipilusok s Csikszereda városában lakó *Kis Ferencz* privilegiatus személy, mint kezesek, lekötik fejöket és jószágokat, hogy nagy-györi *Horváth György*, ki «sulyos rabságot szenvedvén Fogaras várában, maga feleségít kellett ott hadni, míglen kezeseket szerzene magáért» «római császár ő felségéhez való tökéletes hívségiben megmarad» Viszont *Horváth György* is felhatalmazá a kezeseket: «hogy ha az ő felségéhez letett homagiumáról elfelelkeznék, legkissebbik czikkelyben is hitetlenségnek jeleit mutatná, avagy el is szöknék és az megirt kezesek is háboríttatnának, hozzája szabadosan és bonumihoz, még feleségihez és gyermekeihez is hozzá nyúlhassanak és ebben őket, akárhol légyen Horváth György, se vajdák, se királyok, se fejedelmek, annál inkább mások, alattvalók» meg ne akadályozhassák.

b) *Csikszereda 1710. május 25.*

Mű az ide alább megírt személyek adjuk ezen testimonialis levelünköt nagy-györi *Horváth György* uramért levő böcsületes kezes uraiméknak, mivel mű láttuk *Horváth György* uramnak könyörgő levelit kezes uramékhoz, mely könyörgő levélnek *Fogarasból* datálva tenora ez volt:

Én nagy-györi *Horváth György* esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiu, szentlélek, teljes szentháromság, egy bizony örök Isten, boldogságos szűz Máriára, az mennybéli szentekre, az sacramentumra, *hogy soha kuruczczá nem leszek*, az felséges római császárnak igaz híve leszek, és az mely böcsületes emberek érettem kezesek lesznek, az kezességbe belé nem hagyom, hanem holtig azon böcsületes embereknek szolgálni ügyekezem. Melyről mű is adjuk ezen testimonialisunkot, pecsétünkkel megerősítvén, fide nostra mediante.

Datum *Csikszereda*, anno 1710 die 25. Maji.

BIRÓ JÁNOS m. p. (P. h.)

GAL FERENCZ m. p. (P. h.)

MÁRTON ISTVÁN m. p.

rationalista Csikiensis. (P. h.)

(Hitelesített másolata *Borbély Sámuelnél Sz.-Keresztúron*)

1444.

Csik és Kászon-székek tisztviselői a Moldovába kibujdosott magyarokat a királyi kegyelemlevéllel visszahivogadják. Csikszeredán 1710. szept. 9.

Atyafiúi szeretettel való szolgálatunkot ajánljuk nagyságtoknak s kegyelmeteknek. Isten sok bujdosási után lett szomorúságból bő vigasztalásával megáldja, kívánjuk.

Méltóságos generalis *Stanville* uram ő excellentiája az méltóságos regia deputatio által de dato vigesima diei Junii anni praesentis patenter publicaltatta vala bejövetele után az ő felsége gratiáját az elbujdosnak hazájokban való recipiálása felől, az melyet e mellett ezen expressus mi s kegyelmetek atyánkfiai által in originalibus beküldöttünk. Igaz ugyan, hogy azon patens adattott volt ki csak értetve az közrendekről, de munkálodván, nagyságtokhoz s kegyelmetekhez való felebaráti szeretettől esztenez-

tetvén, abban is, hogy az felsőbb rendektől is ezen ő felsége kegyelmessége meg ne vonattatnék: jött az iránt mind főkirálybíró urnak válasza (melyet is in paribus szórúl-szóra béküldöttünk) s mind pediglen itt való commendans úrnak ordere, hogy az felsőbb rendeket is indifferenter, akárkik usque ad principem *Rakoczium* inclusive legyenek, ha amplectalni akarják az ő felsége kegyelmességit, admittálja mindeneket indiscriminatum, az melyet is közelebb esett székünk gyűlésiben publicála is maga ő nagysága. Így értvén mű is az ő felsége és ő excellentiája kinyújtatott kegyelmességeket, hírré adni nagyságtok s kegyelmek előtt is kötelességünknek tartottuk, kérvén is kegyelmeket s egyszersmind intvén is, viseltetvén felebaráti szeretettől nagyságtokhoz és kegyelmekhez, hogy ezen alkalmatosságot meg ne vesse, minden bizonytalan in contrarium fujdogáló haszontalan reménységekhez ragaszkodván, mint eddig.

Sok ratiokkal miért jovallanók kijöveleteket, szükségesnek nem látjuk, maga tapasztalhatta haszontalan voltát bujdosásinak; kevánván egyedül azt, hogy Isten nagyságotokat s kegyelmeket szerencsésen és jó egészségben hazájában hozza, maradván ezzel

Nagyságotoknak s kegyelmeknek

jóakaró atyafiai, szolgái

Nemes *Csík-* és *Kászon-*székeknek

vicetisztei, assessori és minden rendei.

Csík-Szereda 9. Sept. 1710.

Külső cím: Tekintetes, nagyságos és nemzeti Erdélyből Molduvába magokat recipiált magyar kedves atyánkfiaiak ő nagyságoknak és ő kegyelmeknek *Molduvába.*

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1448.

Az istenkáromlók ellen hozott végzések. Csíksomlyón 1710. szept. 24.

Constitutiones

reverendissimi domini Joannis Antalffy vicarii generalis per Transylvaniam anno 1710 die 24-ta Sept. habitae in Cs.-Somlyó, praesentibus venerabili clero et statu politico.

Mivel láttyuk a felséges Istennek súlyos büntető ostorát és nemcsak *fegyverrel* hanem *döghalál* által való csapását is, hogy

azért az úristennek felgerjedett haragját csendesíthetnők és az Isten ellen való égtelen káromkodó szitkozódásokat édes hazánkból éppen kiirthatnók (a mellyekért büntet Isten ő felsége), végeztük ilyenképpen, a mint következik:

Primo. A ki az alacson rendek, úgy mint jobbágyok, oláhok, cigányok közül ördögattával, teremtettével és más, egyenesen istent sértő káromkodásokkal szitkozódik, akár férfi, akár asszony légyen, *comperta rei veritate*, az egész megye előtt levonattatván, első vétkéért a megye birái a szentegyház fiaival (minden megyében arra készítetett juratossal) csapassanak 25-öt rajta, *pro secundo actu* ötvent, *pro tertio* százat. A ki mégis nem szünnék káromkodni, külső tiszt uraimék *jure procedályanak* ellenne.

2-do. A darabont és lófő személyek hasonlóképpen büntetődgyenek, *cum hac tamen disparitate*, hogy a ki első vétkéért való verést el akarja kerülni, flo. 6., másodikért flo. 12., harmadikért flo. 24 fizessen. Azután *articulus* szerént tiszt uraméktól büntetessenek.

3-tio. Ha nemes személyek *comparealtatnak* a fellyebb denominált szitkokban: első vétkéért fl. 12, *pro secundo* fl. 24 büntetődgyenek, *pro tertio* tiszt uramék *jure prosequályák*.

4-to. A 12 esztendőn alól való gyermekeket, kik ezekkel szitkozódnak, megye birái és sz. egyházfiai láttára kedvezés nélkül az atyák megvesszőzzék, mellyet ha az atyák és anyák *postha-beálnának*, flo 12 büntetődgyenek.

Ha megyebíró uramék ezen végezés szerént nem *procedal-nának*, *esperest* uram büntesse 12 forintig. Melly végezesek hogy *effectumba* mennyenek, megyebíró uramék esztendőnként mind a négy kántoron *inquisitiot* peragályanak.

(A csikkozmási «*Domus Historia*» II. része 126., 127. 11.)

1446.

Gr. Kornis István Csík-, Gyergyó- és Kászon-széknek, hogy mennyi kátona lesz náluk téli szálláson és hogyan helyezzék el és tartsák őket.

N.-Szeben, 1710. nov. 10.

Illustrissimi stb.

Az mi kgl's urunk ő felsége *Tömesvár* alatt levő hadainak némely része beérkeztén hazánkban téli quartélyra, minthogy ké-

sőn determináltatott micsoda regyimentek fognának bėjünni, ahöz képest az dislocatiok és mársusok is hirtelen mentenek véghez, midőn már az militia is béekezett volt az szélekben; arra nézve eddig kglteknek nem lehetett notificalnom, hanem már finaliter decidáltatván Déván, hol micsoda regyimentek, vagy micsoda regyimentbéli companiak és mennyin lésznek quartélyban s quartélyra való marsusok merre lészen: tisztem, kötelességem szerint akartam per praesentes kglteket informálni és tudósítani rólla. Lésznek azért kglteknek székiben *Felin* regyimentjéből 5 companiak *Gyergyó* és *Kászon* székekkel együtt, mely regyimentnek vicecolonellussa *Csíkszékb*en, főstrásamestere pedig *Gyergyóban* lésznek; azért kgltek erga quietantias administráljon nékik búzát, zabot és szénát és az kimenendő assignatiok defalcatiójában acceptáltatni fog kgltektől, commissariusokat is rendeljen kgltek melléjek, kik az szegénység quantumának administrálását kárral ingrediálni ne engedjék. Az eddig felvetett pénz és naturak quantumat kgltek oly készen tartsa, hogy mihent assignatiomat véski kgltek, minden fogyatkozás és késedelem nélkül administrálhassa kgltek oda, az hová fogom assignálni, hogy ez kgltek fogyatkozása miatt executiot az szegénység ne kételenítessék szenvedni, mely quantumról ezután tabellát és bővebb informatiot küldök kglteknek. A felett, minthogy mlts. commendans generalis uram ő excellentiaja egyezése az mlts. guberniummal az, hogy egy falu is immunis ne légyen az quartélyozástól, azért kgltek juxta quantitatem militiae et qualitatem pagorum rendelje az quartélyokat, mindazonáltal az hol urak és főrendek lakó helyei vadvan, olyan helyekre nem szükség officialist rendelni, hanem inkább gregariust és officialist más olyan helyre, az hol alkalmas lészen, mivel két urnak bajos szolgálni, hogy lehessen az hazafainak is subsistálásra való alkalmatosságok és jó egyességben élhessen az militia az provincialisokkal. Az macellum iránt míg mlts. gubernium az generalatussal és commissariatussal determinatiot téssen, addig kgltek requirálja az militia officialisit és commendansit, kikkel úgy igyekezzék kgltek conveniálni, hogy az provincia ne aggravaltassék macellummal s mihent az macellum dolga is az mlts. gubernium, generalatus és commissariatatus között végben mégyen,

miben determináltak, kötelességem szerint kglteket tudósítani róla el nem mulatom. Ceterum stb

Dominationum Vestrarum

servus ad officia paratissimus
C. STEPHANUS KORNIS mp.

Datum Cibinii die 10 Nov. 1716.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászon székek.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában.*)

1447.

Csík, Gyergyó és Kászon szék közgyűlési végzései. 1710–1714.

(Többnyire a katonaság tartására kiszabott pénz és élelmiszerek búza, zab, széna miként való elosztása és behajtása felől intézkednek. Ez a főtárgy rendesen.)

Az 1710. oct. 15. Szeredán tartott közgyűlésén Csík és Kászon (Gyergyó nem!) székek a m. deputatio commissioja szerint kivetett 2500 fírt, 1500 k. búza, 3000 k. zab és 1100 szekér széna felszedésére, 800 ökör marhaszámot rónak fel. A proportio megcsinálására deputatusokat küldenek ki. Ha panasz lesz, vicetiszt uraim a felvetésre igazán vigyázni kellendő hiteseket külön-külön 12–12 frtig büntesse; ellenben ha valaki méltatlan panaszt teszen a hitesek, vagy falu ellen, hogy inkább terheltek értékénél, az ilyent is 12 frtig mindjárt büntethessék v. tiszt uraimék ő kglmek. Deputáltattak a megírt proportio elaborálására *Felcsikra:* királybíró *Gergely* deák uram és szt-mihályi *Sándor* Mihály uram, notarius ns. *Delnei Csató* János, ns. *Henter* Benedek uram. *Alcsikról:* ns. *Mikó* János uram, *Balás* deák uram királybíró, *Bors* György uram, *Endes* Mihály és notarius uram *Kelemen* deák uram és *Kotormány* Péter deák uram.

Az 1711. febr. 9. Csík-Szeredán tartott közgyűlésen (mind a 3 szék) határozata szerint: A jelen való 1711. e. téli 3 utolsó hónapra székükre esett 5000 r. f, 607 k. buza, 1100 k. zab és 625 sz. szénából repartitiot tévén a ns. szék, esik, 3 felé osztván, egy részre 1666 f. 40 kr., ebből 800 marhaszám után Csík és Kászon székekben repartitálván esik 1–1 ökörré extraordinariákkal együtt u. fl. 5 // 60.

A 607 k. búzából Gyergyóra 202 k., 1 v., Csik és Kászónra 404 és 2 véka.

Az 1100 k. zabból 3-adrész 366 k. 2¹/₂ v. Gyergyóra.

A 625 sz. szénából » 208 sz. és ¹/₃ sz. »

Perceptorokül constituáltak a pénz beszedése Felcsíkról *Barabás* Máté, Alcsíkról *Bors* István.

Az 1711. oct. 5. Csik-Somlyón tartott gyűlésen «az mostani hybernale anticipato felvetett quantumról» tesznek repartitiot. Vett fel az három szék marhaszámot in nro 1500, úgy hogy azon marhaszámokat (az ns. szék böcsületes és jólelkű ismeretű tagjait arra rendelvén) proportionaliter mindenik falura tegyék reá.

Az 1711. decz. 14-én „Taploczán tartott közgyűlésen végeztetett az is, hogy az lopások megszűnének; ha mely faluból marha vész el gonoszúl, azon falubéli oláhok és azon faluval határos falubeli oláhok az kárt fizessék meg, ide értetnek azon magyarok is, kik társaságokat az oláhokkal tartják.”

Az 1714. decz. 13-án Somlyón tartott közgyűlésen végeztetett az is, hogy Csíknak, Gyergyónak és Kászónnak egy főcommisariusa legyen, dependentiája Gyergyónak is legyen attól, fizetése rendeltetik fl. 70 és 3 naturabeli portio.

(Egykori fogalmazvány példánya *Csikvármegye levéltárában.*)

1448.

Csik-, Gyergyó- és Kászonszéki rovatok, számadások, lajtsromok a vonó-marhákról, melyek alapján az adót fizették. 1710–1721.

K. n. *Csatószegi registrom.* Mélts gubernátor uram ő nsga parancsolatjára való *primipilaris* személyek = 37 (többnyire ezzel a megjegyzéssel «nincs lova, fegyvere») *Eques sclopetarius* = 1, *Pixidarius* = 3, *Libertinus* = 8. («Nincs lova, fegyvere», utánírással.)

1710. nov. 4. *Szentsimoni ökrök száma.* 45 szabad székely többnyire «egy ökörrrel» (egy párt ért alatta, mert «félökör» is van) jobbágyok = 12. Összesen «ökörszám» 25+4. fertály, in summa = 100.

1700. oct. 17. «*Szárhegyi legyistrom* marha számról» Ökör szám, tehenesek, confraterek (10), templom sellére (4) = 66 + 73 + 42 + 27 = 208.

1710. oct. 17. *Gyergyószentmiklósi legistrom* marha számról 74, + 68 + 88. *Gyergyai* ökörszám: *Csomafalva.* 119, 109; *Újfalva*

227, 120; Kilyénfalva 91, 80; Tekerőpatak 100, 50; Szt.-Miklós 227, 140; Szárhegy 208, 104. Ditró 220, 110; Remete 182 = Summa 1424. ¹⁾

Gyergyai szabad emberek száma:

Szt.-Miklós 131, Szárhegy 81, confrater 40, Ditró 84, Remete 64, Alfalu 106, Csomafalva 74, Ujfalu 79, Kilyénfalva 36, Tekerőpatak 40. Summa = 695.

Anno 1711. *Legistrum Alfalviense*. Ökörszám 266 (pár), Tehén 280 ¹/₂, Juh 394 ¹/₂ (pár), Ló 109.

1711. Oct. 10. *Szárhegy falva*, (rendetlen számadás, a végén ez a megjegyzés: «akaszszak fel mind ökö».)

1711. Oct. 10. *Legistrum Ditraiense*. Ökörszám 269, Tehén 286, Ló 93, Juh (fő) 1212.

1711. Oct. 2. *Szárhegyfalva* ökörszám 263.

1712. *Gyergyai* marhaszám:

	ökör,	tehén,	ló,	juh,
Kilyénfalva	92	50	30 ¹ / ₂	813
Tekerőpatak	104	61	18	275
Szt.-Miklós	347	216	111	1136
Szárhegy	233 ¹ / ₂	161	145	830
Ditró	251	223 ¹ / ₂	54	1016
Remete	166	156	67 '	44
Alfalu	257	185	96	434
Csomafalva	133	118	62	363
Ujfalu	199	142	78	574
	1589 ¹ / ₂ (?)	1394 ¹ / ₂ (?)	590 ¹ / ₂ (?)	5128 (?)

1712. Tota summa pecorum Gyergyoviensium:

		<i>Más írás:</i>	<i>1716-ban</i>
Ujfalu	312	308	166
Csomafalva	214	197	120
Alfalu	363	363	231
Ditró	416	410	199
Szárhegy	378	374	184
Szt.-Miklós	543	528	282
Tekerőpatak	151	151	111

¹⁾ Az összegzés az első számsor alatt van, a többi számok valószínűleg más évre vonatkoznak. E számadások általában nagyon zavarosak.

		Más írás:	1716-ban
Kilyénfalva	130	130	75
Remete	6	–	141
	Summa 2797	2750	1510 ¹⁾

U. a. könyvben a szentmiklósi oláhok registroma ao 1712, 22 Febr. = 47. Szárhegyi oláhok = 14. Ditrai oláhok = 18. «Az úr zseléri» = 7.

In a. 1712. Alsókszékekben minden marhaszám után percipiált Bors István a ns. szék repartitioja szerint a 8500 r. f. defalcatiojára fl. hung. 7 m. firtokat, bor árával és egyéb extraordinaliákkal együtt.

1713-ban 23. Nov. 7. egész székre jött 7133 r. f. tertialitása Alcsikon repartiatott és egy (pár) vonó marhaszám után den. 120, szabad füstre den. 96, jobbágy füstre és szabad sellér füstre felényi: den. 48.

Ao. 1714. *Bánkfalvi* lajtsrom. Summa bovum nro 196.

Ao. 1715. 17. Marc. *Csekefalva* ökrök 101.

Ao. 1715. 19. Marc. *Kozmási* ökörszám 87, felök = 49, fertály = 54, félfertály = 30.

1715. Márc. 18. *Szentsimoni* marhák, summa bovum = 115.

1715. Márc. 17. *Szentmártani* ökör 87 $\frac{1}{2}$, fert. 1, fél 1.

1715. *Szentkirályi* ökörszám 216.

1715. *Bánkfalvi* ökörszám 190.

1716. 26. Sept. *Ujfalvi* marhaszám 155, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$.

1717. 1716. 18. Oct. *Alfaluban* » 188, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$

1718. 1716. *Mindszenten* » 261, 3, $\frac{1}{2}$.

1716. *Kozmás*on calculus 201.

1717. *Szent-Miklóson* 270 ökör, $\frac{1}{2}$ fertály. *Tekerőpatakon* 86 ökör, 1 $\frac{1}{2}$ fertály. *Kilyénfalván* 65 ökör, 2 fertály. *Ujfalun* 142 ökör, 3 fertály $\frac{1}{2}$ *Csomafalván* 109.

1718. Mélt. gr. Lázár Ferencz jobbágyinak marhaszáma:

Szárhegyen nro 86, 19 jobbágyával együtt = 128

Ditrón 4 » = 9 $\frac{1}{2}$

Remetén 2 » = 2 $\frac{1}{2}$

Alfalun Thuri Mihály uram jobbágyi 10 másokéval 27 $\frac{1}{2}$

Csomafalván jobbágy marhaszám 11 $\frac{1}{2}$

Ujfalun Sólyom István marhája 6, Elekesé stb. 26 $\frac{1}{4}$

¹⁾ Az összegezés nem talál a fennebbi számokkal.

Kilyénfalván.....	8	
Tekerőpatakon	18	
Szt.-Miklóson.....	28 1/2	
Tota summa		258
Magazinális búza cub.		120

1721 márcz. 13. *felcsíki ökörszám:*

	ökörszám	pénz		ökörszám	pénz
Szt.-Domokos	60	–	Szépvíz	53	159
Szt.-Tamás	53.3	–	Szt.-Miklós	24	72
Jenőfalva	51.2	–	Borsora	16	48
Karczfalva	22	–	Delne	23	69
Dánfalva	63.2	–	Pálfalva	25	75
Madaras	51.2	–	Csomortán	27	81
Rákos	30.1 1/2	–	Várdottfalva	33	99
Györgyfalva	20	60	Csicsó	33	99
Vacsarcsi	32	96	Mádéfalva	68	204
Szt.-Mihály	33	99	Taplocza	32	96
				Summa	741.3 1/2

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1449.

a) *A főkörmányszék rendeletei Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.*

Meggyes 1711. jan. 26.

Hogy az utolsó három hónapra esett Csíkra 5000 r. f. 607 k. b., 1100 k. zab és 625 sz. széna: szedjék fel.

b) *ápr. 22.*

Fejérvárhoz és az marusváradjai hídhoz a régebben rendelt fákat sürgeti a ms. generalis, mihelyt az víz (Maros) annyira leszen, mentest leszállítatni el ne mülassa.

c) *ápr. 28.*

Irják össze a nemes embereket, kiknek jár «szemes darab» só az aknákról.

d) *máj. 4.*

Alcsík és Kászon küldjön 55 szekeret a magazinális búza Brassó-ból Szebenbe szállítására (400 szekér vettetett fel összesen).

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1450.

Gyergyó-szék adó-rovatala, 1711-ben.

«In ao. 1711. vetttévén fel ns. Csíkszékre a nemes országtól, melyeknek tertialitása Gyergyót illetvén, u. m. trit. cub. 2107, avenae cub. 4100, foeni curr. 1725.» (Felosztva a 9 falura szám szerint.)

(Egykorú feljegyzés Csíkvármegye levéltárában.)

1451.

Az udvarhelyszéki szegény nemes embereknek; a királyi deputatio elé terjesztett sérelmei; azok részletes kifejtése és az arra hozott végzések. Meggyes 1711. jan. 26.

I. A sérelmek összegezése.

III. A határozatok.

Difficultates per dominos malecontentos ex sede Udvarhely excelsae regiae deputationi porrectae.

Resolutio.

1. Instantia ez: hogy mű is a mű nemesi szabadságunk mellé akarunk ragaszkodni, minthogy

Ad 1-mum. Az mely nemes embernek akár armalisos, akár lófő legyen az, 12 ökörről (mely 6 szabad ökröt téssen) adózó jobbágya léssen, az in sua persona contribualni nem tartozik;

II. A sérelmek részletes kifejtése.

Enodatio difficultatum, seu genuina informatio rerum in iisdern, difficultatibus propositarum, per nobilitatem prioris ordinis excelsae regiae deputationi humillime repraesentanda.

Ad 1-mum: Minthogy az kiket az nemes országnak felséges királyi és kegyes fejedelmi az igaz és kételkedés nélkült való nemesség közé kglmesen parancsolnak számlálatni, azokat a nemes országban s nevezetesen az nemes vármegyéken is, az holott sokkalt bővebb jószág és jobbágyság vagyon, mint ez szoross széken, ha csak circiter félrovatalról adózó jobbágyság találattak is, az ő nékiek kglmesen adatott szabadságokban mindedig is megtartatni tudunk: ahoz képest mű is az mely nemes embernek az itt való szük jobbágysághoz képest két vagy három ős adózó jobbágyság találkozott, méltatlan dolognak ítéltük lenni adó alá rekesztetni, tartván magunkat azon nemességről adatott diplomában exprimált kglmes parancsolathoz a nemes országnak több részeivel együtt; nem kivántuk mindazonáltal székünk terhét semmiben nem sublevalni, mert minden rendbeli magazinale quantum sine respectu personarum nagy mértékben segítették, sőt valamikor hirtelen való pénzbeli terhes impositioja volt

látjuk más hozzánk hasonló szegény nemes embereket a nemes szék respectusban vette és immunitalta, hogy mük is immunitaltassunk, kívánjuk.

a kinek pedig annyi nem léssen, maga személyében suppleálni tartozik, mert az nemesi szabadság senkit is, ha jobbágya nem adózik, a contributiotól nem immunitál.

Más írás: Az tizenkét ökörről

adózó jobbágyú nemes emberen olyan értetik, az mely nemes embernek három, de nem sellérből vagy cigányból álló adózó jobbágya vagyon; az olyan az tizenkét ökör számára való reflexio nélkül is a contributio alól eximáltatik. Az kinek pedig három ház jobbágya az adózásban justo et legitimo modo nem találtatik, az maga is concurraljon.

Az második punctumot mivel

mind az reá való resolutio s mind az mű repraesentationk az első punctumban complectalja, nem itültük szükségesnek reiterálni.

székünknek, magunkat proportionaliter, nem pedig aequaliter, mint a panaszló felek 2-do puncto írják, megróttuk és erőnk szerint örömost segítettük, mely bizonyára majd adaequalt, vagy mondjuk superalt olykori ökörszám után való terehviselést, úgy annyira, hogy ob respectum vera e nobilitatis csak szintén titulariter distingultuk magunkat az alább való rendektől, de coetero egyenlőképpen láttattunk viselni az terhet. Instalunk azért igen submissemgtoknak, régi szabadságunknak avagy csak még ez kicsin megmaradott szikrácskáját gratiose megmarasztani méltóztassék, mert ugyanis ennek kioltásával, (mivel az üdőnek forgandó volta mostan emergalt nagy rendeknek posteritassit is ezután alacsonyabb sorsra juttathatja) velünk együtt azoknak is szabadságok tolláltatik és restringaltatik in statum plebeum, mostan pedig köztünk, ha ngtok ő felségétől kglmesen adatott szabadságunknak ez egyetlen egy megmaradott punctumát kitörli, a szük jobbágyhoz képest csak tiz sem marad meg köztünk, ki a paraszt renddel egyenlő állapotban ne essék, posteritassinknak is örökké való szomorú és keserves emlékezetire. Továbbá vadnak székünkben oly becsületes nemesi rendek is, kiknek az nemes vármegyéken adózó jószágok vagyon: miképpen lehesen, hogy ott jószága, itt is az mi vagyon, insuper maga nemesi személye is contribualjon, méltóztassék ngtok benigne consideralni.

Ad 3-tium: Nem tagadjuk, hogy valami kevés ökörszámról azoknak precise, az kik szegény székümket sok ügyes-bajos dolgait mind

3-tio. Nem kevés megbántódásunkra van ez is, hogy a mint eszünkbe vesszük, sokaknak nemes uraimék közül mentségeseket is engedtek, hogy mű szegény nemes emberekül azoknak az ő terheket viseljük, semmiképen nem supportálhatjuk.

emberektől detegáltván az amissione honoris et officii exequaltassanak a jószágán h. fl. 50, toties quoties és valamennyi személyeket protegál, melynek két része fordítassék a szék adójának sublevatiojára, harmadrésze pedig legyen a főtisztéké, az executorokkal együtt.

Más írás: Manet.

intra, mind extra sedis limites, posthabitis suis privatis, sedule forgatják, collatit nem tett a nemes szék, nem sufficialhatván csak a rendszerint való tiszték (kiknek is semmi fizetések nincsen) mindenekre; de azt is nemcsak magunk autoritássából cselekedtük, hanem midőn ob-rualtattunk volna az ránk tóduló sokféle dolgoktól künn és benn, in publica sedis congregatione promulgaltuk és ugyan a községnek is censurájára bocsátottuk, hogyha az olyan személyeknek pénzbeli refusioval akaré inkább contentumot tenni, vagy pedig valami kevés ökörszáma esendő terhet communiter magára venni és azt azoknak fordítani? Melyet a község is külön conflualván, sokáig ruminálván és végre látván, hogy a pénzbeli fizetés mind bajosabb s mind pedig sokkal többre expendálódik, két becsületes atyokfiai által decidaltak, termináltak és ultro nomine congente offeraltak és confirmaltak is 87 ökör számig, melyet consequenter magunk is (nem magunk privatumára nézve látván), hanem az szék terhének könnyebbségére ismervén lenni, helyben hatunk és annál többről, pro nostro scitu nincsen is senkinek. Hogy azért ob respectum hujus boni publici et non privati, méltóztassék ebbeli scrupulussát is tollálni a mélt. deputatio, instalunk igen alázatosan, mert ugyanis szabad másnak terhét, maga javára czélozó dolog végett valakinek sponte magára vállalni, volenti enim non fit injuria. Ellenben pedig még ő felsége is nagy méltóságú directioban helyheztetett híveit is, sem egyéb rendbeli szolgálait ingyen fáradozni nem kívánta, kglmesen consideralván dignum operarium esse mercede sua. Ugy valamely nemes embert is valami fizetés nélkül in publicis szolgálni egy communitás is nem cogálhatja.

Quarto. Nem kevés megbán-
tódásunkra van az is, hogy né-
mely becsületes nemes uraimék
magok jobbágyokat ura adta
ökörrrel immunitalják, minket pe-
dig mind magunkat, mind jobbá-
gyinkat, a kik mind ennek előtte
való revolutiokban, mind pedig-
len ennek előtte fenforgó pes-
tisben megmaradtak, a legna-
gyobb mértékben való portio-
zásra erőltetnek, melyeknek supportálására magunkat elégsé-
gesnek lenni nem itiljük.

Ad 4-tum: Nem mondhatjuk azt is, hogy ne legyenek köztünk ura
által jobbágy kezében adatott ökrök, melyre is nem egyéb kényszerített ben-
nünket, hanem minthogy ez a mű helyünk igen sovány, terméketlen és
többire majd csak tavasz-gabonával minden bor nélkül fizető és minden
quaestustól amovealtatott hely, insuper igen szűk s szoross is, ezek miá
a jobbágnak is szűk és terméketlen territoriuma lévén, a mi kevés
marhaszerzésre bocsátotta volt is ezelőtt őket az békesség, de az üdö-
nek mostoha volta annyira kipusztította már őket, hogy mind magok s
mind urok ő általok élehetlenné maradtanak miatta, melyhez képest
kételenítetett némelyeknek földesurok magok ökrét szaporítani, de maga
azokhoz való látásra elégtelen lévén, az mely jobbágyát ismerte, hogy
magának sem ügyekezik oeconomizálni s marhát is felesebben tartani
ura szolgálatajára, annak béressége alá bízott maga ökrében, az mint-
hogy ha az ura kosztján nem tartaná az olyant, bizony a magáéból nem
telettethetné, nem lévén is az olyan jobbágnak többire annyi oecono-
mizálásra való helye, kiből portiot fizethetne az ura ökréről is, a magáé-
ről is, hanem az ura dolgát viszi véghez rajta, mint annak béresse és
nem is szabad az olyan ökörnek sem eladásával, sem elcserelésével,
mint nem magáéval az olyan jobbágy, még csak az bőre sem övé, ha
megdöglük is, hanem tartozik beadni az urának. Továbbá nem is olyan
nagy mértékben vagyon ennek igasságos praxissa, mint némelyek ex-
aggeralták, hanem lehetnek olyak, kik fraudulentur és vissza élnek velle,
de azokat mű is helyesnek itiljük lenni ad correctionem. Az kik pedig
az fenn megirt okokra nézve mértékletesen dajkálkottatják marhájokat
némely jobbágyokkal, hogy kegyesen helyben hadni méltóztassék a mélt-
óságos deputatio, alázatossan instalunk.

Ad 5-tum. Igazán írják a panaszló felek azt, hogy minden falukra
az marha számnak igaz connumeratiojára bizonyos personakat deputaltunk,

Ad 4-tum. Valamely jobbágy
valamely ura adta ökörnek hasz-
nát veszi s élődik rajta, tartozik
adózni róla, mivel nem lehet,
hogy sem ura, sem a jobbágy
ne adózzék és afféle cavillum
alkolmatosságával más jámbor-
nak, az ki igazán contribual,
terhe nevedkedjék.

Más írás: Manet.

5-to. Ugy látjuk és bizonyosan tapasztaljuk azt is, hogy minden falukban bizonyos personak imputaltattak, kik a connumeratit fide mediante subscriptiojokkal és magok pecsétekkel megerősítvén bévigyék és bizonyos arra rendeltetett commissariusoknak beadják, sokak igazán is connumeralták subscriptiojokkal és pecsétekkel confirmáltak és bizonyos arra deputalt commissariusoknak beadták; mostan pedig az falukra kiadott czédulákból kihatták, mit akarnak véllék, nem tudjuk.

melylyel eléggé megbizonyítják még ő kglmek is az adózás rendinek igasságos folytatására elszánt jó ügyekezettünket, mert midőn két egész esztendő alatt tapasztalható nagy csalárdságát animadvertaltuk volna a kösségnek maga becsületire, hütire bizott marhaszám feladásában: azt itiltük utoljára hathatóssabb praxisnak lenni az igasságnak elkövetésére: noha ebben is kívánt czélunkat el nem érhattük, kiért is a vakmerő csalárdokra, ut poenam peccati luerent, pro terrore aliorum nagyobb terhet imponaltunk. De ellenben a dominus adversarius atyafiai igen haboznak abban, hogy tudva az egyszer feladott adózó személyeket, (ki vévén az udvarbírákat, kiket ngtok is helyben hagyván, nem itiltük helyesnek pro confusione registri ac commissariorum beirmi) kihagyattunk volna; ugyanis sana ratione egyben nem fér, hogy ő kglmek magok relatiojok szerint is magunk ügyekezttünk mentől jobb modalitást exquiralni az adózó rendnek szaporítására, ellenben mégis magunk hagyogattunk volna ki a regestrumból; de hogy minden akaratunkat ő kglmekkel contra usum et jus directionis publicummá nem tehetjük s nem értik a dolgot, magokról nem hisznek nekünk, mert magok többire mindenkor perceptorok, commissariusok lévén, fizetést is kívántak, magokat is immunitalták, insuper az székéből felette igen meg is híztanak némelyek, mely abusosokért, hogy most ő kglmek exauthoraltattak és szokatlan sorsra estek, csak az és semmi sem egyéb instigalta ilyen alkolmatlanul való molestálására ngtoknak.

Ad 6-tum. Az szegénység, hogy egyik a másakra rakja a terhet, az iránt való panaszok szüntelen molestálván fő és vicetiszt uraimékat

Ad 5-tum. Kik a connumeratit jól nem peragalták, nagyobb büntetésre méltók, mint sem a mennyi főkirálybíró uramtól imponaltatt: azért tovább is animadvertaltassék ellenek. Az kik kihagyattak pedig post connumerationem a regestrumból, azok cum poena felírassanak és a contributio alá rekesztessenek.

Más írás: Manet.

6-to. ez is nem kicsin megbántódásunkra vagy, hogy né-mely szegénység (micsoda respectusra nézve) a mint a falukban levő bírák az ökör számát feladták a falukban, egyiknek terhét a másokra rakták, melynek némelyik részét mű is valóban érezzük.

7-mo. Ezt is fájdalmason említ-hetjük, hogy molnárok s majorok majd csak semmiben nem contribualnak, csak ingyen élődnek.

Ad 6-tum. Főkirálybíró úrigazítsa juxta puncta premissa.

Más írás: Manet.

Ad 7-mum. Az molnárok contribualjanak a malombéli proventusnak s egyszersmind értékeknek s marhájoknak proportioja szerint, úgy minden majorok és oláhok is, valamint szintén egyéb jobbágyok és sellérek is marhájok szerint adózzanak, más senki szolgáltatásnak vagy egyéb praetextusnak színe alatt nem eximantatik, hanem ha kinek tíz ház jobbágyából álló jószágának praeficiált jobbágy bírāja vagy. Item reflexio leszen az három religión levő ecclesiáknak is egy-egy emberig.

Más írás: Manet.

ő kglmeket, úgy tapasztaljuk, a mint Isten tudniok engedte s az dolgok is hozzá eresztik, egyenesíteni és orvosolni nem szűnnek.

Ad 7-mum. Ebbéli ngtok elméjében nagy megromlásunkat nyilván látjuk, sőt a rendszerint való adózó rendek sokszor azon instáltak, hogy afféle vagus falu közt füsti nélkült való vagus molnárok úgy hasonló majorok is föl ne írassanak, mert itt mű köztünk igen sűrű és csaknem egymásban ragadó malmok lévén, ahoz képest igen kicsin hasznúak is és nem hogy olyan állapattal való molnárok, laknának benne, mint oda ki való nagy hasznú malmokban, de még csak valami hitván vagust is alig kaphatni beléjek, kivált most és az olyak vévén eszekben a rájok imminealandó terhet, kevés vámacskájával semmit gondolván, bizony elébb áll és mind az repartitiokban s dispositiokban nagy confusiot téznek s mind a falusiáknak is kárt, egymás között való nagy versengést, sőt vérontást causalnak, midőn annak terhe ő rájok háromolván, senki közüllök maga debitumának lenni nem fogja agnoscalni s az malmos embereknek is igen igen káros. Hasonló cathoriciában szintén az itt való majorok dolga, kik olyan vagusok és temporandusok; melyet ennekelőtte is méltó consideratióban vett és kinek-kinek maga jószága sublevatiojára engedett volt a nemes ország. Az mű kevés sellérink dolgát is (kik szomszéd országról származván többire

közinkben, csak pro lubitu et tempore laknak itt) méltóztassék ngtok istenesen consideralni, hogy arra ki a bő földön az oláh sellérek hármán is egy házban beülvén, a bő földhez képest marháat sokat is tartjanak és így sokat is oeconomizalhatnak, a kereskedésre is, ha kívánák, alkotmatossabb földön lakván, de még is annyian is csak úgy adóznak, mint egy gazda ember. Ellenben pedig nálunk, egy házban egy bokor ember is a lakásra igen szükön találkozik, mert mü afféle sellérnek majorság földet nem is igen adhatunk, reserválván azt avagy magunknak, vagy ős jobbágyinknak; semmi quaestussa földünknek nem is lévén, csak Isten tudja többire mint nyomorognak afféle sellérek és ha aggravaltatnak, senki közüllök meg nem állja, így abból is egy confusio, nekünk nagy kárunk következik, az több szegénységnek sem léssen sublevamennyére. Instálunk azért alázatossan ngtoknak ez okon is: mint eddig, hadd segíthessük ezután is az olyanoknak marokni kicsin tehetőségekkel szegény rend szerint adózó embereinket inkább, mintsem semmi haszon nélkült eliminaltassanak földünkről. Az ős oláhot itt mü nem értjük, sőt az olyan selléreket is, kik megrögzött nyomult emberek és egész majorkodásra való külső belső appertinentiakat bírnak, nem kívánjuk s eddig is nem kívántuk immunissá tétetni.¹⁾

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában*, a nemzeti láda II. cs. 9. sz.)

1452.

Udvarhelyszék kérvénye a királyi deputatióhoz és annak oldaljegyzései. Meggyes 1711. jan. 26.

Instantia sedis Udvarhely.

1. Minthogy az *pestis* miá az két esztendő alatt köztünk nem igen foroghatott az 6 felsége militiaja, éppen szabad prédájokra kitétetett helynek tartják lenni az tolvajok, mely miá már nemcsak javainkból fosztattunk meg, de magunk személyünkben is minden nyáron halálra üldöztetünk tőtök, sőt az mi keservebb, egész synceritással contestalni ügyekezett ő felségéhez való hűségünk is azáltal éppen perplexitásban jutott. Hogy azért ebbéli nyomorúságunknak oly modalitással való orvoslását munkálódni az mélt. deputatio méltóztassék, mely által securitassunk lehessen honnunkban való lakásunkra, igen alázatossan instálunk.²⁾

¹⁾ Ezek a (II. sz.) pontok úgy látszik reflexiok a szék főrendei részéről a beadott (I. sz.) panaszokra és a kir. deputatio arra hozott (III. sz.) végzéseire. Az irat aláírás nélkül szakad meg, a következővel összevarrva.

²⁾ *Oldaljegyzetek*: Erről mélt. generalis uramot kell megtalálni.

2. Mivel nyilván subolfacialtuk, hogy ennek előtte fungált commissarius és perceptorink sok helyeken felszedett portiot magoknál subicealtak: ahhoz képest ennek előtte celebraltunk volt exactiot és maguk számadások szerint sokakra közülök igen feles restantiak liquidáltattanak, melyeket jóllehet egynéhány izben urgealtunk, hogy in defalcationem impositi sedis quanti ő kglmek administraljanak, de mind eddig is semmiképpen nem efficiálhattunk. Hogy azért fő és vicetiszteinknek etiam executione mediante való exigaltatását azon restantiaknak commissionaliter is injungalni méltóztassék az méltóságos deputatio, pro bona publico instalunk alázatossan.¹⁾

3. Az nemes széknek feles magazinalis buza árával lévén adós az fels. udvar, néhai gróf *Pekri Lőrincz* uram Bécsben való létele alkalmatosságával az nemes széktől minden arról való requisitumokat magához vévén, sub nomine sedis obtinealta is, de semmit is az széknek benne nem adott, retinealván egészen magának. Hogy azért ily nagy kárban szegény székünk ne maradjon, instalunk alázatosan, méltóztassék az mélt. deputatio efficiálni az hol szükséges, hogy az említett néhai gróf jószága bocsátassék az nemes szék kezében addig, míg annak reditussából magának contentumot vehet.²⁾

¹⁾ *Oldalt:* Commissio expedaltatik.

²⁾ *Oldalt:* Erről az camarát kell sollicitálni.

Meggyes 26. Január 1711.

Ex deputatione per
GREGORIUM SANDOR mp.

Kivül: Nomine sedis Udvarhelyy.

(Eredetiye *Udvarhelyvármegye levéltárában*, a nemzeti ládában II. cs 9. sz.)

1453.

Udvarhelyszék sérelmei előterjesztése a megyesi országgyűlés alkalmával. 1711. elején.

Vadnak szegény székünknek is olly gravaminai, melyekben nagy megsértődését lenni érezvén, Isten ő felsége mostani alkalmatosságot kglsen mutatván, hogy kételenítettik az nemes ország ez szerint alázatosan eleiben terjeszteni:

Primo: Még e mostan lecsendesedett intervolutionak előtte, diversis vicibus nagy summa gabonát administralván szegény székünk a magazinale quantumban az ő Felsége kglis igireti szerint sub firmissima spe refusionis, melyet székünk akkori kapitánya néhai mélts. gróf *Pekri Lőrincz* uram a felséges udvarhoz utóbb-szori felmenetelekor magára vállalt volt, hogy megszerzi székünknek, úgy hogy harmada magáé és két része szegény székünké légyen. Bizonyos pedig az, hogy obtinealt és percipiált volt is feles számu ezereket, de mindazokat magának retinealta és semmit nekünk abból nem refundalt. Kihez képest instálunk a n. országnak igen alázatosan, méltóztassék utat és módot mutatni szegény székünknek ebbeli justa praetensioját, holott és mi formán obtinealhasssa.

Secundo: Mélts. generalis *Herbeville* commendoja alatt való ő felsége armadája midőn ez országban érkezett volna, azon esztendőben az egész ország quantumának hason felét fizetvén a szegény *székel natio*, mely igen extenuodott légyen, akárki meg-ítilheti, midőn oly nagy volt a quantum, hogy csak szegény székünk una cum naturalibus juxta limitationem pretii azon esztendőben adott rf. 211000. Annak felette az patkó-pénz és egyéb akkori szabados exactiok nagyrészét adaequalták azon summának, melyet midőn sok faluk és személyes emberek semmiképpen nem praestálhatták volna, elbujdostanak a nyomorúság előtt erdőkre és havasokra; ellenben a kiknek facultasok volt magok quantumának exolutiojára, bizván quietantiajokban, azok honnyokban megmaradtak, kikre is reá rohanván a militaris executio, a feljebb megírt aufugialtakért éppen mindeneből exuálták és maig is kárban vadnak; sok olyan aufugialtakért pedig, vagy tehetetlen hon maradtakért is kételenitettenek a széknek tisztei és assessori kölcsön magok assecuratiojokra sokaktól pénzt felkérni, mely ma is insolute levén, infestaltatnak érette az akkori tiszttek, hogy az okáért a n. ország atyai kegyes consideratiojából utat és modalitast méltóztassék mutatni: honnat és qua modalitte vehessenek az illetéknéppen megkárosított atyánkfiai magoknak consolatiot, alázatosan instálunk ngtoknak kglmeteknek.

Tertio: Nem kicsin romlásunkat repraesentalhattuk az salétrom főzetésnek rajtunk szüntelenül való terhes munkájában, mert ennek előtte való üdőkben is, a mikor ez hazában sok helysége-

geken azt nem is érzették, mindazáltal e mű megnyomorodott székünkben még akkor is néha két helyen is főztek, úgy mind eddig is szárazon nem marattunk; minémü terhes servitus legyen pedig az az egész széknek minden részéről (valaholott találatott) arra való földnek nagy mértékben szünetlenül való vecturázása, úgy annak főzésére való számtalan fának szállítása, s több egyéb mindenféle requisitumoknak s fizetett embereknek felállítása ect., bizony méltó dolog megvizsgálni és meg is fontolni, mert noha láttatik is ugyan holmi fizetést venni azon salétromért, de a szegénységnek tiz annyinál is nagyobb hátramaradásával vagyon épületeknek kiásatása, földnek és fának szertelen nagy vecturázása és egyéb ahhoz kívántató administratioja. Megvalljuk azt: míg erőnket ismertük hozzá, az ő felsége szolgálatjának szükséges voltára nézve senkit is iránta nem búsítottunk s úgy most is örömet nem busítanánk, de considerallja ámbár akárki is salva constientia: ez mű székünknek az havasalja egészszen és a két Homorod melyéke mindenütt sön fekszik, az holott is az föld nem jó salétromnak, az Küküllő melyéke mindenütt s egyebütt is nagy része székünknek megégetett, ott is nem jó a föld salétromnak, egyebütt pedig az holott arra való föld volt, annyira felástak minden épületeket, hogy már teljességgel nem kaphatni jó földet. Annak felette egyéb ordinaria és extraordinaria vecturák is fogyatlanul érkezhén szegény székünkre, mind ezek által az szegénység maga életének táplálására is elégtelenné tétetvén, látván végső pusztulását, éppen mindentől elkedvetlenedett. Könyörög azért a t. nemes országnak a szegény szék alázatosan, méltóztassék ngtok kglmetek minket is egyik commembrumának agnoscalni, ily nagy nyavalyánkat kegyes szemmel tekinteni, és az holott illik e salétrom főzetésnek tovább viselhetetlen terhe alatt nekünk valami pihenést nyerni, kiért Istentől is jutalmat veszen ngtok s kglmetek.

Quarto: Ezt is nem kicsin fájdalommal s romlásunknak nyilvánvaló tapasztalásával kételenítettünk a n. országnak eleibe terjeszteni: úgy tapasztaljuk, hogy szegény székünkre esendő quantum nem minualtatik, hanem naponkint fog öregbülni, de ellenben annak elviselésére ennek előtte velünk unialtatott némely részei szegény székünknek egy s más pretextussok alatt magokat eximáltatni akarják és tőlünk való elszakadásokat mun-

kálkodják, ugymint: az parajdi sóaknához való sóvágók ezelőtt jóllehet mint libertinusok úgy contribultanak velünk, most sub eo praetextu hogy ők az ő felsége sóaknáján sóvágók, de dimidietate contributionis eximaltatni akarják magokat, holott ha csak egy darab sót vágnak is, fizetések megjár érette és bővebben keresik az pénzt, mint más egész mértékben adózó sok szegények. Ehez járul az két oláhfalviaknak is már jó darab üdütől töllünk elszakadások iránt való munkálkodások

(Itt megszakad.)

(Egykorú másolata *Udvarhely vármegye levéltárában*, a nemzeti ládában.)

1454.

Udvarhelyszék utasítása Megygyesre küldött követének, Sebessi Jóbnak. (1711.)

Instructio pro generoso domino Jobo Sebessi Medgyesinum expediti.

1. Mindenekben az nemes *székely nation*ak méltóságos főtiszteivel ő nagyságokkal s ő kegyelmekkel az nemes széknek hasznára és javára s megmaradására czélozó dolgokban követ atyánkfia ő kegyelme egyetértsen.

2. Szegény romlott székünknek és nemességinknek megmaradása nevezet szerint állván kinek-kinek maga székes helyében, házánál való békességes megtartásában, minthogy az eddig elfolyt egy néhány esztendőekben az tolvajoknak sokszori irruptioja miá kivált nemességink sok bujdosások, lappangások után conserválodhattanak: magok személyekben, de jovaiban megkárosítottak, némelyek pedig magok személyekben is elfogattatván megsateczolni kételenítettek, hogy ez megirt és hasonló színü gonosztól az nemes szék és nevezetesen az nemesség securitas alatt lehessen, egyet értvén főkirálybíró urammal ő kegyelmével, az hol illik, munkálódja ő kegyelme.

3. Az salétrom-főzetésben nagy gravamenjét látja az nemes szék, holott úgy látjuk az egész százsz natióra esett hatvan mázsa, salétrom, ide pedig csak az egy szegény székre vettetett cen. 60. Ennek főzetésére pedig mennyi számu instrumentumokat kell ké-

szitettünk, in paribus elkültük, melynek ára nem kevés expensáinkra extendálódik. Azért elsöbben is azon munkálódjék, hogy az cen. 60 repartialtassék az egész *székely natióra*, és excindaltassék kükü az az rész mely az nemes székre esik, annak utánna, hogy ha pénzül béveszik az árát, azt is ő kegyelme bízvást megígérje, mert sokkal több is extendálodhatik annak főzetésére kívántató számtalan sok munka, edények csináltatása, föld- és fahordás, vectura és egyéb necessariumok.

4. Az négyszáz szekér szénáért való búzának Segesvárat való administratiojában olyan difficultásink vannak, hogy az szegénység bévivén az búzát, arra rendeltetett furiér uramot ritkán találják in loco, mely miá sokat kell az administransoknak ott mulatni. Ezt *Rosenczvein* urammal ő nagyságával orvosolya ő kegyelme. Hasonlóképen az *M.-Vásárhelyre* administrálandó magazinalis búza és zab iránt végyen ő kegyelme informatiot, hová adminisztrálja az szék, mert *Vásárhelyen* bé nem veszik, hogy ha *Segesvárra* administraltatik, commissiot extrahályon ő kegyelme annak perceptiojáról az deputálandó commisariusnak; ugy az négyszáz szekér szénáért administrálandó pénzt is hová kell adminisztrálni: végyen informatiot ő kegyelme. Ha pedig székünkben maradna az magazinalis búza és zab: annak is helyét, commissariussát determinálatni ügyekezze ő kegyelme, hogy annál idejébben administraltathassa az szék.

(Egykorú másolata *Udvarhelymegye levéltárában*, a nemzeti ládában.)

1455.

Jobbágyfogadás. Belefalván 1711. febr. 23.

Sárfalvi *Kondrát András* nobilis és alsótorjai kisebb *Márton Mihály* primipilus «kézen fogott birák» 1711 febr. 23. *Kézdiszéken Belefalván*, nemz. alsótorjai *Mihálcz Mihály* uram *Gábor György* nevű belefalvi jobbágya házánál contractust állitanak ki alsótorjai *Mihálcz Mihály* és «egy oláh *Tódor* nevű idegen ember, ki mostan Belefalván lakik» közt, mely szerint ez leköti magát fiuról-fiura jobbágyúl, ld.

Mihálcz Mihály adott neki évekkkel ezelőtt ad usum «két számú vonó ökrököt, melyek noha szőrt váltottanak keze alatt» kezénél hagyja, míg akarja.

KONDRÁT ANDRÁS

X

nob. de Sárfálva (P. h.)

(P. h.)

(Eredetije *Borbély Sámuel úrnál Sz.-Keresztúron.*)

1456.

Cserei Mihály a Csíkszékből Moldovába kibujdosott nemeseket Erdélybe visszahívja s Rabutin tábornok kegyelméről biztosítja, ha leteszik a hűségüket s birságukat megfizetik. Kelt Rákoson (1711?)

márcz. 1.

Méltóságos colonellus *Graven* uram ő nagysága parancsolá, kegyelmeteknek írjam meg, ő nagysága méltóságos generalis *Rabutin* uram előtt munkálódta kegyelmetek grátiáját és oblineálta is, hogy kegyelmetek mindenestől fogva haza jöhessen és ő nagysága előtt deponálván a császár hűségire homagiumát, kiki a maga jószágában béülhessen, úgy mindazáltal, hogy kiki kegyelmetek közül száz-száz aranyot adjon, de reménlem ötvennel is kegyelmetek véghez viheti.

Különben azt mondá ő nagysága: valaki most ki nem jó, soha többször bizony Erdélyben bé nem bocsátják, sőt házat, jószágát töből elhányatja s pusztítja és kegyelmetek örökké való számkivetésben marad; most azért kegyelmetek előtt van a dolog, ha jó is, ha nem is, ezután senkit ne okozzon. Én bizony eleget munkálódtam a kegyelmetek dolgában: jóvalom azért, dum tempus est, hazájokban jöjjenek vissza, mert a bujdosás, kivált erdélyi embernek, igen szokatlan s nehéz dolog. Még a kegyelmetek jószága megvagyon, a gabonát igaz dolog elcséplettek s elvitték; de itt ugyancsak maga nemzete között inkább talál kegyelmetek magok sustentatiójára való alkalmatosságot, mintsem ott az idegen helyen. A *Szépvizről* és *Szent-Mihályról* elment szabad és jobbágy embereknek is megengedetett, hogy ha most ki akarnak jönni, kijöjjenek; ennek utánna nem lesz senkinek se gratia. *Csató János* uram tudósítson; a *Donoch* uram juhait hová lettenek,

mennyi maradt *Felcsikon* s azokat micsoda falukra osztották ki és a többi *Gyergyóban* vagy hová vitték; mert itt a széken akarják megvenni az árát. Egy taploczai *Markus János* nevű ember ment bé Molduvában: igyekezzék kegyelmetek most a postákkal kiküldeni, én haljak meg érte, ha semmi bántódása léssen, mert colonellus uram nékem hitet adott rólla; én is igaz hitemre assecurálok, sőt ha kijő most ezekkel a postákkal, se maga, se apja, bátyja soha portiót nem ad, azonkívül is colonellus uram megajándékozza.

Rákos, I. Martii

CSEREI MIHÁLY, m. p.

Külső cím: Nemzetes Sándor Mihály, Boros György, Bodó György, Szegedi Pál, Csató János, Bocskor Mihály, Incze István és Veres András uraméknak adassék.

Molduvában a zászló mellett.

(Eredetije a Mihálcz levelek közt *Borbély Sámuel* úrnál *Székely-Keresztúron*.)

1457.

*A főkörmányszék rendelete a kóborlók ellen s hogy mindenki útlevel-
lel járjon. Meggyes 1711. május 12.*

Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine. Universis stb.

Az üdő Isten kegyelmiből annyira nyilatkozván, sok helyeken hallatnak afféle tekergőknek lézengési és hanem ha jó idein élit vesszük, tarthatni, hogy az mostani conjuncturákból származható alkalmatosság és az csendességhez s magok munkájokkal élni nem szokottaknak, az henyélésnek színe alatt latorságra való hajlandóságok és abból való gonosz életeknek folytatása nevedekést ne szerezzen, az haza, az föld népének, csendes hazafiainak és kivált az nemességnek nyughatatlankodására, veszedelmire és kárára: melyhez képest mgos generalis urral való megegyezésből tettünk ilyen precautiokot, hogy senki is, akárki legyen az, kivált fegyveresen imittamott ne járjon sub poena capitis, mivel már parancsolat menván ki, valakik az ellene selekedni comperiátatnak, az közelebb való commondans tisztékhez vitetnek büntetésre. Illik azért, hogy mindenek magok is hiteles passussal járjanak, embereket és szol-

gájokat is azzal jártassák, azon helybeli tisztectől passust vevén, vagy magok az urak hitelesen adván és irván, ha kárt nem akarnak és bút vallani. Valahun pedig afféle kóborlók, prédálók vagy fosztogatók és csak lézengők vagy csavargók hallattnak is passus nélkül, azoknak ne csak senki ne gazdálkodjék, szállást ne adjon, hanem persequálják, megfogják és az közelebb való commendanshoz vigyék; melyet minden helyeken szorgalmatosan meghirdetni parancsolunk a végre, hogy minden város és falu az maga territoriumán igen szorgalmatosan vigyázzon; különben valamely nem vigyáz és vagy az városból vagy faluból az olyaknak gazdálkodás léssen, vagy az város és falu határán való csavargások, mulatások és meg nem fogatások comperiáltatik: az olyan városnak és falunak birája harmad magával büntettetik megkarózással érette, melyre magok az tiszték sub amissione honoris et officii ac gravi insuper reddenda ratione szorossan inspicialni tartoznak, mind az magok kötelességek mind az hazának állapotja és kívánt csendessége azt hozván magával. Secus stb.

Datum *Medgyes* die 12 Maji 1711.

L. baro STEPHANUS VESSELÉNYI.

SÁMUEL CONRAD.

LUDOVICUS NALÁCZI.

(Egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1458.

Gr. Steinville János István tábornok, erdélyi katonai főparancsnok, nyílt rendelete a katonai kihágások és zsarolások megakadályozása és megtorlása végett. Gyulafehérvárt 1711. máj. 20.

Sacratissimae Hispaniarum, Hungariae, & Bohemiae regiae *Majestatis* generalis equitatus, unius cataphractorum regiminis colonellus, & in Transylvania generalis commendans:

Joannes Stephanus comes de Stainwille

Quandoquidem tantae, & toties reiteratae querelae, ab inclytis statibus provinciae hujus Transylvaniae, ad me deferuntur, into lerabilium quasi molestiarum ergo, quibus eadem, ob nimiam itinerantium licentiam, & gratuitarum, tam intertentionum, quam

vectarum exactionem, ex parte militari exposita est, simulque imminentem ex his gravaminibus, brevique subsecuturam esse miserae plebis extenuationem, omnimodamque ruinam remonstratur, quae, per consequens, necessario in ipsiusmet militiae detrimentum non leve vergerent: pro remedio vero ejusmodi enormium excessuum, a sua regia Majestate Sacratissima, ejusque gloriosissimis antecessoribus pientissimae memoriae, quae, quive subditos suos, sive illi nobilitaris, civilis, vei rusticae conditionis sunt, sua validissima protectione, contra omnes injurias gaudere desiderat, & voluerunt, severissime cautum est, ne vel ullus belli officialium, gregariorumque tam pedestrium, quam equestrium regiminum, sive etiam nationalis, & rascianae militiae, liberarumque compagnarum, eorumque, qui militiam sequuntur, illique annumerantur, uti marcotaneti, caeterique, absque eomni differentia, sub qualicunque praetextu & nomine praesumant, vel praesumere audeant, gratuitam vecturam ab inhabitatoribus poscere, multo minus gratuitum pro se, & suis, uti & equis, pecoribusque extorquere, reservata in omnem eventum gravissima poena, una cum reddendae rationis obligatione severissima.

Sic inhaerendo hisce ordinationibus, e boni publici re maxima esse duxi omnibus, & singulis, qui jussibus meis subsunt, vel aliquam a generalatu meo dependentiam habent, palam facere, (úti sit per praesentes patentes meas) ne dictis ordinationibus in substrata materia, ullo etiam minimo modo contrav[en]iant, luituri alias, sine omni gratia praetactam poenam.

Quoniam vero ea est conditio humana, ut haec ipsa suis necessitatibus carere nequeant, ideo pro asportandis, vel evehendis iis certa [taxa decer]nitur: videlicet pro equo ab incolis conducendo 5 grossis, totidem pro uno pari boum, cum curru, pendendis, subintellecto itinere unius diei tria milliaria nullatenus excedente; ubi [forte eveniat] quod per nimis vehementem agitationem equus vel bos interierit, bonificatio secundum impartialem aestimationem damnificato, facienda erit.

Mittuntur hinc inde quam saepissim[e, necessitud]ini sic exigente, tam officiales, quam gregarii: illo casu, ad exhibitionem pasualium, quibus semper locis, quo tendet, tendentis nomen, uti & regiminis, insertussit, absque quibus [passualibus] vetitum erit, hos-

pes ad nihil aliud, praeter hospitium, & foenum, sive gramen gratis dandum tenebitur; si quis vero vi, aliaque illicita via praeter haec, plura extorquere, atque quemcunque locorum incolam, multo exagitare ausus sic, liberum esto loci illius iudici, superioribusque talem, vel tales insolentes incaptivare, defacto commendantem regiminis informare, [et satisfactionem e]recondigna instare; quae si pro iustitia haud sequetur, vel ad eam consequendam via nimium distet, recursus ad me cuique pateat uti & praesentis edicti violator ad generalat[um tradatur, meri]tam certo certius luiturus poenam; & hoc. ut eo ordinatus, & pro evitando majori malo succedat, ad querulantium instantias, proximorum locorum commendantes, manum da[turos homin.]s militares aliquando procrastinari, non tamen omnino impediri possunt, unde quotquot vicibus in quartiriis condescensiones fiunt, officiales cum milite suo acquiescent illi, quod [... fi]at erga quietantiam accipiendum; sin minus, vel qualescunque extorsiones fiant, hospitibus injuriae & damna inferantur, primo competens quantum a commissariatu tempore compu[tationis] detrahetur; secundo reservabitur animadversio commendanti de non observatis ordinibus, nihil in contrarium juvantibus, quibuslibet acceptis attestationibus ab hospitibus, locorum judi[cibus, sup]erioribusque quoties sic illas, vi, vel metu extortas querulabuntur.

Ne salvaquardiarum, quales personae inviolabiles sunt, immunitas, in abusus degeneret, & insolentias, regnicolis, eorumque servis, caeterisque, in provincia itinerantibus, quamdiu inter itinerantium terminos manent, condescensionem gratuitam non denegent, debitum honorem reddant; & si quid pro sua, equorum, pecorumve intertentione pecunia emere volunt, quantum possibile est, procurent: Idem esto iudicium de coeteris omnibus, qui literis meis passualibus muniti sunt; ita ut iis, quod hae pro casuum varietate, & exigentia continent, ut & speciali reflexione, ab omnibus per totam provinciam gratificandum sit, accedunt protectionales meae, quas in omnibus ab omnibus sancte & sub poena inserta observari volo.

Et sicut omnia haec tendunt ad majus publicum sive commune bonum, sic etiam nullus de sphaera militari, quisquis ille sit, nobilem, civem, rusticum vel qualemcunque incolam in quaes-

tura, & juribus suis, sive illa educillationis sint, sive alia, ullo modo turbare, vel aliquid impedimenti causare, multo minus ni supposito legitimarum quarundam praetensionum, propria auctoritate exequi praesumat; sed satisfactionem suam secundum leges patrias, & stylum solitum apud debitoris instantiam sollicitet.

Denique pro meliori militiae, & provincialium concordia, unus alterum convitiis nullo modo lacessat, vel odioso *Curuczonum* nomine injuriose appellando afficiat, sed retroacta omnia per subsecutam non ita pridem pacificationem oblivioni data esse noverit, seque sciat hisce meis ordinibus pro praescripto more in singulis conformare.

Dabantur ex regio generalatus quartirio, Albae Juliae, 20-ma Maji, anno 1711.

J. S. V. STAINVVILLE.

(L. S.)

(Egykorú nyomtatott példánya, patens alakban, *Csík vármegye levéltárában.*)

1459.

«Steinville erdély főhadparancsnok a téli szállásra osztott katonaságnak kiadott rendeletének fordítása, mely rendeletet követendő zsinormértékül a közönség számára is kiadott az erdélyi főhadbiztos.»

1711. nov. 27.

Méltóságos commenderozó generalis uram ő excellentiája az téli quartélyokban bészállott militiának kiadott orderinak egész translatioja, melyek pro norma provincialium meliorisque ordine servando ekképpen adattak ki:

1-mo. Az ország egy köbül búzát, melylyel az katona jó élhet és az magazinumban is bevehető az szebeni vékával elütve és nem tetézve administraljon.

2-do. Hasonló jóságú és mértékű zab, mely mindazáltal nyomva, és tetézve legyen, avagy ahelyett öt véka elütve és nem nyomva adassék és minthogy

3-tio, sok helyeken az szegénység az zabbal fel nem éri, resolválatott, hogy egy-egy köből zabért három véka rozs, árpa, avagy alakor (igy!) ne is felette nyomva és félig elütve praestaltassék.

4-to. Az ő felsége ordinantiája szerint minden lóra holnapként 240 font széna kivántatik, mindazonáltal pro tollendis omnimodis gravaminibus, melyek eveniálhatnak, minden szekér széna 300 bécsi fontból álljon, avagy a helyett két szekér szalma és mindenik mellett egy-egy fél köből zab adassék, mely szekerek eránt emlékezet tétetik, hogy semmiképen ne taxáltassanak, se pro privatis servitiis ne usualtassanak, hanem mindgyárt elbocsáttassanak.

5-to. Az falukon macellum-tartással ne terheltecsék az szegénység, de ide nem értetik az város hely és czéhos helyek, mert az cassából jár ki fizetések húsra való.

6-to. Mivel az naturálékért való pénz-exactiok ez által interdicatnak, annál inkább meg nem engedtetik, hogy az szegénység valami kése delmezés miatt erős executióval terheltecsék, hanem jó idein admoneáltatni kell és ha az nem használ, cum praescitu dominorum commissariorum executio küldessék ki, ea tamen modalitate, hogy az executorok juxta proportionem quanti et distantiam locorum contribuentium ily regulat és rendet tartsanak: elsőben is, hogy maguk portiojoknak in natura duplummal való felvételével megelegetjenek, nem pedig több, hanem csak egy helyen, az hol tudniillik commorálnak, ha pedig az legelső holnapban az nem használna, egy-egy portiora csak azon helyen, az hol vadnak, két-két garast megvenni megegedtetik. Midőn penig már

7-mo, modo praemisso a katonáknak maga intertentiojára media magna vagy on: szükségesképen az országról is, hogy ad uberio rem contributionem conserváltassék és mindketten megmaradhas sanak, provisiot kell tenni. Az elmult esztendőkbeli experientiak búl világos, hogy az felettébb való bagasia, konyhák intertentiojára erőszakosan hajtott faluk, cselédek és marháknak libera intertentioja és messze helyekre való vecturák, gratis mindazonáltal, az ország praejudiciumára való koresomák, mészárszécek és egyéb keresetek, melyek csak egyedül az haza fiait maguk intertentiojokra és contributiojok megadására illetik, praecise csak az ország romlására czéloznak, ehhez járul az országban fel s alá való járások, melyek leginkább az cselédektől és markotányoktól esnek, hogy lovakat és marhájukat gratis interteneáltassák és így mindezek és

az melyek in summa az országot és szegénységet maga oeconomiajában impediálják, avagy egyéb gonosz cselekedetek miatt panaszra okot szolgáltatnak, per praesentes serio cassáztatnak. Azoknak pedig, az kik közönséges szolgálatban járnak, utazásokban egyes egyedül csak az széna engedtetik és hogy magukat az ország népivel jól comportálják, parancsoltatik, nehogy az jóakarattal, melyet semmiképen nem tiltok, azáltal felbomolják, hanem inkább hogy mindkét részről jó harmonia observáltassék.

8-vo. A regimenteknek is maguknak szorgalmatos gondja legyen ezekre és ezen feljebb irt punctumok eránt a militaris és provincialis commissariusok minden holnapban avagy két holnapban egyszer legyenek prospectioval és hogy minden communicatiók az inficiált helyekkel szorgalmatosan megtiltassanak, minden regimentbeli commendansnak quo melius commendáltatik. – Kinek is

9-no és végtére arra legyen gondja szorgalmatos, hogy az említett és ő felsége ordinantiája ellen felettébb való sok bagassia cassáltassék és minden punctum observáltassék serio, alioquin a jövődő computuskor nemcsak detrahálják, hanem minden commendans, ki ellen is juxta delictum serio animadvertalok, minden excessusiról serio számadással tartozik. Datum *Mediae die 27 Novembris anno 1711.*

Más irással: Praesens translatio cum originali germanico per omnia conformis pro norma provincialium publicatur et extradatur

per *Gabriel Josika* supr. commiss. m. p.

Kivül: Regulamentum suae Excellentiae Generalis de Steinville pro annis 1711 et 1712.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1460.

Csik-széki követség Nagy-Szebenbe 1711. decz. 21.

Csik, Gyergyó és Kászton székek lakosi *Taploczán* tartott gyűlésükből *Bors Györgyöt Alcsik-, és Sólyom István Gyergyó* vicekirálybiráját a m. deputatio és a főhadbiztosság (commissariatus) elé küldik Szebenbe, utasítással látják el, hogy az ott levő főkirálybíróval (*Kászoni*

Jánossal) egyetértve mindent kövessenek el, hogy az adó kivetésénél vegyék tekintetbe a szék teljesen elszegényedett voltát, a dögvész miatt marháit elpusztulását, városok és kereskedés nem léteben pénzhiányukat, a katonáktól és executioktól szenvedett kárait, «hogy ezen helynél romlottabb, nyomorultabb nincs és szegényebb is Erdélyben»: «a miért 1708 és 1709-ben is quantumunk kifizetésére épen tehetetlenek lévén, sok regimentek executori székre jövéen, a mit kaphattak, elvittek»

(Kiadta *Czikó Ferencz* Alcsik notariususa. Az ő másolata megvan *Csikvármegye levéltárában.*)

1461.

Csikszék közönségének folyamodványa «a királyi deputatióhoz» katonai teherviselésök enyhítését kérvén; és só-hozatal engedélyezését a lővétei vagy parajdi sóbányákból. (1711. decz. 21 hez.)

Méltóságos királyi deputatio, bizadalmas jó uraink!

Kelleték ngtokhoz s kgtkekhez alázatosan folyamodnunk és szegény székünk nagy terehviselését ngtok s kgtkek kegyes szemei eleiben terjesztenünk, az ide alább megírt mód szerént:

1-mo. Kglmes urunk ő felsége szolgálattya és az helynek alkalmatossága is azt kívánván, télben, nyárban feles lovas és gyalog militiat kell tartanunk székünkben, kiket extra ordinantiam caesaream mindennemű serviczczel, borsóval, kásával, feér liszttel és egyéb, eledelhez kívántató accessoriumokkal, gyertyával, ágyruhával, fával, fűvel kell tartanunk. Az mely sánczban azon militia lakik, arra való költségünk csak eddig is 600 frtnál többre megyen, most is continue építik, mindennap negyven emberünk és 12 szekerünk dolgozik rajta; csak deszkát 1000 szálat, sendelt, sendelszeget felesen kíván ott való commendans uram. Mivel pedig az ilyen extraordinaria expensak és építések más helyeken is bonificáltak: szegény székünk is a nemes országnak egyik tagja lévén, instálunk alázatosan ngtoknak, kgtkeknek, ennyi költségünknek refusioja felől istenes dispositiot tenni méltóztassék.

2. Brassai generális uram, ugy itt levő commendansnak parancsolattyaából gyakorta böcsületes atyánkfiait kell székünk költségén Molduvában expediálnunk, ugy oda járó postákat is felesen kell tartanunk, kiket, különben nem találván, ab omni onere eximál-

nunk kellett, kiknek is terheket a szék supportálván, az ngos deputatio istenes tekintetben venni és ez iránt székünkre reflexióval lenni méltóztassék.

3. Vadnak őrállók is felesen, kiknek az moldvai passuson kell strásálniok éjjel nappal az mostani üdőhöz képest; ezek is az nemes széktől immunitást és terehviselésből s portiozásból való exemtiót kéválnak

4. A sónak defectusa miatt marháink, juhaink már dögleni kezdettek, félő, az emberek is ugy ne járjanak, mivel sokan só-talan eledellel élnek, némelyek pedig káposztalével sütnék és főznek. *Brassóból* só a szegénység nem hozhat, mert sem pénze, sem búzája nincsen. Alázatosan kérjük az ngos deputatit vagy az *lövétei* vagy az *parajdi* bányákra való menetel engedtetnék meg, mivel ott pestis egyik helyen is nincsen. A ki *Lövétére* menne, infectus helyen nem járna, mert addig mindenütt erdőn megyen, sohult falut nem talál. A parajdi só pedig *Gyergyó* felé elhozhatnák, mivel ott is Istennek hála a pestis megszűnt; egy faluban hallatott hogy holtak volna, de azt könnyen elkerülhetni, mely kitetszik itt való commendansnak recognotiojából; ugy halljuk magok is kijárnak *Fejérvárig* a gyergyóiak sine periculo infectionis.

5. In ao 1708 az *Neiperg* regimenti bizonyos számú mázsa husokról hozván assignatit székünkre: in mense Novembri 2 nagy ökrök öt, 142 teheneket és tulkokat mixtim 56 cum executione egyszersmind hajtattott vala el székünkől Brassóban, noha executió nélkül is szépen holnaponként administralni készek voltunk, kiket felette olcsón limitálván, acceptáltattak csak 133 másában és annyiról adtak csak quietantiat. Ebben károsodván meg a szék in flor. 162, in ao. 1709 is kévántuk a computuson bonificatioját; akkor rejiciáltattott volt ad complanandum az regiment eleibe, de az viszont az commissariatusra halasztott. Tavalý is expressu-sunk által sollicitáltuk az mgos commisariatust, hogy bonificáltatnák, de viszont az regimentre igazítottak. Kérjük alázatosan ngotokat s kgtket, ily elszenvedhetetlen kárunk refusiojába munkálódni méltóztassék.

6. Azon is kérjük az mgos deputatit alázatosan: in locis debitis megorvoslani ngtok s kgtkek méltóztassék, kglmes urunk ő

felsege kglmes parancsolattya ellen a szegénységet ne verjék, rongálják, mint eddig székünkben elkövette a militia és annak tisztjei; holott sokan annyira megverettek, hogy életek is alig maradt meg.

Mely ngtok s kgték atyai kegyességit, mi is ngtoknak s kgtéknek alázatosan megszolgálni el nem mulatjuk. Maradván

Ngtok s kgték

köteles szolgálái
Csikszéknek lakosi.

(Eredeti fogalmazvány *Csikvármegye levéltárában* az 1727 évi csomagban kelet nélkül. A tartalomból látszik, hogy 1711-ből való.)

1462.

A főkormányzék Csikszéknek. 1712. jan. 28.

A rájok esett adó (ide nem értvén a sept.-ben tött anticipata repartitiot) 8500 r. f., 1048 k. búza, 860 k. zab, 404 k. széna, 1 m. hús, 1 vágó marha, «bor vasa quadragenaria nro 106.»

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1463.

Kászoni János főkirálybíró levelei Csikszéknek.

a) *Meggyes, 1712. máj. 6.*

Sürgeti a subrepartitio beküldését, mert mind generalis commendans uramnak, mind a fels. udvarban felküldi a commissariatus és a kgltekét várják, (a többi már beküldetett).

Fels. csász. koronás király urunk parancsolatjából a mélt. regia deputatio és statusok három natiokból való bizonyos személyeket delegáltak követségben a fels. udvarhoz. *A ns. székely natio részéről az én érdemtelen személyem denomináltott.* Kgték azért sietve emberét küldvén, tudósítson, minemű dolgokban kíván kiváltképpen informáltatni, hadd érthessem és ha ugyan el kelletik mennem, kgtéket valami dispositio alatt hagyassam. Pünkösöd hetiben Fejérvárt legyen az ember.

P. S. A generalis computus terminusa lészen 1-ma Junii, idején embert küldjön, a m. deputatio parancsolja, 8 napnál nem fog tovább

tartani. Addig is bellicus commissarius Hunn urammal a miket lehet igazitson el kgtek.

Túrót és pénzt kér a bécsi útra.

A *vashámor* állapotjáról is írtam vala, hogy tudósítson kgtek. Abban is még eddig semmi nem (!). Instantiát adtak be a mélt. herczeg *Apafi Mihály* uram tisztei a regia deputatiónak, differáltatott ad 1-mum Junii, meg nem írván kgtek, mi jusson birták főtiszt uramék: a mélt. herczegnek íltetik, kinek én oka ne legyenek.

b) *Gyulafejevárról, bécsi útjából, 1712. máj. 27.*

«Egész székely nationk s legközelebb székünk javára s megmaradására nézve, kellett vállalni magamra ily hosszas útazást,» a szék ügyeit a kir. deputatio figyelmébe ajánlotta. Katonai ügyekben a generalishoz, polgári (provincialis) ügyekben a deputatiohoz, a commissariatust illető dolgokban *Jósika* Gáborhoz, kinek a szék ügyeit erősen ajánlotta, forduljanak.

A v. tiszteket inti a szék ügyei lelkiismeretes intézésére; a mi az ő jelenlétét kívánja, halasszák visszajöveteléig, a midőn bemenvén a székben, igyekezni fog minden dolgaiban való fogyatkosait a nemes széknek jó rendben venni.

Kgtek jóakaró szolgálja, atyjafia

KÁSZONI JÁNOS.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1464.

Tanúvallatás a csik-madarasi vashámor bírása és tulajdonjoga felől.

1712. máj. 10

Utrum.

Tudja-e az valló bizonyoson, hogy az *madarasi vashámor-nak* proprietassa ab antiquo kié volt, ki micsodás jussal bírta, fiscus számára biratott-e mindenkor, vagy pedig más privatus embereké lett volna?

1. tanu. Felcsikszéki dánfalvi *Kovács Gergely* nobilis, jur. assessor sedis superioris Csík, annorum circiter 70. juratus exa-

minatus fatetur:Az kérdéshez azt tudom mondani: én értem az ifju *Rákóczi György* fejedelmet s az vashámor akkor ő nga számára volt, annak utánna *Barcsai Árkos* (így!) fejedelem conferalta volt üdvözült *Petki István* akkori csiki főkapitánynak s annak utánna üdvözült *Apafi Mihály* fejedelem bírá s én voltam akkor egy ideig rationista.

2. t. De eadem *Jakab István* primipilus a. c. 65. j. e. f. Én az ifju *Rákóczi György* fejedelem ideitől fogva az hámort ugy tudom, hogy fejedelmeké volt, ha birta is valaki, fejedelem adományából birta.

3. t. De eadem *Szócs György* primipilus a. c. 62. j. e. f. uti 2-dus testis.

4. t. Madarasi *Lőrincz István* hámosos személy a. c. 50. j. e. f. uti 2-dus testis.

5. t. De eadem *Molnár Mihály* hámosos személy a. c. 50. j. e. f. én is ugy tudom s hallottam, hogy az hámor fejedelmek számára volt.

6. t. De eadem *Biró István* primipilus a. c. 50. j. e. f. uti 5-tus testis, eo plus: mikor néhai *Geréb János* uram vala hámori tiszt, küldött ki az postával Fogarasban vasat az fejedelem számára töllünk.

7. t. De eadem *Péter János* hámorra szolgáló személy a. c. 65. j. e. f. uti 5-tus testis.

8 t. De eadem *András Miklós* primipilus a. c. 80. j. e. f. Tudom azt, hogy az hámor fejedelmeké volt, azt is tudom, hogy az ifju *Rákóczi György* fejedelem Madarasra szállott vala egyszer.

9. t. Dánfalvi *Both Pál* primipilus a. c. 70. j. e. f. Én miolta értem mind az fejedelmek birták, én is szolgáltam az hámorra *Rákóczi György* fejedelem ideiben s akkor is ő nga bírta.

10. t. Madarasi *Bogács János* hámosos a. c. 50. j. e. f. úti 5-tus testis.

11. t. Dánfalvi *Both Máté* primipilus a. c. 70. j. e. f. Tudom azt, hogy mikor *Rákóczi* fejedelem Lengyelországban ment vala, akkor az hámor az ő nga számára volt, annak utánna *Kemény János*, *Barcsai Árkos* (így!) s *Apafi Mihály* fejedelmek birták

s *Páter János* arendálta volt is *Apafi Mihály* fejedelemtől, talán esztendeig bírá.

NB. Azt is fatealják némelyek, hogy az hámososiak privilegiuma vagyon vagy *Biró Sámuel* uramnál, avagy *Köleséri* uramnál.

Receptae sunt fassiones per nos *Michaelem Sándor* de Szt-Damokos, jur. sedis sup. Csík not. et *Georgium Kovács* nobilem de Dánfalva, in domo Gregorii Kovács nob. in possessione *Dánfalva* die 10 Maji a. 1712 fide nostra mediante.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában.*)

1465.

Tanúvallatás a csíkszéki dánfalvi vashámor régi birtokosai és tulajdonjoga felől. 1712 május 31.

Méltóságos erdélyi regia deputatio, nekünk érdemünk felett való jó uraink!

Alázatosan jelentjük ngtoknak s kglteknek, quod in hoc anno praesente 1712 in mense Majo érkezvén az.nemes Csíkszékben az ngtok s kgltek commissioja, hogy az csiki vashámorról való documentumokat ad 1-mum Junii anni praesentis vicetiszt uraimék kiküldjék ngtok s kgltek mgos kezében: mü annakokáért az ngtok s kgltek mlts cornmissiojának (több alázatos szolgálai között engedelmesek levén) és vicetiszt uraimék is nekünk committálván, elmentünk in anno praesente die vero 31 Maji Csíkszékben *Dánfalvában* az nemes vitézli *Lukács Péter* házához és az mely fatensek előnkben statualtattak, erős hüttel megesketvén, ez ide alább írt utrum szerént examinálván, hütik után való fassiojokot rend szerént leírtuk.

Utrum.

Tudja-e avagy hallotta-e az valló nyilván és bizonyosan, hogy az csiki vashámort néhai *Szentpáli Jánosné* asszonyom decessussán mint testvér és condivisionalis atyafiak, boldog emlékezetü *Apafi Mihályné* fejedelemasszony *Bornemissza Anna* és *Bánfi Dienesné*, *Bornemissza Kata*, asszonyok ő ngok jure successorio apprehendáltak volna és usque ad dies vitae pacifice birták és

usurpáltak volna, ő ngok decessussan az mlgos herczeg Apafi Mihály az boldog emlékezetü gubernator *Bánffy György* urammal ő ngával mind addig birták volna, míg az revolutiok ezen hazában bekövetkeztenek, avagy pediglen azon vashámornak proprietassa kié volna és kik s micsoda jussal birták?

1. t. Dánfalvi *Mihály János* primipilus, annorum circiter 46, juratus examinatus fatetur: Tudom azt, hogy az Ali basa Erdélyben járása előtt jó üdövel és akkor is néhai *Petki István* csíki főkapitány uram birta az csíki vashámort s úgy értettem, hogy *Barcsai Ákos* akkori fejedelem engedelméből birta, de bizonyosan nem tudom, annak utánna boldog emlékezetü *Apafi Mihály* erdélyi fejedelemmé választatván és confirmáltatván, ő nga birta; ő nga holta után ki birta, én nem tudom, hanem hallottam azt, hogy boldog emlékezetü gubernator *Bánffy György* uram számára az hámorra küldöttek vasért, én ugy hallottam régi öreg emberektől is, hogy a fejedelmek jussán forgott azon hámor.

2. t. Madarasi *Hídvégi Péter* hámosos, a. c. 52. j. e. f. Egyebet az kérdésben nem tudok, hanem hallottam az atyámtól, hogy fejedelmeké volt azon hámor, az praedecessora veres darabant személy lévén, mentségért állott volt be az hámorra, fejedelem protectioja alá, nekünk az boldog emlékezetü fejedelmektől privilegiumunk lévén, *Biró Sámuel* uram kezénél vagyon, abból kitetszik, kié volt proprietassa az hámornak.

3. t. Madarasi *Antal Miklós* hámosos a. c. 60. j. e. f. úti 2-dus testis.

4. t. Dánfalvi *Ambarus Márton* primipilus a. c. 68. j. e. f. Az kérdésben azt tudom mondani, hogy Apafi Mihály fejedelem holta után bejövén Csikban két cancellista (akkor én is az hámorra szolgálván) megesketének az fejedelemasszony, Bornemissza Anna asszony ő nga szolgálatjára.

5. t. Dánfalvi *Kovács Gergely* nobilis a. c. 70. jur. ass. sedis sup. Csik f. Tudom azt, hogy az ifju *Rákóczi György* fejedelem vita durante birá az hámort, ő nga decessussán *Barcsai Ákos*, és ő nga conferálván néhai Petki István uramnak és ő kglme az *Ali basa* járásáig birta, annak utánna boldog emlékezetü *Apafi Mihály* fejedelem életéig, ő nga holta után *Bánffy György* gubernator uram. Én hámori rationista lévén olvastam az *Sig-*

mond király ideitől fogva minden fejedelmektől való privilegiumokat az hámososiaknak, az mely is *Biró Sámuel* uram, avagy Köleséri uram kezénél vagyon, abból kitetszik, propretiassa kié volt az háornak.

6. t. Dánfalvi *Szabó Thamás* primipilus a. c. 72. j. e. f. Tudom azt, hogy az hámort *Rákóczi György* fejedelem birta életéig, ő nga holta után *Barcsai Ákos*, azután *Petki István* uram az *Ali basa*, járásáig, azután az boldog emlékezetű *Apafi Mihály* fejedelem.

7. t. Dánfalvi *Jakab István* primipilus a. c. 65 j. e. f. úti 6. testis, eo plus: tudom azt, hogy Szentpáli János uram fejedelem donatiojából bír a hámort.

8. t. Madarasi *András Miklós* primipilus a. c. 80. j. e. f. uti. 6. testis.

9. t. Dánfalvi *Both Pál* primipilus a. c. 70. j. e. f.: Én Rákóczi György fejedelem ideiben az hámorra szolgáltam és akkor ő nga számára volt, hallottam azt is, hogy Szentpáli János uram is birta mintegy esztendeig, de fejedelem engedelméből, én ugy hallottam, hogy a memoria hominum azon hámor fejedelmeké volt.

Mely inquisitio mü előttünk és mü általunk ez szerént men-
vén véghez, irtuk mü is fide nra mediante szokott pecsétünkkel
és kezünk írásával megerősítvén és sub sigillo ngtoknak s kgltek-
nek kiküldöttünk. Datum anno, die, locoque, ut supra

Correcta per nos.

Ngtoknak s kglteknek alázatos engedelmes kész szolgálái

Szt.-Damokosi SÁNDOR MIHÁLY   Dánfalvi KOVÁCS GYÖRGY
nobilis Fel-Csíkszéknek hűtes notariussa m.p.   nobilis m. p.

Külső czim: Az méltóságos erdélyi regia deputationak, nekünk ér-
demünk felett való jó urainknak ő ngoknak s ő kglmeknek alázatosan.

Kívül (Más írás): Anno Domini 1712. Apertae per *Samuelem Al-
vinczi* registratorem.

Alább más írással: Az hámorról való relatoriák.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1466.

Thulmann kapitány rendelete Csikszéknek, a pestis ellen teendő óvintézkedések felől. Csicsón 1712. július 11.

Perillustrissimi ac magnifici domini mihi summo honorandissimi.

Mandatum ab illustrissimo domino domino generali de Faberi accipi, ut Vestrae Magnificentiae intimarem, mandaremque, quoniam a novo morbus pestilentialis incipit grassare, ea propter necessariam praecautioem accipere oportet cum optima vigilancia et quidem sequenti modo.

1-mo. Quod ex parte sedis nemo, intelligunter (sic!) etiam faeminae, sine exceptione, sine passu ab ipsorum regio iudice et a parte militiae ab ipsorum commendante extra vel intra permittantur sine productione unius authenticali passu (sic!)

2-do. Quod ex parte inclitae sedis, die nocteque (sicuti iam fuit) continua vigilia in omnibus bagis (sic! pagis helyett) servantur, carente illa autem si extramissa patrolla illa non invenerit, illmus dnus generalis iudices et jurati illius bagis Coronam ducere ibidemque exemplariter illos puniri cogabitur.

3-tio. In quavis bago (sic!) non concedatur plus, nisi una via tam intrandi, quam exeundi.

4-to. Nemo ex incolis, intelligitur omnium bagorum cohospitat sine intimatione suspectam personam, si vero minimum in adverso animadvertetur, supradictus illmus dnus generalis bagum in doto (siet toto helyett) deardere, et incoles (sic!) sine exceptione gladio vitam privari mandatum dabit.

Qua propter vestrae magnificentiae in omnibus necessariam dispositionem facient et in omnibus inclitis sedis ordines specificato modo dabunt, ut in omnia mandatum et voluntatem illmi dni generalis de Faberei, quae sunt accepta ab excellentissimo dno generali commendanti de *Stainwill*, strictissime et vigilantissime servantur et exequantur, quibus me et se curent permaneo.

Vestrae magnificentiae

servus obligatissimus

DE THULMANN capitaneus mp.

Csicsó die 11. Julii a. 1712.

Latin külső cím: Csikszéknek.

Más oldalon, más írással: In Csik-Somlyo publicatae in communi congregatione in anno 1712. 15. Julii celebrata.

(Eredetije Csikvarmegye levéltárában.)

1467.

Jósika Gábor «ex commissariatu» Csikszéknek. Medgyes 1712. decz. 24.

Jelenti, hogy a szék quantuma 5300 r. f., 212 k. búza, 500 k. zab, 272 sz. széna. A pénz felét febr. 1-jére, másik felét márcz. 1-jére kell adminisztrálni.

Ha a statiókban ingyen akar élni, avagy exorbitál a militia: kgték tudósítsa mindjárt a commissariatust, nem úgy, mint eddig.

(Eredetije Csikvarmegye levéltárában.)

1468.

Udvarhelyszék 1712-iki lustrumának összegezése. (Kivonatban.)

	Nobiles	Armalistae	Primpili	Pixidarii
Homorod-Szent-Márton	8	9	18	–
Recsenyéd	2	–	1	–
Homorod-Szent-Pál	6	1	20	–
Városfalva	2	–	19	3
Jánosfalva	–	5	22	–
Homorod-Ujfalu	–	–	14	2
Oklánd	–	9	29	8
Homorod-Karácsonfalva	2	5	30	12
Homorod-Almás	1	18	74	8
Abásfalva	–	–	14	3
H.-Keményfalva	–	–	6	–
Gyepes	–	–	6	4
Kénos	1	–	11	9
Lokod	–	–	16	–
Bágy	2	–	35	–
Dállya	1	–	43	4
Eghe	–	–	14	–
Telekfalva	–	–	18	–
Ábrahámfalva	2	–	–	–
Szent-László	–	–	1	–
Miklósfalva	–	–	2	2

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Felső-Boldogasszonyfalva	–	–	8	–
Árvádfalva	–	–	5	–
Patakfalva	4	–	6	1
Seménfalva	1	–	32	1
Szent-Miklós	–	–	6	–
Rugonfalva	7	–	17	–
Alsó-Boldogasszonyfalva	4	–	5	–
Új-Székel	–	–	29	5
Fiátfalva	2	–	15	9
Keresztúrfalva	3	–	20	13
Timafalva	2	–	7	–
Kis-Galambfalva	2	–	25	1
Nagy-Galambfalva	2	–	19	1
Magyarós	1	–	3	2
Agyagfalva	1	–	36	–
Décsfalva	2	–	2	–
Mátisfalva	–	–	5	2
Musna	–	–	22	–
Ders	6	–	32	–
Kányád	2	–	5	–
Jásfalva	–	–	3	–
Beta	–	–	14	–
Osfalva	1	–	6	–
Bögöz	4	5	22	2
Vágás	1	–	22	–
Bethfalva	6	–	4	1
Dobófalva	6	–	16	–
B.-Újfalva	4	–	23	9
Körispatak	2	–	36	16
Bezed	1	–	29	8
Rava	–	–	25	20
Bordos	1	–	6	–
Cseb	–	–	1	–
Magyar-Sákod	1	–	10	10
Nagy-Solymos	4	–	24	28
Kis-Solymos	3	3	36	15
Szent-Erzsébeth	1	4	38	3
Csekefalva	1	–	19	4
Szent-Ábrahám	3	–	14	–
Magyar-Andrásfalva	1	–	9	–
Gagy	7	–	6	–
Nagy-Kede	2	–	7	–
Kis-Kede	–	–	9	–

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Medesér	7	–	11	–
Tordátfalva	5	–	13	–
Tartsafalva	4	–	10	–
Kadács		–	17	–
Kobátfalva	1	–	18	–
Lövéte	–	–	25	16
Zetelaka összesen 77 kiváltságos. (Biró András judex reg.)				
Szent-Lélek	2	–	20	6
Farkaslaka	2	–	32	7
Bogárfalva	–	–	22	8
Tibold	3	–	16	2
Fenyéd	2	–	15	4
Bethlenfalva	3	–	12	3
Szombatfalva	5	–	9	–
Malomfalva	4	–	41	2
Ilke		–	24	1
Sz.-Tamás	–	–	9	2
Fancsal	–	–	14	1
Sz.-Király	–	–	33	2
Oroszhegy	–	–	44	2
K.-Keményfalva	–	–	13	–
Farczád	1	–	34	–
Sükő	–	–	21	–
Kecset	–	–	7	2
Benczéd	1	–	11	–
Szent-Mihály	4	–	14	4
Lengyelfalva	2	–	24	–
Máréfalva	–	–	20	8
Bikafalva	3	–	18	–
Vargyas	4	–	18	2
Olasztelek	3	–	6	4
Bibarczfalva	1	–	12	–
N.-Bacson	–	–	11	6
K.-Bacson	–	–	9	4
Hermány	–	–	12	5
Füle	–	–	11	3
Bardócz	2	–	9	2
Száldobos	–	–	9	2
Etéd	3	–	74	15
Csehértfalva	–	–	23	2
Szolokma		–	19	1
Parajd	–	–	13	–
Siklód		–	31	21

	Nobiles	Armalistae	Primipili	Pixidarii
Atyha	–	–	32	–
Küsmöd	2	–	16	2
Sófalva	1	–	31	–
Hodgya	1	–	19	–
Mártonos	4	3	19	–
Enlaka	–	–	41	5
Pálfalva	–	–	23	–
Korond	2	–	24	–
Várallya	–	–	17	1
Sz.-Demeter	3	–	–	–

Cuius quidem modo suprafato peractae conscriptionis seriem sub sigillis nostris solitis, manuumque propriarum subscriptionibus, ad mandatum excelsae Regiae Deputationis humillime transmisimus. Datum Szent-Abrami die 9. August. 1712.

(Eredetije *Udvarhelymegye levéltárában* a nemzeti ládában, az 1712. évi lustralis könyvben.)

1469.

*A főkormányszék rendeletei Csík, Gyergyó és Kászonszéknek.
Meggyes 1713.*

Febr. 6. A rájok eső 30,000 köből buzából ö fge magazinumába rendel Csikből 900 köblöt jun. 1-ére Brassóba küldeni.

Febr. 12. Országgyűlést hirdet márcz. 24-re Meggyesre.

April 4. Az adóban 4255 frt, 168 k. buza, 350 k. zab, 100 sz. széna, máj. 15 és jun. 15-re beszolgáltatását rendeli.

Jun. 6. Szebenbe jun. 25-ére gyűlést hirdet.

Aug. 10. (Meggyesfalváról) a várak építésére felvetetett 54000 frt és 4506 frt összegből esett Csíkra 1510 frt, melyet aug. 26-ára Szebenbe küldeni rendel.

Oct. 24. Minden falu számára libellust csináltasson az adó beírás számára. A hidakat és utakat reparáltassák.

Oct. 21. Bécs. Károly cs. k. 750000 frtra tette az adót, pénz és terményekben.

A hibernáló militia számára előlegesen (ö fge végleges válasza beérkezése előtt) kivetett pénz és naturale adóból esett Csík- Gyergyó- és Kászonszékekre pénz r. f. 7133, búza cub. 629, zab cub. 1226, széna curr. 596, vini vas 3, car. cent 2, pecora nro 2.

SIG. KORNIS.

SAM. ALVINCZI

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

[Erdélyi Magyar Adatbank]

1470.

A főkörmányszék nyílt rendelete a nemes embereke illető szabad sóval való kereskedés és fattyú-aknák nyitása és titokban mivelése ellen. Meggyesfalva, 1713. aug. 21.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine! Illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus ac alterius cujusvis status, gradus, honoris, dignitatis et functionis hominibus; signanter vero supremo et vicejudicibus regiis, caeterisque juratis assessoribus ac notariis sedis Siculicalis *Udvarhely*, praesentium notitiam habituris, salutem et caesareae regiae gratiae incrementum.

Jóllehet addig is publicaltatott volt mindenütt, mind az *nemes darabokkal* való ususban, mind *só*-commerciumnak folytatásában minemű rend observaltassék: mindazáltal még eddig kevés foganattya volt azon parancsolatoknak. Ugyanis elsőbben sokan találtatnak mostan is olyanok, kivált az alább való nemesi rend között, kik az nemesi darabokat kivévén az aknákról sub praetextu necessitatis domesticae, avval abutálnak és vagy eladgyák, vagy valami naturalékon elcserélik, nem gondolván az Approbata Constitutióban az olyanok ellen iratott poenával semmit is. Azért újabban is *authoritate nostra a sua Majestate clementissime data* igen serio parancsollyuk minden felyebb irtaknak: *senki is háza szükségére adatott nemes darabokkal ne abutalljon, se avval kereskedni vagy másnak akármí szín és praetextus alatt eladni ne merészellye*, azon sóhoz való jussának / privilegiumának periclitatioja és az approbatában írott büntetés alatt, mely is az impingalókon absque personarum discrimine irremissibiliter exequatitak. Mikor penig valaki szekerét sóért küldi: küldgyön egyszersmind pecsétés és subscribalt quietantiát is a mellett, a mint eddig is szokás volt a nemes darabok kivétele alkalmatosságával adni, hogy ezeknek defectussa miatt üressen ne kellessék szekereknek visszajüni.

Hallattik e felett majd mindenütt *az alattomba való tilalmas darab és apró sóval való kereskedés* is, mind a török földire, mind Magyarországnak közelebb levő részeire, a sóbéli commmerciumnak nagy praejudiciumára, nem gondolván némellyek

a nálok találtatott sónak elvételivel is: azért per praesentes igen serio parancsollyuk mindeneknek, senki is ennek utánna olly *tilalmas úton sóval kereskedni ne merészellyen*, mert ha deprahendaltatik, nem csak szekerit, ökreit és savát amittallya, hanem affelett kemény büntetésbe is incurral irremissibiliter.

Felette nagy abusus szokott practizáltatni némely possesso-roktól és sós helyeknek lakossitól a *tilalmas és fattyú-só-aknáknak* kinyitásban, colálásában és az onnan eladott sóval való kereskedésben, az eddig publicaltatott tilalomnak vilipendiumával: mely abususnak is tollálására, mélt. commendans generalis urral megegyezett akarattól mindeneknek közönségesen, nevezetesen penig az oly helyeknek possessorinak és lakossinak, a hol afféle tilalmas fattyú-aknák vadnak, keményen parancsollyuk, hogy mindenek az oly tilalmas aknáknak colalását és azokból vett sóval álútakon való kereskedést eltávoztassák és tartsák magokat az Approbata Consitutioban íratott modalitáshoz, vévén kiki a possessorok közül csak a maga és azon helybéliék házok szükségére kívántató sót az oly helyekből, de másnak eladni vagy ajándékozni ne merészellye, mert különben a ki ez ellen impingál, deprahendalltatván, az Constitutioban íratott poena irremissibiliter exequaltatik rajta.

Mindezekre kgltek tisztékül vigyázzon igen szorgalmatosan és keze alatt lévő helyekben vásáros napokon kivált város helyeken publicaltassa ez patensünköt, igen serio, és ha kiket deprahendal ennek punctumi ellen véteni, sine misericordia büntesse és senkinek is adományért, ajándékért, vagy valami kevés bírság fizetésért ne kedvezzen, mert ha connivealni s ez mindeneknek utolsó admonitiojára kiadott kemény parancsolatunkat negligenter observálni s observáltatni deprahendaltatik, maga fog lakolni érette sine remissione. Sic facturis altefata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum *Medgyesfalva* die 21. Augusti 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mpr. (P. h.)

SAMUEL ALVINCZI mpr.

Kivül: Ad inclytam sedem Siculicalem Udvarhely.

Publicatae in oppido 29. Augusti 1713.

(Eredetije *Udvarhelyvármegye levéltárában.*)

1471.

A főkormányzék Csíkszéknek, hogy Kászoni János erdélyi kancellariussá neveztetvén, a szék törvényes dolgai igazgatása Kálnoki Ádám főkapitányra bízott. Szeben 1713. decz. 4.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustres stb.

Resolválván a mi kegyelmes urunk és fejedelmünk ő felsége erdélyi aulicus cancelláriusának *Kászoni János* atyánkfíát ő kegyelmét és egyszersmind felmenetelit is maturáltatni parancsolván, most az székek dolgainak folytatására s igazgatására be nem lehet; hogy azért ő kegyelme absentíájában az székek törvényes s más közönséges dolga is sine periculo aut remora folyhassanak, committáltatott főkapitány *Kálnoki Ádám* uramnak, hogy az székek mindenféle dolgait folytassa, procurálja és igazgassa ex officii sui incumbentia, hogy se az ő felsége szolgálatja, se az nemes székek közönséges particularis dolga s törvénykezései említett atyánkfia absentíája miatt akadályt és kárt ne szenvedjenek, melyet is kegyelmetek ekképen értvén, igyekezze magát mindekben ahhoz tartani és alkalmaztatni. Secus stb.

Datum Cibinii die 4. Decembris 1713.

SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SAMUEL ALVINCZI mp.

Latin külső cím: Csík Gyergyó és Kászonszéknek.

(Eredetije és egykorú másolata *Csikvármegye levéltárában.*)

1472.

A főkormányzék rendelete Csíkszéknek a Bara faluban lappangó oláh tolvajok elfogatásáról. Szeben 1713. decz. 16.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb nomine Illustrissime stb.

Az tiszteletes szebeni magistratustól az minapiban megszentíáztatott vesteményi *Sztán Baltesh* nevű híres tolvaj bizonyos számú tolvaj társait adta ki nevek és helyek szerint, kik közül, is *Ráducz, Juon, Nicora, Onucz, Kalittul* nevű tolvajok az mint fateálja, Molduva széliben való havasokon latitálnak, ezen kívül penig huszonketten mind nagy tolvajok lappanganak és laknak *Csikban* egy *Bara* nevű faluban és onnan szoktanak

imide-amoda excurrálni. Minthogy azért az publica tranquillitasnak conservatiojára felette szükséges, hogy annak turbatori sine conniventia pro delictorum qualitate megbüntetessenek és tolláltassanak: ezen latroknak és tolvajoknak neveit, számát és helyit communicáljuk kegyelmetekkel eo fine, hogy az szerint az maga keze alatt lévő helyekben accurate és provide investigáltassa azon tolvajokat, nehogy valamiképpen subolfaceálván, az ellenök való intentiot, elabálhassanak; depraehendaltatván, mox et defacto captiváltassa és kiki ellen pro comperta facinorum qualitate etiam executive procedaltasson, hogy így megtisztítván szegény hazánk az ilyen lézengő s prédáló emberektől, Isten kegyelmiből nem régen reducáltatott békességivel nyugodalmasan élhessen. Sic facturi stb.

Datum Cibinii 16. Dec. a. 1713.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gubernator mp. SAMUEL ALVINCZI mp.

Külső cím: Illustrissimo, egregiis et nobilibus, supremo capitaneo, supremis, item vicejudicibusque regiis, juratis assessoribus ac notario sedium Siculicalium Csik, Gyergyó et Kászon, fratri nobis observando et benevolis.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1473.

A székely székek adófelosztása. 1714. jan. 26.

Ao. 1714. 26. Jan. az ns. székely natio ez szer ént (repartiálta *) az reá esett quantumot:

	pénz	buza	zab	széna
Udvarhely	12,500	631	540	270
Háromszék	15,000	740	600	300
Csik	9,500	482	358	179
Marosszék	10,500	532	400	...*)
Aranyosszék	2,500	115	102	...*)
	50,000	2500	2000	.. 00 *)

Nb. Ezt az n. székely natio így repartiálván, melyet remélendő, hogy az m. k. gubernium revideálván, condonalni fog.

Gubernátor uram, ő exciaja számára való búza:

	Búza	zab	széna
Udvarhely	25	25	12 1/2
Háromszék	30	30	15
Csík	16	16	8
Marosszék	20	20	10
Aranyos	9	9	4 1/2
	100	100	50

A *-gal jelzett láthatatlan, teljesen elmosódva.

(Egykori másolata *Csík vármegye levéltárában*.)

1474.

A főkormányzók Csík-, Gyergyó- és Kászonszéknek.

a) *Nagy-Szeben 1714. február 6.*

«Mínthogy a fenforgó hadakozásnak terhe a szentséges római imperiumra szállott egyedül s ennek folytatása terhe a mi országunkra is száll: az hazában való militia tartására bizonyos számú pénz és natúrálékból álló massát kellett magunkra felvennünk.»

A katonatartás költségeire «esett Csík-, Gyergyó- s Kászonszékekre pénz r. f. 9660; búza cub. 498; zab cub. 374; széna cur. 187», melyet «az hová kivántatik, administrálhassa fogyatkozás nélkül.» Ő fge magazinumba kell 30 ezer köből buza, esett abból kgltekre buza cub. 900 mit «administráltasson» ad 1-mum Junii az *Brassóban* levő magazinomba minden fogyatkozás nélkül. Commissariusnak gr. *Korniss Istvánt* nevezték ki.

b) *N.-Szeben 1714. február 15.*

A katonaság téli szállására esett nemes *Csík* székire pénz r. f. 7175, búza cub, 1201, avena (zab) cub. 2150, foeni (széna) cur. 805, vini vasa (bor) 2, carnis (hús) cent. 5.

Kell a *fejérvári fortificatio* mellett holmi aquae ductusnak munkájára 1200 dolgos, azokból is esett kgltekre dolgos nro 50, kiket egy commisarius felügyelete alatt küldjenek ki febr. 28-ára, ügyelvén, nehogy vissza szökdössenek, kapnak fejenként két garast és kenyeret.

Megtiltják a *passus nélkül* való járást, a ki *passus nélkül* jár és

a falusi bíró megfogja, vigye a guberniumhoz; ha pedig az bírakon vagy falun mulnék el: azokat büntessék meg 12 frtra.

Megparancsolják, hogy a romlott *hidakat* és *útakat* csinálják meg, mert különben az engedetlenek sine misericordia büntettetnek meg.

Mivelhogy az országban felette szükön lett *gabona*, eltiltják az az égett bor és a *pálinka főzést*; ki pedig főzi, az üstit vegye el s vissza se adja.

Gondoskodjanak a *posták* ellátásáról. «Az ország *czímeres postái*» iránt specialiter parancsoljuk kgteknek, hogy valahol járnak, mindenütt acceptáltassanak annak rendi szerint illendő gazdálkodással és provisoival legyen hozzájuk, hogy az ő fge és az haza szolgálatja akadályt ne szenvedjen; mert ha panasz jó irántok és a közönséges szolgálat remorat szenved, a ki miatt esik az fogyatkozás, animadversio nélkül nem marad.

A *vékát* és *ejtelt* szabják a szebeni vékához, a *fontot* a bécsi fonthoz.

c) *N.-Szeben 1714. február 15.*

Megparancsolja, hogy *Csík-Szereda* terhein könyítsenek, mert panaszkodott, hogy felette meg van terhelve, mire is elpusztult és erőtelen volta miatt nem sufficiálhat.

d) *N.-Szeben 1714.márczius 21.*

Rendeli, hogy május 26-ára küldjék fel, hogy a katonaság téli szállása mennyibe került. Összeírására kirendelik *Domokos Istvánt*, ki aprilis 15-én kezd el az összeírást. Küldjenek melléje egy embert és aztán küldjék be Szebenbe.

e) *N.-Szeben 1714. ápril 7.*

Az ő fge a hazában levő equestris katonasága számára bizonyos számú köböl zabot kellvén felvetnünk máj. közepére: «disponáltunk avena cubulos 122 et foeni cur. 61»

f) *Szt.-Benedek 1714. október 8.*

VII. Károly svéd király «váratván az országon által» a generalis és a hadi főcommissarius *Brassónál* várakozván, «úgy magam is itten a *király ő fge marsusára* és egyéb kívántató dispositiokban

foglalatoskodván», nem tudták a katonaságbeli quantumát kivetni, de azért novemberig, a mig helyben fog subsistálni, subsistentiájára való buzat, zabot és szénát erga quietantias administraljon kgltek.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1475.

Gr. Kálnoki Ádám főkapitány Csík- Gyergyó és Kászon székek.

Körispatak 1714. november 1.

Kéri, hogy fiai tanítóját, alcsiki ménasági *Aldalján Albertet* és szentimrei *Antal Istvánt*, kinek mind Csíkban, mind egyebütt szolgálatját veszi, a teher viselés alól mentsék fel.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1476.

Csík-Kozmás fala kérvénye gr. Kálnoki Ádám főkapitányhoz a postálkodás terhei könnyítése végett és a főkapitány intézkedése.

Kozmás és Körispatak 1714. decz. 29.

Méltóságos gróf úr, nemes Csík, Gyergyó és Kászon székek érdemes főkapitányához.

Nagyságodhoz s az egész nemes székekhez szegény *kozmasiaknak* alázatos, bizadalmas könyörgő supplicatiojok.

Az melyre emlékeztetjük mélts. uram Ngodot, az egész nemes széket, hogy az mi falunk micsodás vég helyen vagyon, úgy mint az egész nemes Csíkszéknek az legalsó végén, az melynek az terhinek jobb része a mű falunkon tér meg s *Tusnádon*. Mert uram valamennyi jövő menő jár egészen, az csak megszáll s meghál; az melyért ngs uram követjük Ngodot, az egész nemes, széket is, hogy az marháinkat akkor mind elhajtják postára alá Háromszékre *Csernátonig* s *Maxáig*, az mely marhákot uram csak elig hozunk vissza, addig mind elalítják, mert *kászonujfalvi* uraimék soha marhát nem adnak s ki nem váltják az mieinket az vectura alól. Az kit pedig *Fel-Csík* felé hajtják, azokat *Fel-Csíknak* a felső végéig vagy *Gyergyóig* hajtják. Az melyet mélts. gróf uram ha Ngod s az nemes székek meg nem tekint s nem

könnyebíti dolgunkot, instálunk aláztatosan, hogy egészen végső pusztulásunk léssen; mert uram immár tovább soha is nem bírjuk. Mert mélt. uram az mi falunkon csak szombati szolgálta az jóvában, az ki jobban szolgálhatna, vagyon nyolcz s jobbágy pedig huszonegy, az kik segélhetnék az szegény falut postasággal s az vár építésével, az melyek mélt. uram ezek vadnak mind együtt huszonkilenczen, az kik semmi postasággal nem segéllik az szegénységet, az teri pedig csak úgy forog rajtunk, mint akármelyik falun. Az lovainkban pediglen elig maradt legtovább hat hitván, az melyek ngs uram nem mehetnek, *az nímet vér, kerget erősleg.*

Az melyért mégis könyörgünk aláztatosan, hogy Ngtok s az nemes széek ezt az mü sulyos terhünköt tartozzék istenes igazításban tenni s ezt az sok szolgát az széekben falunként repartialni, nehogy egy falut így megterheljen, mert ha ugyan nem követjük az urakot ő ngokot s az nemes széeket is, kénszerítettünk az egész nemes ország gyűlésire mennünk, ha az nemes széek meg nem tekinti az mi romlásinkot s nagy inségünköt; mert ngos uram az sok jövőre menőre az költésünk mind éjjel és nappal mind meghaladja az portionkot.

Az melyekért Istennek ő felséginek bő áldása terjedjen az urakra ő ngokra s az nemes széekre is kívánjuk

Kozmás.

Kivül a főkapitány megjegyzése: Ezen supplicans falu Tusnáddal határos lévén, úgy látom az onusban is ugyanazonnal egyiránt participál, azért kgd v. tiszt uram ennek dolgát Tusnáddal egyiránt promoteálja.

Köröspatak 29. Decembris 1714.

G. KÁLNOKI ÁDÁM mp.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1477.

Csatószegei Erős János, István és Mihály testvérek folyamodása a főkormányzóhoz, hogy a Csereiek erőszakos jobbágyaságából szabaddítsa ki őket. Csíkszeredán 1715. febr (?)

Az mgos erdélyi gubernator úrhoz, ő excellentiájához, alsíkszéki csatószegei *Erős János, István* és *Mihály* egy testvér atyafiai aláztatos supplicatiojok.

A nagy atyánkot *Tót Gergelyt* magtalan csatószegei *Erős György* hozta volt *Nagy Szombatból*, fiának fogadván, atyafia leányával megházasította; nem is engedte, hogy Tótnak, hanem maga nevére Erősnek hivassa magát. Mind élteig az adoptans szabadságával élt és szolgálta e hazát. A Gergely fia *Erős Mihály* édes apánk árvaságban nevedvén, *Nagy-Ajtán* szolgált, ott meg is házasodott. *Cserei János* uram az boldog emlékezetű Apafi fejedelemtől jobbágyának megkérte édes apánkot sinistra informatioval, kit vévén észre kglmes fejedelmünk contra mandatumot adott, hogy desistáljon *Cserei János* uram, akkori csíki és háromszéki kapitányoknak parancsolván, hogy manuteneálják édes apánkot szabadságában, ki is mint az atya *Tót* alias *Erős Gergely*, úgy maga is nemesi szabadságban szolgálta az országot mindaddig, mig circiter ezelőtt 15 esztendőkkel *Cserei Mihály* uram, *Cserei János* uram fia, hatalmasúl megfogá apánkot és magunk közül Jánost és béesküdtette jobbágyásra erőszakkal. Most proxime a. 1714 derék szék alkalmatosságával főkapitány gr. *Kálnoki Ádám* úr eleiben certificalók *Cserei Mihály* testvéröcsit, *Cserei János* uramat; nem compareálván, az urak előtt igazságunkat remonstrálok; látván ő ngok ártatlanságunkot, kapitány úr ő nga parancsola *Cserei* uramnak, hogy törvéntelenül meg ne háborítson, hanem a mi praetensiojok, keressen suis modis, a mint kglmes fejedelmünk commissioja. és parancsolatja contineálja. *Cserei János* uram mind boldog emlékezetű fejedelmünk, mind kapitány uram parancsolatját, vilipendálván, törvényközön, in medio noctis silentio, német militiával házunkra jöven én magunkot csíkszeredai várban vasban veretvén, sanyarú fogságban tartván, egyéb ingó-bingó bonuminkat is eltakarította. Hat száz forintokig kezeseket assignálván, magunkot kértök fel törvényre és nem adott ki. *Mihály*, hármunk közül kisebbik, elszaladván, kényszerítettet mélts. gubernator Excellentiád eleiben terjeszteni ügyit, igazságát, szabadságát, jovait és juxta contenta artic. 4. tit. 1. part. 4. Approbatae Constituonis, contra legis turbatores a satisfactiot megkévánván. Mindezek világos relatoriákból és urbariumokból kitetszenek, kikről gróf *Kálnoki Ádám* kapitány uram ő nga bővebben informálhatja Excellentiádot.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1478.

A gubernium Csíkszéknek Erős János és testvérei érdekében.

N.-Szeben 1715. február 27.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustris-sime stb.

Minemű instantiát adtanak légyen bé alcsíki csatószegei *Erős János, István* és *Mihály*, accludáltak kglteknek, ez végre, hogy kgltek mind az ő dolgokat, mind, az mint itt referáltatik, *Cserei János* nem rendes processussát, egy szóval mind az két félről plenaria és hiteles informatiot külgyen az gubernium jövő confluxusára, úgy hogy akkoron minden scrupulus nélkül igazíttathassák. Ez mellett pedig admoneálja *Cserei Jánost*, hogy azon rabokat kezességen az dolog igazításáig bocsáttassa el. Secus stb.

Datum Cibinii die 27. Februarii a. 1715.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp. GABRIEL ALVINCZI mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1479.

A főkormányzék Csik-, Gyergyó és Kászonszéknek.

a) *N.-Szeben 1715. febr. 23.*

A katonaság téli szállásának költségei fedezésére vetettünk fel újabban r. f. 173500, anticipato, melyből is esett kgltek székire r. f. 5900.

Megujítják a pálinka és égett-bor főzésének eltiltását.

A falukon a bíró választást Szt.-Mihály napjára rendelik.

b) *Szeben 1715. márcz. 20.*

1715. ápril 30-ára N.-Szebenben hirdetett országgyűlésre meghívja.

c) *N.-Szeben 1715. május 8.*

Elrendeli, hogy egyik községet a másik felett ne terheljék.

Ügyeljenek a vecturázásra, hogy gyorsan szállíttassék. A circálást a falukon elrendeli. Továbbra az utak és hidak repartitiojára vigyázzon és vigyáztasson kgltd.

d) *N.-Szeben 1715. szept. 25.*

A katonaság téli ellátásának fedezésére esett Csíkra pénz r. f. 13275, buza 1100 köből, zab 2330 köből, széna 937 szekér, és 2 hordó bor.

e) *N.-Szeben október 8.*

A fejevári fortificatiohoz elrendeli a gubernium 10000 fenyőfa pallisata szállítását, darabjának hosszúsága két ölnyi, vastagsága legfeljebb másfél singnyi legyen, melyet úgy admaturálja, hogy még az idei vizen leszállítsa.

f) *N.-Szeben 1715. decz. 5.*

1716. január 14-ére N.-Szebenben hirdetett országgyűlésre meghívja.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1480.

Csik-Szent-Király 1715. márcz. 26.

Bors György Al-Csík-szék hűtös assessora bizonyítja (elismeri, recognoscalja), hogy bánfalvi *Thamás András* panaszolta előtte *Csik-szeredában*, hogy midőn «az magyar katonaság *Kászon* felé járván, jöttek volna által az bánfalvi réten» a strásamester *Bálint István* két katonával megverette, és mikor panaszra ment a commendánshoz, azzal vádolta őt *Bálint István*, hogy a keringő kuruczokat ő vitte reá s mutogatta ki nékik, mikor a havason voltak. *Bokor Imre* kapitányok *Tamás András*t, erre elzáratta törvénytelenül. Hány nap volt a börtönben? nem tudja.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1481.

A székeley nemzet kívánalmai a főkormánysektől. (1715 május.)

Postulata in clytae nationis Siculicae.

1-mo. Minthogy Isten kegyelmességiből, az mint értjük, az hadakozások csenedesdtenek: instálunk azon, hogy az mlts. regium gubernium is atyai reflexiója szerint munkálódja sulyos adózásunknak könnyebbségit, mivel már nagy terhviselésünk miá szín-

tén elnyomorodtunk, az ő felsége kegyelmes diplomája is ez iránt nekünk vigasztalást igérvén.

2-do. Az míg pedig nationknak is az adózásban concurrálni kelletik, instalunk az mélts. regium guberniumnak igen alázatosan: observáltassék a néhai mélts. gubernium idejében observaltott praxis, hogy a mivel segíthetjük az több nemes statusokat, repar-tialtassék ránk proportionaliter; akkor tizedrészt subleváltuk, most pedig ötödrészivel terhelhetünk, másképpen ha respirium nem ada-tik, egész elnyomorodásunk miá semmi segítséggel nem lehetünk, az egész tereh az más két natióra redundal.

3-tio. Az mint az nemes ország ennek előtte legközelebb celebrált közönséges gyűlésiben articulusban íratta volt, a két ház jobbágyú nemes emberek adózásának dolgát, mivel azon kívül is az ő felségitől diplomatice kegyelmesen confirmáltatott szabadsá-gunkra nézve külön szokással és törvénynyel szoktunk élni az nemes vármegyéktől másképpen is, minthogy minden ember ma-gának azon szabadságot praetendálja s eddig is közöttünk sok confusiokot causált: instálunk az méltóságos guberniumnak, ne szorítottassunk azon articulusra, hanem élhessünk magunk ususával.

4-to. Lévén az nemes országnak az liber quaestusról elég-séges és világos articulusa, az ellen igen nagy megbántódásunkkal és szomorúságunkkal tapasztaljuk, hogy némely atyánkfiainak Molduvából és Havasalföldiből magok házok szükségire való bor-nak hozatása az harminczadnak nagy auctioja miá elfogatott, annyira, hogy már nemes nationknak azon plágán lévő részt bor-ral sem élhet, távol lévén azon helységtől a jó bortermő helyek is, sőt még nationkbéli kedves atyánkfiaira az *Oláhországból* ki-hozatandó maga majorság borait is csak, contra praerogativam et praejudicium nostrum manifestum, hallatlan harminczaddal taxál-ják, e mellett, némely creditor atyánkfiait az molduviaiak holmi adósságért marhával contentálván azon adósságban elvett mar-hák iránt is szokatlan vámlással taxálták specificált atyánkfiait. Instálunk az méltóságos regium guberniumnak igen alázatosan ezen dolgoknak orvoslása iránt; nem consolálhatván pedig az mélts. regium gubernium: méltóztassék ez iránt a felséges udvar-hoz expediálandó expressusunkat recomendálni.

5-to. Ennek előtte való üdőkben adván ki feles atyánkfiái

pénzeket, gyrájokat és buzájokat az nemes ország szükségire sub spae futurae refusionis: melyeknek refusiojának effectuatioját is az méltóságos guberniumtól alázatosan várjuk.

6-to. Keservesen tapasztaljuk közönségesen azt is, hogy a mi kegyelmes urunktól ő felségitől a nemes haza szükségire igitertett és decretaliter confirmaltatott considerabilis summa ki nem adatik, úgy az aknai és egyéb fiscalis tiszték is nem haza fiai, hanem idegen nemzetből állók: mely iránt is az mélts. guberniumnak alázatosan instálunk, ezen közönséges jót, az hol illik jó karban és helyben állítani méltóztassék.

7-mo. Nagy megbántódásunkkal tapasztaljuk azt is, hogy az *Marus* tulsó felin lakó *marusszéki* atyánkffiai contra *Approbatam regni Constitutionem partis 3-tiae tit. 7(3. art. 6. az sófalvi aknárról eltiltattak, az sójok ki nem adatik.*

8-vo. Az *sóaknákra* recipiálván feles jobbágyok magokat, sem ad legitimam, sem ad placidam requisitionem ki nem adják. Ezen dolognak is orvoslását méltóztassék az mélts. gubernium munkálódni, úgy az kiknek szolgálai vagy jobbágyi officzerek mellé recipiálják is magokat, az mélts. gubernium moderatioja által, hogy kiadassanak, alázatosan instálunk.

9-no. Az *égett bor* főzésnek tilalmát, üstöknek elszedésit nemesi szabadságunk megbántódására lenni tapasztaljuk, juxta locum decretalem par. 1-mae tit. 9-ni, minthogy némelyek, az kik az ő felsége adaját sem supportálják (az ecclesiasticusok, sidók, németek, markotányok és rácznék, kik is tiszteink jurisdictionjában nincsenek és ő kegyelmektől dependeálni nem akarnak) szabadon főzik: ez lévén nationknak nagyobb részeiben az ő felsége adója megszerzésének mediuma, méltóztassék az mélts. gubernium felszabadítani, avagy csak olyan gabonából való főzésit, mely egyéb ususra nem applicaltathatik, avagy arról írott mandatumot mindenekkel egyenlőképpen observáltatni.

10-mo. Az *salétrumnak* praxisa nationknak régi szabadsága ellen lévén, juxta *Approbatam Constitutionem par. 3-tiae tit. 50. articulo 1-mo,* ez iránt való megbántódásunk iránt requiráltuk vala az mélts. guberniumot, melyre is olyan resolutionk jött, hogy ha az kuruczoknak főzhettük, ő felsége szükségére annál inkább tartozunk véle; de, minthogy azon üdőkben is nem az ne-

mes székek főzték, hanem az ő felsége hűségében megmaradott embereknek pro isto turbulento tempore confiscalt jószágokban főzték azon jószágok inspectori: ez iránt is az mélts. gubernium nationk iránt való consolatioját alázatosan várjuk.

11-mo. *Háromszéki* atyánkfiai panaszokból értjük, hogy némely brassai emberek Háromszékre kimenvén, propria auctoritate az salétromot főzik, sok atyánkfiainak házokat és egyéb épületeket felhányják, nyilvánvaló praejudiciumunkra, ez mellett megírt háromszéki atyánkfiainak ennek előtte való üdőkben salétrum főzetelre serföző üsteit elvették, melyek még máig is oda vadnak: méltóztassék az mélts. gubernium vagy az üstök megadatása iránt (ha még kár nélkül megvadnak) vagy igaz árának refusioja iránt allaboralni, úgy az brassai uraiméknak is commitálni, hogy az magok territoriumán practizálják az salétrom főzést, minthogy ezen ő kegyelmek praxissa pro privato lucro vagyon.

12-mo. *Udvarhelyszéki* atyánkfiai nagy megbántódásokkal jelentik, hogy az két *Oláhfalu* az udvarhelyszéki határokat élvén contractusok ellen, az megírt szék határára major házokat építenek, tanorokat erigálnak, fájokat hordják, specificé az kápolnás-oláhfalviak marhájokat az szék határán tartják, mégis az széktől dependeálni nem akarnak, az régi jó rend szerint előttök agitalandó törvényeket sanioris revisionis gratia contra Appr. regni Constit. par. 5-tiae edicto 74. specific. nem transmittálják; sőt egy zetelaki előttök perleni nem akaró embert (ki is competens forumán és bírája előtt akart megfelelni) arestálták: instálunk az mélts. guberniumnak igen alázatosan, méltóztassék az megírt oláhfalviakat régi törvényünk szerint, hogy székünkötől dependeáljanak, tam in iudicis, quam in oeconomicis committalni. Ezeknek valóságát egy oláhfalvi ember instantiájából, melyet is az mélts. guberniumnak alázatosan fog representalni, az mélts. gubernium megláthatja.

13-tio. *Háromszéki* atyánkfiainak occurálván *Bereczk* városi lakosokkal gyakor törvénykezések, mely városiaknak se prothoculumok, se notariusok nem levén, semmi processust fel nem írnak és causájokat sanioris revisionis gratia ad forum superius nem transmittálnák: hogy azért előttök perlekedő atyánkfiainak

minden processusok és deliberatumok megíratassanak és az apelált causák transmittáltassanak, mint szintén az kézdi vásárhelyiek forumáról, alázatosan instálunk.

14. Az octoberi és májusi sokszori erogatiok iránt még eddég semmi bonificationk nem lévén, úgy most is pro medio Maji feles naturalékot administrálván székeink: hogy quantumunkban ingrediáljanak, vagy egyébképpen bonificáltassanak, alázatosan instálunk.

15. Az felséges *svécziai király* hadai általmeneteknek alkalmatosságával lévén feles expensái és az vecturából következett kárai székeinknek, egynehány statiokban: méltóztassék az mélts. gubernium vagy mostani quantumunkban acceptáltatni, vagy az honnat illendő, bonificáltatni.

16. Nagy megbántódásunkkal tapasztaljuk, hogy közöttünk lakó némely *egyházi rendeknek* lévén nemes vármegyében vagy anyja, vagy felesége jussán aprehendált két vagy három jobbgyocskája, szüntelen való residentiajok és oeconomiajok pedig székünkben vannak, mégis velünk együtt contribuálni nem akarnak: hogy azért de loco residentiae et oeconomia supportálják mind az szék, mind az falu terhit, mint szintén praedecessorok, alázatosan instálunk.

17. Nem kevés megbántódással tapasztaljuk *Brassóban* sót hordó szegénységeinknek szokatlan taxáltatásokat, úgyannyira, hogy minden szekér sótól brassai uraimék bizonyos darab sókot elveszne, melyet is quo jure et privilegio cselekedjenek ő kglmek, nem tudjuk. Instálunk azért az mélts. guberniumnak alázatosan ezen dolognak megorvoslása és eligazítása iránt.

18. Ennekelőtte való nemes országgyűlésiben alázatos instantiánkkal requiraltuk volt az méltóságos guberniumot, hogy nemes nationk közül egy becsületes atyánkfia ad membrum incliti commissariatus applicáltassék, melyre az mélts. guberniumnak olyan resolutioja accedalt, hogy kívánságunk szerént effectumban megyen: hogy azért mostan absque dilatione megírt atyánkfia applicáltassék, és cum inclito commissariatu Szebenben vagy egyebütt, az hol az dolog és az üdő kívánja, resideáljon és annuatim számot adván az többivel együtt köteles legyen, az méltóságos guberniumnak igen alázatosan instálunk.

19. Az elmúlt revolutio alkalmatosságával az *Nyírségen* telepedvén meg feles erdélyi jobbágyainkból lett katonák, kik is székeinkben occulte bėjővén, sok böcsületes atyánkfiainak jobbágyit és más adozó embereinket is elszöktetik, in damnum et praejudicium nostrum manifestum: tessék azért az méltóságos guberniumnak olyan mediumot adinvenialni, hogy az ilyen jobbágyokat és egyéb adozó rendeket szöktető emberek refrenáltassanak és az mely jobbágyok elszöktek, az partiumból és Magyarországról kiadassék.

20. *Udvarhelyszéki és csíki* atyánkfiainak commissionalliter parancsolván az méltóságos gubernium 4000 palisátának való cserefáknak levágattatások és azok Mikóvárához való vecturázások iránt, mely fák is udvarhelyszéki atyánkfiainak határokon vágatván, ő kegyelmeknek igen nagy károokra, *udvarhelyszéki* atyánkfiainak az commissio szerént az *Tolvajos* és *Mitács* tetőre, csíki atyánkfiainak pedig Mikóváráig vecturázták, alkalmatlan levén az üdő, azoknak vecturájokért feles pénzt kellett expendalniok: mely is, hogy megírt atyánkfiainak bonificaltassék, vagy mostani quantumokban acceptaltassék.

21. Noha kegyelmes urunk ő felsége decretalliter kegyelmesen parancsolt arról, hogy az becsületes szász nation való debitorok, ha szintén az capitalis summát megfizetnék is mostan, de ugyancsak annuatim az rendes interest fizessék meg, mindazáltal sem capitalist, sem interest nem akarnak fizetni creditor atyánkfiainak: hogy azért avagy csak annuatim az rendes interest fizessék meg ő kegyelmek az méltóságos guberniumnak, alázatosan instalunk, úgy annak megvételeének modalitasául is az méltóságos guberniumtól alázatosan informatiot várunk.

22. *Háromszéki és csíki* atyánkfiainak relatiojokból értjük:

1-mo. Az szuivatosság (*így!*) dolgában levén nagy abuzus, úgy, hogy ha valamely ellopott marhát hét ember elesküszik, tizen négy visszaesküszí. azt huszonnyolcz, és így azon dolog sok lelkeknek veszedelmére (mely is az sok hamis hüt) in infinitum szokott menni, az mint ezen dolog csíki, és *gyergyai* atyánkfiainak beadandó alázatos instantiájokból elucscált. 2-do. Az molduvaiakkal lévén azon atyánkfiainak határok iránt való controversiájok, hogy az méltóságos gubernium mind az szuivatosság (*így!*) hozza és veszedelmes processusát constitutive cassálja, s mind az molduvai

méltóságos vajdával ezen controversiat eligazítani méltóztassék alázatosan kívánjuk.

23. Nem kevés kárunkkal tapasztaljuk közönségesen azt is, hogy az ő felsége militiája semmiféle gabonából a malmokba vámba adni nem akar: hogy az iránt is a méltóságos gubernium patrociniuma által consoltassunk, instalunk alázatosan.

24. *Csiki* atyánkfiaitól értjük, hogy in praejudicium possessorum, sok atyánkfiainak benn és künn való örökségek és jószágok *Mikóvárához* applicaltott: kiknek is, hogy más hasonló hely adassék, vagy quoquo modo bonificáltassék, alázatosan instálunk.

25. Az elmúlt revolutio alkalmatosságával *Brassóban* akarván az Töröcsvári-passuson feles borokat beszállítani az ő felsége militiája, az ott levő magyarországi hadakkal ott lévén háromszéki atyánkfiai közül is, azon borokat elnyerék; superveniálván quartélyozó Graven generalis ő excellentiája, akkori háromszéki tiszt atyánkfiait arestálta, és mind addigelé el nem bocsátotta, míg kétezer köből búzáról megírt atyánkfiai obligatoriat nem adtak, melynek öt százát meg is fizették: hogy azért megírt atyánkfiai azon violenter extorqueált obligatoriának tenora szerint a megírt búzának megfizetése az obligatoriával együtt anniháltassék és a már megfizetett ötszáz köből búza iránt refusio tétessék, az méltóságos guberniumnak alázatosan instálunk.

26. Lévén *Csik-Szépvízen* harminczegy személyből álló őrállók, kiknek repartioját (így!) kívánván az fiscus az ösvényeknek situssinak állapotjához képest: resolválták csiki atyánkfiai ezeknek repartioját (így!) és ratione dissitarum particularum |passuum, úgy mindazonáltal, 1-mo: hogy azoknak adózásheli accommodatioja és immunitása a régi usus szerint practicáltassék; 2-do: beállítása azoknak, vagy változtatása a szék tisztai autoritásokba álljon, 3-tio: dependentiával az törvényes és adózás iránt lévő materiákba azon szék tiszteitül legyenek. Hogy azért ezen őrtállóknak azon egy *Szépvíz* falvából ezen mód szerint való repartiojok confirmáltassék, az ő felsége szolgálatjának hasznosabb végbenviteléért és ezen falunak terhe könnyebbítéséért (mivel hogy az falunak terhét csak egy néhányan supportálták különben is, in passu pro ratione passus continue télben nyárban quartélyt tartanak) alázatosan instálunk az méltóságos guberniumnak.

27. *Marosszéki* atyámfiai relatiojából értjük, hogy az székek közönséges havasából az *udvarhelyszéki* és *nagy-görgényi* havasokhoz nagy rész applicáltott: melynek restitútiójára az n. országtól, hogy bizonyos commissariusok bocsáttassanak ki, alázatosan instálunk.

28. A verebek megfogását negligáló nemes emberek, hogy pálczával veretessenek meg, nemesi szabadságok ellen lévén: hogy azért az olyanok ellen más egyéb meritalis poena decernáltassék a mélt. guberniumnak alázatosan instálunk.

29. A *dohányozás* eleitől fogva sok kiváltképen való károkat causalván mind nationknak in particulari s mind közönségesen az nemes hazának: hogy azért továbbra is abból következhető szomorú casusok tolláltassanak, méltóztassék az mélt. gubernium avagy csak hazánk lakosi között olyan tilalmat tenni, hogy ha ki az ellen cselekedni comperiáltatik, a tiszték irremissibiliter büntessék meg.

30. Magunk nagy megbántódásának és sérelmünknek tartjuk bizonyos atyámfiaiak, nevezetesen *Vass Dániel* atyámfíának ő kegyelmének panaszából, hogy régi őstől bíratott jobbágyi ellene felköltének és ő kegyelme ellen processust akarnak kezdeni: azért ily nagy, szomorú és az nemesi szabadságnak everciojára (így!) czélozó példáknek eltávoztatásáért, méltóztassék az mélt. gubernium hathatós mediumot megorvoslásában találni, mivel azt más, egynehány rendbéli most recenter exoríalt materiak urgealják.

31. *Gyergyai* atyámfiaiak panaszából értjük, az mint az mélt. gubernium és az n. ország articulibusban írta volt az Maroson lévő gátokon lévő vámjának limitatioját sok helyeken nem observálják: alázatosan instálunk, hogy azon legközelebb való nemes országgyűlésiben emmanáltott articulibus cum poena observáltassék.

(Egykorú másolata *Csík vármegye levéltárában.*)

1482.

Gyergyószék ülnökei nyilatkozata, hogy Komis Zsigmond gubernátor számára túrót szedetnek fel a széktől. Gy.-Szt.-Miklós, 1715. decz. 7.

Mi, nemes *Gyergyószéknek* alább megírt hütös assessorai, adjuk in hoc anno 1715. die 7 dec. ezen levelünköt fide nostra

mediante arról, hogy a miképpen informáltatott méltóságos úr gróf *Kornis Zsigmond* gubernator urunk ő excellentiája, hogy az ő excellentiája számára praecise csak holmi sajtok, túrók és madarak vettettek és szedettek volna fel: mely dolog itt a n. székbem nemhogy effectualódott volna, de még nem is hallatott, nem is parancsoltatott senkitől is sajtok, túrók és madarak szedése; hanem nem denegálhatni a nemes székek egyező akaratjából egyegy kis túrócskát felszedetni, nagy jó urainknak kelletvén és akarván kedveskedni, sokfelé lévén a n. székek bajoskodási, egyébbel sem lévén mivel kedveskedni.

Datum Gyergyó-Sz.-Miklós in communi congregatione sedis Gyergyó, anno et die supranota is celebrata.

THURI MIHÁLY assessor mp. (p. h.)	ELEKES JÁNOS assessor m. p. (p. h.)
LÁSZLÓ JÁNOS notarius mp. (p. h.)	KEMENES IMRE assessor mp. (p. h.)
BELÉNYESI BENEDEK asses. mp. (p. h.)	BARTALIS BALÁS assessor mp. (p. h.)
GYÖRFFY GÁBOR asses. mp. (p. h.)	GÁSPÁR ISTVÁN asses. mp. (p. h.)
LACKÓ JÁNOS assessor mp. (p. h.)	BALÓ JÓZSEF assessor mp. (p. h.)

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1483.

Négy székel szék kötelezvénye a parajdi sóbánya árendájának hátaléka törlesztésére. Szében 1716. febr. 11.

Mü, nemes *Háromszéknek*, *Udvarhelyszéknek*, *Maros-széknek* és *Csíkszéknek* a ns ország gyűlésére expediáltatott deputatusi, recognoscaljuk per praesentes, hogy a mint in anno praeterito 1703. ezen nemes székek associáltak volt magokat a parajdi sóaknának megárendálásában és az elmúlt siralmos revolutioban azon esztendőbeli kivágotott sók quoquo modo elkárosodtanak, kire nézve azon proventusból ki nem telhetvén azon esztendőbeli árendapénz, mostan peniglen azon árenda restantiájáért megszorítottván *Hann* uramtól ő nagyságától, inmediate executorokat akarván kiküldeni a székekre, kételenítettünk végképpen azon árendapénz befizetéséről ilyen egyeződést tennünk: hogy nemes *Udvarhelyszékre* redundáljon ung. II. 1290 // ¹⁾ 36, nemes *Három-*

¹⁾ A két dült vonás (//) dénárt jelent.

székre fl. 365 // 58, nemes *Csikszékre* 365 // 58; nemes *Marosszékre* 365 // 58. Mely repartitio szerént való summát tartozzanak a nemes székek ad mediam Martii anni praesentis 1716 *Ugron János* uram kezébe beküldeni; ha pedig casu quo valamelyik nemes szék elmulatná annak a pénznek administratioját ad terminum praefixum, eo facto menjen azon helyre az executio. Lévéen pedig nemes *Udvarhelyszéknek* néhai gróf *Pekri Lőrincz* uram ellen praetensioja in fl. 476 // 4, azon praetensionak keresetiben tartozzanak a több nemes székek assistálni, melyet ha casu quo ugyan nem obtineálhatnának is, tehát azon pénzben a több székek fizetni ne tartozzanak, hanem in toto redundáljon *Udvarhelyszékre*. Ezenkívül valamely difficultasok exoriálttának volt az árendafizetés iránt, mostan végképpen sopiáltattak a nemes négy székek között. Melyről adjuk ez mű levelünköt pro futura cautela fide nostra mediante.

Datum Cibinii in hospitio illustrissimi domini baronis *Petri Apor* de Al-Torja in praesentia videlicet illustrissimorum dominorum supremorum officialium.

Anno 1716. die 11. Febr.

(P. h.) DONÁLT GYÖRGY deputatus
sedis Háromszék mp.

(P. h.) UGRON JÁNOS deputatus
sedis Udvarhely mp.

(P. h.) HENTER KELEMEN deputatus
sedis Háromszék mp.

(P. h.) SIMÉN GYÖRGY deputatus
sedis Udvarhely mp.

(P. h.) BOCSKOR JÁNOS deputatus
sedis Csík mp.

(P. h.) SÁNDOR PÁL deputatus
sedis Udvarhely mp.

(P h.) BALÁSI JÓSEF deputatus sedis Csík mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1484.

A főkormányzék Savojai Jenő herczeg parancsára, az ő temesvári hadteste számára 10 szekeret rendel Csík, Gyergyó és Kászonszékéből.

N.-Szeben, 1716. aug. 27.

Sacr. Caes. Regiaeque Majestatis stb. nomine. Illustrissime stb.

Felséges urunk és fejedelmünk igaz ügye fegyverit az egész kereszténység megesküdt ellenségén és hűtit megszegő török nemzetzen dicsőséges győzelemmel *Péteváradjánál* Isten megáld-

ván, azon győzedelmeskedő fegyver felséges *Eugenius* herczeg commendója alatt *Themesvár* alá szállott.

Hogy azért mi is nagyobb és állandóbb gyümölcsit érezhesük, nemcsak Istenünköt flgs urunk fegyvere tovább való boldogulásáért könyörgésünkkel kérni, hanem teljes tehetségünkkel és minden erőnkkel segíteni tartozunk. Most legközelebb flgs fenn nevezett herczeg parancsolatjából kívántatik feles szekér, melyekből kgltek mostani tehetségéhez képest esett cur. nro 10: melyeket is hat-hat ökörrel, egy vendégkerékkel, kötelekkel, fejszével, két béressel és minden requisitumokkal, a béreseknak élésivel holnap számra és fizetésével, minden mentséget kirekesztvén, commissariusal együtt kiállítani, úgy hogy ad summum 15 Sept. Déván lehessenek, kglteknek autoritate nostra a sua Majestate sacratissima clementer attributa parancsoljuk. Ebben a dologban pedig mint-hogy a főtiszteknek urunk szolgálatjában való hűségek és készségek megtetszik, alattokvalókra magokat ne bizzák, hanem magok serényen reá vigyázzanak, mint mégyen végben; egyébiránt ha mi fogyatkozás lészen, azokra és nem másokra fog rendundalni a számadás. Secus. stb.

Datum Cibinii die 27. Augusti a. 1716.

SIGISMUNDUS KORNIS
gubernator mp.

S. KÖLESÉRI mp.

Latin külső cím: Csík, Gyergyó és Kászsónszéknek.

Kívül: Exhibitum 4. Sept. vesperi. 6 Sept. confluálván az n. székek, rendelést és végezést tettünk.

Exhibitum in Gyergyó 7 Sept. vesperi. 8-vo item confluálván az n. szék disponált, az commissio szerént.

(Eredetije *Csík vármegye levéltárában.*)

1485.

A főkormányszék Kálnoki Ádámnak, Csík, Gyergyó és Kászsónszék főkapitányának. Szeben. 1716. szept. 12.

Az e nyáron győzedelmeskedő ő felsége fegyverének téli accomodatiója és intertentiója s a szegénységnek könnyítése céljából dispositiókat rendelemdő, *Szebenben* szept. 22-re a gubernium összegyűl, a ge-

neralis commendans tetszésére: *Kálnoky Ádámot Körispatakról* meghívja s felkéri, hogy a helytelen conflususokra, hír hintegető nyughatatlan emberekre vigyázzon s a viczetisztek helyben maradjanak.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1486.

Az 1716. téli adó összege. N.-Szeben, 1715. szept. 25.

Repartitio quanti pro hybernio a. 1716 Cibinii 25. Sept. 1715.
anticipato imporsito, quod constitit in

Quantum militare:

Pecuniae	r. f. 368,750	Avenae	cur. 71,500
Tritici	cur. 37,000	Foeni	cur. 35,750

Extraordinariae:

Pecuniae	r. f. 34,000	Foeni	cur.	1,036
Tritici	cur. 1,904	Vini	vas.	72
Avenae	cur. 2,968	Carnis	cent.	52

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1487.

A főkormányzék Csik- Gyergyó- és Kászonszéknek.

b) *N.-Szeben, 1716. január 25.*

A jelen hiberniumra praestalandó quantumúl rh. f. 760000 van felvetve, melyből *Csikszékre* esett rh. f. 4726; tritici cub. 487, avenae cub. 540. és a múlt hiberniumról függőben maradt 30000 frtból *Csikszékre* esett rész administralásáról.

a) *február 12.*

A mikóvári praesidium számára *Sófalvdról* 500 só szállítását elrendeli.

c) *február 14.*

Az elmúlt háborúságnak lecsendesedése és a király amnestialis gratiája után *Pongrácz György* az udvarhoz küldetett «bizonyos úri és

főrenden levő atyánkfiaitól» «az redux (visszatért) atyafiak közönséges ügyöknek folytatására», kinek költségeire 5600 firtot előlegeztek. Ennek törlesztése kivettetett az érdekelt reduxokra. A lista szerint (a mely azonban hiányzik!) hajtsa be rajtok a megfelelő részt.

d) márcz. 27.

A katonaság számára 1000 köből búzának a csík-szeredai Mikóvárba szállításáról szóló rendelet, mely szerint a szegénységen való könnyítés céljából más helyekről vannak szekerek rendelve, melyek *Kászonig* szállítsák *Brassóból*: ők aztán *Kászonból Szeredába* vitessék.

e) ápril. 20.

A mgos gubernium vetett kgltek székire 10000 palizátáknak való fákat, úgy hogy 3000-et kgelteknek *Háromszék* fizessen meg, az elküldést ne halogassák.

(Ex classe guberniali, *Br. Georgius Haller stb.*)

f) *Csesztve 1716 május 16.*

«Feles szükségek fedezésére esett kgltek székire in summa f. 550,» mit Szebenbe küldjenek *Verder György* adjunctus commissariushoz. *Gyula-Fehérvár* vára építésire vettetett dolgos nro 30, kiket küldjenek ki, egy commissarius felügyelete alatt, hogy el ne szökjének.

STEPH. KORNIS mp.

g) *Medgyesfalva 1716. junius 18.*

Gyulafehérvárra a vár építéséhez szállítandó fenyőfa pallisátáknak Csíkra esett része harmad részének szállítását *Gyergyó* részéről elrendeli.

h) *N.-Szeben 1716. junius 27.*

A kaszálók tilalma feloldatik. «Mínthogy Isten jóvoltából az kaszálásra való napok következnek, azért szabadosan minden ember kaszálhat, sőt intimáltatik is, hogy kiki minél feleebb szénát congareáltasson össze. *Toroczka János* kérésére a gyulafehérvári és dévai «fortificatiohoz» való szükségleteket kihirdetni és elszállíttatni elrendeli a mgos gubernium. A tábori szekerek mellől elszökdösött béresek üldözését is elrendeli.

j) szept. 9.

Megsürgeti az újszülött (neonatus) főherceg discretiojára felvetett pénznek beszolgáltatását, *Veder György* adjunctus commissarius kezébe *Szebenbe*, mert különben katonai executioval szedik fel és gyanúba keverik magokat.

(Gr. Kornis István gub. aláírásával.)

k) szeptember 11.

Az egész országra kivetett 500 tábori szekérből néhányat mentől hamarább kiállítani kívánván a comm. generalis: ebből ötnek azonnali kiállítását *Cárolyvárra*, a többinek (még ötnek) minden alkalomra való készentartását parancsolja.

l) szeptember 28.

A katonaság téli tartására kivetett összegből esett *Csik, Gyergyó és Kászonszékre* 3700 r. f., 728. k. búza, 4163 k. zab, 527 sz. széna. Tartsák készen, hogy a quartélyok elosztatván és az assignatiok kimenvén, beadhassák.

m) N.-Szeben, 1716. december 8..

Az országgyűlés helyéről, idejéről s a rendek összehívásáról rendelkezik: *Szebenbe* 1817. jan. 1-re; a törvényes dieták kezdete jan. 11.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1488.

A főkormányzék Csikszékre kiveti az adó és a téli táborozás költségeiből ráeső részt. N.-Szeben 1717. febr. 11.

Sacrae Caesareae Regiaeque Maiestatis stb. nomine!

Illustrissime, egregii stb. – Jóllehet felséges urunk atyai kegyelmes jóindulatjából erdélyi principatusának nemcsak külső el-lenségétől való megoltalmazására, csendes nyugodalmára, hanem abban minden rendeknek consolatiojára igyekeznek, de mivel a török hitetlen nemzettől véres szándékkal lött, hogy felbontása miatt az hadakozáshoz kellett fogni, (*így!*) melyet alig kezdvén el, ottan nagy és emlékezetes győzedelemmel azután kevés idővel, 164 esztendőől fogva

biratott tömösvári fortalitiom és bánáság megvételével istentől megáldattatott, mind az ellenség félelmes szomszédságához képest, mind hogy az elkezdett győzedelmes operatiot a militiának téli nyugodalma után hamarébb és könnyebben reasummálhassa, kéntele-nítettett ő felsége erdélyi principatusában számosabb militiát be-szállítani, mindazonáltal oly disciplinával és normával tartani, hogy a militiának az ő kiszabott mérték szerint való intertentioja és a szegénységnek is jó harmoniával való comportamentumból consolatiója és lehető sublevatioja következtessék, melynek az is nem utolsó jele, hogy a felséges hadi vezér Eugenius herczeg a maga tulajdon regimentjét is, jó hadi disciplinának példájául be-küldeni méltóztatott. Ez is, hogy ezen téli kvártélyban lévő mili-tiának intertentiójára, jóllehet sokkal több kívánlatott volna, mégis ez hazához való kegyelmes reflexiojából méltóságos regius com-missarius a által az egész quantumot 760,000 forintokra engedte, mely ő felsége alázatos híveihez lött atyai kegyelmességét meg-ismervén, minthogy a tavalyi terméketlen esztendőhez képest a szegénység nagy szükségét látjuk, azért minden kigondolható pro-portionata aequalitással felosztani és a vármegyék, székek meg-edgyezett akaratiából reparciálni igyekeztük. E felett homagialis kötelességünk és ő felsége érettünk excubáló s csendes megma-radásunkat munkálódó militiájához való gratitudonkból az oralis portiokat 2 krral megtoldottuk, úgy, hogy egy orális portio 6 krral fizettetvén, négy kr. menjen computusban, kettő pedig in-gyen, értvén azokat, melyeknek naturalis intertentioja az elmúlt három holnapokban nem volt. Azért az anticipato 25 Septembris anno 1716 felvetett quantumon kívül pro suplemento hihernorum ezúttal esett kegyelmetek székire pénz rh. f. 28872, magazinális buza cub. 540, ebben a summában értvén minden naturalékot és a feljebb megnevezett két krajczárokat is; remélvén, hogy ezen quantumot nem vonogatással, hallogotással és panaszzsal, hanem jövendőbeli nyugodalmas megmaradásért; mentől hamarébb se-rénységgel administraltatni el ne mulatja, mely hogy annál rende-sebben és igazságosabban véghez mehessen, az eddig való inter-tentiót jól felvevén falunként, gazdánként, mindkét félnek kára nélkül in computu beadjon, a szegénységet elére praemoneálja és az executiot quantumok felszedésével és administratiojával

megelőzni igyekezze. Az inspector commissariusokkal jó correspondentiát tartson, urához kötelességét és a szegénység conservatiojához való tisztit elkövesse, minden személyválogatást, félelmet és respectust félretévén, mindeneket ad normam aequitatis et iustitiae commensurálni tehetsége szerént igyekezzék. Secus stb. Datum Cibinii ex regio Transylvaniae gubernio, die 11. Febr. anno 1717.

Mínthogy a böcsületes szász náción lévő controversiában forgó debitumok revisiójára felséges urunk parancsolatjából commissariusok rendeltettek: azért a székbén is publicáltassék, hogy valakik a creditorok közül a szász náción lévő debitoroktól certificáltatnak, sub amissione debiti Szebenben pro 8. Martii anni praesentis compareáljanak és controversiában lévő creditumokat liquidálják és legitimálják.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

S. KÖLESÉRY.

Latin külső czim: Csík-, Gyergyó- és Kászsónszéknek.

(Eredetije a guberniumi nagy pecséttel *Csikvármegye levéltárában.*)

1489.

A főkormányzék Csíkszéknek, liszt szállításról a szeredai várba.

N.-Szeben 1717. ápril. 4.

Sacrae caesariae regiaeque Majestatis, principis Transylvaniae, dni dni nostri clementissimi nomine!

Illustrissime, egregii stb. *Csíkszeredai* fortalitium szükségére szállítatik *Brassóból* 100 hordó liszt a kegyelmetek határáig, melyeket kegyelmetek ott felvévén, vittessen bé *Szeredában* és mint-hogy kegyelmetek conservatiojára való fortalitium szükségére való; úgy a vecturázást is pro aequitate magok között repartiálni el ne mulassa, kegyelmeteknek autoritate functionis parancsoljuk. Secus stb. Datum Cibinii ex classe guberniali die 4. Aprilis anno 1717.

ANDREAS SZENTKERESZTI mp.

SAMUEL VEST.

S. KÖLESÉRI.

Latin külső czim: Csíkszéknek.

(Eredetije a nagy gubernialis pecséttel, *Csikvármegye levéltárában.*)

1490.

*Mártonfi György erdélyi r. kath. püspök vallás-erkölcsi szabályrende-
lete. Csík-Somlyón 1717. ápr. 9.*

Constitutiones

*illustrissimi ac reverendissimi domini Georgii Mártonfi epis-
copi Transylvaniae in Csík-Somlyó 1717. die nona Aprilis
factae.*

De iudicibus et aedituis ecclesiarum.

Domini curatores seu iudices singulis annis tenentur ratio-
cinari de bonis seu proventibus et expensis suarum ecclesiarum
coram parochio loci, qui est caput suae ecclesiae. Si quid expen-
dendum erit ex bonis ecclesiae, communicent semper cum do-
mino plebano; violatores, fectores, jejuniore sine respectu perso-
narum puniant. Poenae partes duae ecclesiae, tertia pars autem
iisdem cedit pro fatigio et labore.

Secundo: Uniformitas in contribuenda dominis plebanis et
magistris mercede de gelimis tam autumnalium, quam vernalium
frumentorum exactissime ubique servetur. Quilibet incolarum de
12 gelimis integram mercedem, idest duas gelimas plebano, unam
magistro de utroque frumento persolvat sub poena fl. 12.

Tertio: Dicta merces intra biduum apto tempore, a plebano
et iudicibus ecclesiae designato, comportetur a singulis incolis iti-
dem sub poena fl. 12.

Quarto: Si tempestate vel aeris inclementia, aut alio quo
vis casu superveniente defectu terra fructum usitatum non pro-
duceret, eo tempore ne ministri ecclesiae omni prorsus mercede
fruentur, pro gelima una puri tritici unam metram tritici, pro una
gelima vernalium duas metras vernalium solvere tenebuntur. Si
vero neque id praestare possent, iuxta communem aestimationem
segetis eiusdem temporis in pecunia compensabunt.

Quinto: Signa omnes ii, qui et gelimas (si pecora iugalia
habent) dare tenentur, id est: quot coniugati in domo, tot currus
lignorum, quos totidem jumentis vehere debent dominis plebanis
et magistris, quot sibi vehere solent, praetermissis aliis punctis.

Decimo: Proprietas stallorum, sediumque templi penitus

tollitur cum hac tamen declaratione, quod domini magnates, patroni reales, nobiles, iudices ecclesiarum et primores ac honoratiores sessionum anteriorem locum teneant secundum status suos. Infames personae ultimum locum capiant. Mares iuniores chororum teneant, nec viros seniores e sedibus excludant, sed nec hichorum consendant. Quicumque hunc ordinem non servaverit primo in fl. 12, secundo in fl. 24 puniatur, tertio a templo excludatur.

Decimo primo: Puellae virgines in templis, processionibus capita sua non velent, quod si velaverint, vela de capitibus earum per aedituos detrahantur, ipsorumque sint, praeterea pro inobedientia uno floreno mulctentur pro necessitatibus ecclesiarum.

Decimo tertio: Serio inhibetur abusus ille in feria secunda Paschatis, vulgo: *vízbevetés*, sub poena flo. 3; similiter nundinae circa templa et capellas tempore divinorum. Potus confiscantur potantes vero in flo. 3 puniantur, horum duae partes ecclesiae tertia iudicum et aedituorum est.

Decimo quarto: Valachi et haeretici, in parochiis catholicis degentes, in festis catholicis laborare non sinantur, secundum Antalfianam constitutionem sub poena fl. 3.

Decimo sexto: Domini iudices nullatenus praesumant in saltibus iuventuti dispensare, est enim in potestate dominorum plebanorum cum discretionem et honestorum virorum ad invigilandum talibus ordinatione, ne excessus a iuventute committantur excedentes in fl. 3 puniantur.

Decimo septimo: Nubentes copulari volentes in missa et concione una cum sibi assistentibus adsint, secus non copulentur.

Decimo octavo: Domini nobiles ecclesias et domos parochiales pro parte sua vel per se vel per suos famulos aut subditos aedificare tenentur. Ita et Valachi degentes in fundis, unde quondam, ecclesiae domusque parochiales aedificabantur, aut merces ecclesiarum ministris pendebant.

Decimo nono: Cum sit in ruinam evidentem murorum in templis sepeliri absolute nemini hoc conceditur, nisi fornicem aut formatam criptam habuerit, quae aedificare non, nisi dominis patronis licet.

Vigesimo: Extra templum prope parietes templorum, turrium

murorum coemeterii intra unam maiorem orgiam sepulturae non fiant sub poena fl. 12.

Vicesimo primo: Domini nobiles admoniti, ut suorum subditorum, famulorum, ancillarum, imo et filiorum ac filiarum excessus et defectus scandalosos puniant; si neglexerint, nec ecclesiae puniendos tradiderint, ab ingressu ecclesiae prohibeantur, si secus ad obediendum compelli non poterunt.

Vicesimo secundo: Domini item nobiles et alii etiam cujuscunque conditionis homines non praesumant ullo modo ad jus fori saecularis attrahere iudices et aedituos ecclesiarum, in causa et negotia ecclesiae officium sum facientes, alias ipsi nobiles ad forum ecclesiae puniendi pro hoc attrahentur.

Vicesimo tertio: Meretrices qualescunque ad consuetam ecclesiae poenitentiam compellantur. Impetitores etiam, si nobiles fuerint, puniantur; si secus non potuerint, ab ingressu ecclesiae prohibeantur.

Vicesimo quarto: Si domini iudices ecclesiarum negligentes fuerint in officio suo, videlicet in procurandis rebus et negotiis ecclesiarum, in aedificandis templis, domibus parochialibus, rectificatione et administranda mercede dominorum parochorum et magistrorum, item in puniendis excessibus et defectibus parochianorum, a dominis parochis ecclesiarum constitutis severe puniantur.

(*A csikkozmasi «Domus Historia» II. része 127–129. 11.*)

(Ezen végzéseket 1767. márcziusban másolta le *Tompos Antal Péter* cikközmasi plébános a «Domus Historia» id. lapjaira.)

1491.

A hadi biztosok értesítése Csík, Gyergyó és Kászon-széknek az Erdélyben téli szálláson levő hadaknak Temesvár felé kivonulása rendjéről és az éjjeli szállásokon való szükségleteiről. Szeben 1717. ápr. 16.

Spectabiles, generosi, egregii et nobiles domini nobis honorandissimi. Salutem servitiorumque nostrorum paratissimam commendationem.

A mi kegyelmes urunk ő felsége Temesvár alól győzedelem-

mel téli quartélyra az elmúlt őszzsel bėjütt militiájának némely része, azon győzedelemnek tovább való folytatása végett ez hazábúl ismét Temesvárhoz akarván menni, azon nemes széekben quartélyozott Felin regimentjebeli négy companiáknak 18 hujus *Mar-tonfalván* léssen összegyűlések, kiknek is azon helyben kívántatik zab cubulus 26, széna currus 13, szekér kívántatik numero 2, kik az háló helyig vigyék egyet-másokat. *Gyergyóból* kijövő Felin regimentbéli egy compániának, minthogy onnan hamar kijöhet, statio nem rendeltetett, hanem commissariusnak azon egy compania mellé destináltatott ifjú *Cseri János* uram, az *Csikból* és *Kászon* székekből kijövő négy companiák mellé pedig commissariusnak *Szombatfalvi* uram rendeltetett nemes Udvarhelyszékből. Minthogy azért az ő felsége szolgálatjának promotiója sietve kívánja fogyatkozás nélkül ezen dispositioknak praestalsát, akartuk kglteknek ex annuentia consensu et approbatione illustrissimi domini supremi comissarii provincialis tisztünk s kötelességünk szerint intimálni, hogy az megirt naturákról és szekekről, az említett statiós helyre tegyen olly dispositiót, hogy az militiának széna, zab és szekér defectussa ne légyen; melyeknek rendesen való administrációjában ha kegyelmetek maga székebeli becsületes tagját adjungálja az nemes széek résziről meg irt commissarius uram mellé, álljon kegyelmetek tetszésiben; mindazonáltal az companiák mellé rendeltetett becsületes commissariusnak incumbálni fog de administratis kegyelmetek nemes széke nevre quietantiát extrahálni, mely is vagy az nemes széek quantumában acceptáltatik ex suspensis, vagy in proximo computu kész pénzül megfizettetik az nemes széeknek; különben ha az militia disordine él, kegyelmeteknek több kára fog következni az rendes nem administratio miatt. Egyéb erogatiokra is ha erőltettetik kegyelmetek, csak producáljon cum declaratione róla quietantiát kegyelmetek, consoláltatik kegyelmetek az computuson; mindazonáltal tehetsége szerint az commissariatus dispositioja kívül való administratiokat igyekezze kegyelmetek eltávoztatni. Ifju *Cseri János* uram elmeneteliben ha semmiképpen mód nem léssen, az acclúdált marsust s dispositiót, az kit ő kegyelme helyett rendel kegyelmetek, mindjárt azon becsületes commissarius keziben küldje, hadd tudhasson procedálni dolgában. Kegyelmeteket siető hibás

irásunkról nagy becsülettel és alázatosan követjük. De reliquo divinae commendans tutelae, permanemus.

Earundem Dominationum Vestrarum

servi paratissimi

GEORGIUS WERDER et SAMUELEM BOÉR DE RECSE

provinciales adjuncti Commissarii.

Datum Cibinii die 16 Aprilis 1716.

Latin külső cím: Csikszéknek.

A következő melléklet van hozzá csatolva:

Dispositio et marsus.

1-mae companiae in regimentis Feliani ex Gyergyó usque ad Girbo in Albensi inferiori per dominum commissarium eiusdem companiae juniorem Johannem Cserei ducendae ex Gyergyó semovendo

	Avena cub.	Foeni cur.
Die 23 Aprilis ibit ad <i>Sófalva</i> , ubi indiget	6	3
Die 24 Aprilis ibit ad <i>Makfalva</i> , ubi indiget	6	3
« 25 « « ad Korod. ubi erit dies quietis et indiget	12	6
« 27 Apr. ibit ad <i>Szőkefalva</i> , ubi indiget	6	3
« 28 ad <i>Küküllővár</i> , ubi indiget	6	3
« 29 ad <i>Tur</i>	6	3
« 30 ad Verese gyháza, ubi fiet dies quietis, indigebitque	12	3
Die 2 Maji ad <i>Girbo</i> , ubi indiget	6	6

Itaque praefatus dominus commissarius *Johannes Cserei* junior procuret naturalia et praevia scribat dominis officialibus eorundem comitatum et sedium, ubi stationes annotatae sunt. De naturalibus extra hat quietantias a militia sub nomine eorundem comitatum et sedium unde victualia administrabuntur.

Sedulo invigilet sua dominatio, ne excessus patret in militia, si quos patrabit, de bona sua accommodatione non testilicetur, uno diligentissime cum bona declaratione modo authorico consignet et ad comitatum vel sedem, ubi damnum erit, transmittat.

Ceterum in omnibus intendat sua dominatio testificare obligationem erga provincium praestandam et invigilet quo melius tam inclita militia, quam et incola conservari possit, ac tamen extra dispositionem

excelsi regii gubernii et commissariatus provincialis, praecipue cum oppressione incolarum, aliquid faciat.

Datum Cibinii die 16 Aprilis 1717.

Ad mandatum illustrissimi domini supremi commissarii provincialis in absentia suae Illustritatis extradata

Ex commissariatu Transilvanico

per GEORGIUS WERDER mp. et SAMUELEM BOÉR DE RÉCSE mp.

provinciales adjunctos commissarios.

(Eredetije Csikvármegye levéltárában.)

1492.

Ferenczy Ferencz tudatja a csikszéki tisztviselőkkal a gnbernium intézkedését fegyver adatása iránt, továbbá Savoyai Jenő herczeg 1717-iki táborozását Belgrád vidékén és katonai őrség küldetését a székelyföldi határok felé. N.-Szeben 1717. máj. 18.

Mint kedves jóakaró uraiméknak ajánlom kegyelmeteknek igaz kötelességgel való mindenkori kész szolgálatomat.

Isten kegyelmeteket szerencsésen jó egészségben éltesse, kívánom! A mlgs gubernium a mint a nemes szék a fegyver adattatása iránt informatiot tett volt leveliben s magam is szóval satis superque declaráltam, in latimim transponálván, secretarius *Köleséri* uram által mlgs commendans generalis *Stainville* ő excellentiájának insinuálta s megértvén ő excellentiája, mely jóra czélozzon a ns. szék vele, azon levélnék copiját maga leveliben includálván, parancsolt mlgs generalis *Tis* ő excellentiájának, hogy *Brassóból* adasson fegyvert elegendőt a n. széknek keziben, *szeredai várban* felvivén onnan adják kézben. Már ahhoz alkalmaztassa a nemes szék magát, *Brassóba* ő excellentiáját is *Tis* uramot a nemes szék levele által requirálván és ha ahhoz is a nemes szék nem bizhatnék, requirálni kell *Köleséri* uramot és ujabban commendans generalis ő excellentiája előtt igyekezik ő kglme fogadása szerint szolgálni. Azonban a mlgos classis intimáltatja a n. széknek általam s igen meg is kívánnya: a szomszéd ország-béli dolgokról ha mi olyas hirei érkeznek vagy eshetnek végbeli nemes székünknek, elsőbben hirt adván *baron Tis* ő excellentiájának, azután ide is, hogy megírja a mlgos guberniumnak,

megkévántatik. Egyéb novellát a nemes széknek nem írhatok, hanem tegnap előtt érkezett Bécsből le az *Luczai* uram becsületes veje le s azt beszéllé, hogy még Eugenius fejedelem oda fel vagon, az armadaja ő Felségének *Péterváradja* tájékán vagon, olyan splendide s gazdagon mindene elég lévén, vagon csak egy corpusban százezer hada ő Felségének, hogy soha egy császárságnak nem volt olyan, azonkívül az sok muskotérosok szüntelen hajókon jönnek le az Dunán, az rettenetes sok élést szállítják le. Az armada vagon hat mélyföldnyire *Lándorfehérvártól, Tömösvártól* négy mélyföldnyire. Mihelyen Eugenius herczeg leérkezik, ha kedve lészen az töröknek az mezőben való harcra, megharczol; ha nem, vagy elnyomul előle, megkeresvén hol lészen armadájuk, megszállja osztán Landorfehérvárat. Egy regiment lovas ha eddig el nem érkezett *Udvarhelyre*, okvetetlen elérkezik minden órán, a ki oda be mifelénk is vigyáz, ha kévántatik beljebb is elmégyen, az bárczai és háromszéki passusok felé is vagy hat compania lovas mégyen. Azonkívül lészen fennálló lovas had, a ki vigyáz, hogy a mely felé kévántatik, oda megyen. Az úr *Lázár Ferencz* uram engem csak elsíettete, maga el nem jöve ő nga az generalis, computust végben vittem, az *Rosenzvain* urammal való particularist az hátra levő majalis quietantiák nélkül suspendaltam s az pretensiók is akkorra valók volnának, elég sokáig késik az n. szék a kiküldésivel, az hosszas várakozás mia az erszényből, minden drága lévén Szebenben, az sok nép között, kikoppan az susták s a poltura, a mint veszem eszemben, hacsak az majusi quietantiák nem augeálják az erogationkot az suspendákkal együtt, felesen marad restantiánk mindenben, ha az excessusokkal nem defalcalhatom s az sem sok, a ki valamire való volna. Küküllő vármegyének 11 ezer forintra ment pretensioja, az ki meritalisok, az ur maga mondá főcommissarius uram, három ezeret elvenne érette, a militia kettőt ígért, itt látom az negyedrészt vagy harmadát is elvennék, ehhez képest oda be jobban folytattuk mi az dolgait a szegénységnek, mint ide ki volt az sok confusio és számtalan excessus az cziffra vármegyékben. Ajánlom Istennek gondviselő oltalmában kegyelmeteket és maradok kegyelmetek igaz kötelességgel való kész szolgája.

Cibinii 18, Maji a. 1717.

FERENCZY FERENCZ mp.

P. S. Sólyom uram írja énnekem, hogy a mely harmad idei quietantiáját *Kosolnik* uramnak tavaly rejiciálá a commissariatus 130 köbül zabról és 22 köböl buzáról az többivel, nekem elküldette, talán magánál vagy hol felejtődött, mert ide kezembe most nem jött, ha most is kimarad, ablakra való lesz, a mint *Kosolnik* uram beszéllé *Brassóba*.

Külső cím: Spectabilibus etc. dominis viceofficialibus inclytæ sedis Csík etc.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában*.)

1493.

A főkormányzék rendelete Csikszékhez, az izgató patensek és levelek beadása, az útlevel nélkül lappangók elfogatása felől. 1717 jun. 3.

Sacrae caesareae regiaeque Majestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine. Illustrissime, illustres, spectabiles, magnifici, generosi, egregii ac nobiles, ut et agiles fratres nobis observandi, honorandi et benevoli. Salutem et caesareo regiae gratiae incrementum.

Mivel a keresztényi igaz ügy és a mellett felséges urunk és fejedelmünk eddig győzedelmesen vitézkedő fegyverinek boldogulását isten maga kezén hordozza, hogy a kereszténység ellenséginek és magokat hazájok s nemzetek veszedelmire melléje csatlottaknak szándékát az idén is megszegyeníti, elhiszszük és hogy felséges urunk ezen hereditarius principatusának conservatiojára atyai és elegendőképen gondot visel, azt is bizonyoson tudjuk. Ehez képest, jóllehet senkinek is homagialis kötelessége szerént való hűségiben nem kételkedünk, mindazonáltal a mostoni és következhető conjuncturákhoz képest kit-kit felséges urához való devotiojának maga és hazája conservatiojával való hathatós megmutatására emlékeztetünk, intünk és serkentgetünk. E mellett minthogy már eddig is méltóságos commendáns generális excellentiájának esett értésire, hogy az ellenségnek konkolyt hintő patensi és missilis levelei érkeztenek volna bé az hazában, melyeket ha ki tud, lát vagy keziben ment, minden tétovázás és halogatás nélkül a guberniumnak hurré tégyen, vagy maga mltgos commendans generalis excellentiájának béhozza. Ellenben ha valaki aféle leveleket eltitkolna, hurré nem adna és be nem hozna, in

facto deprehendátatik, vagy ezután is kinyilatkozik: a nemes ember mint ő felsége perduellis notát érdemlett ellensége, a közember pedig másoknak példájára halállal büntetetik meg. Erre a végre, a tavalyi commissionak ténora szerint, egy vármegyéből, székből a másikban passus nélkül alá s fel járó, falukon lézengő, vagy falukon kívül lappangó gyanus emberekre fő és vicetiszteknek légyen szorgalmatos vigyázása. Edgyik székből a másikban, tiszt vagy ura passusa nélkül senki ne járjon, haszontalan hír-csináló conventiculomokot ne tartson, nyilván vagy alattomban hadfogadó, passus nélkül járó ismeretes, vagy ismeretlen katonákat sohult ne szenvedjen; hanem megfogassa, vagy praesidiumbéli helyekre mindgyárást irántok hirt tegyen, sőt a faluknak, ha feltámadnak ellenek, szabadság adatik méltóságos generalis commendans excellentiája engedelmiből, hogy afélék ellen felkelhesenek, megfoghassák és persequálhassák őket, megfogván, fegyvereket ugyan beadják, de egyéb minden portékájokat elvehetik és magok között felosztathatják. Sok idegen koldusok is láttatnak városokon, falukon jární, kiket is a tisztok és birák, valamíg magokat elegendő documantumokkal és attestatiokkal nem legitimálják, megtartóztassanak.

Tüzre, kémlelőkre és minden alattomban való ellenség intentionaira szorgalmatosan mindenütt vigyázzanak és mindenekről hírt tégyenek Ezeket és több homagiális kötelességihez tartozó hívségeket, minden diffidentiák és hivetlenségek eltávoztatásával, elkövetni, mindenütt és mindenek előtt publicálni, kegyelmeteknek autoritate nostra guberniali serio parancsoljuk és commitáljuk. Secus stb. datum Cibinii ex regio Transylvaniae gubernio die tertia mensis junii, anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp

L. KÖLESÉRI.

Latin külső czim: Csik, Gyegyó és Kászonszéknek.

(Eredetije, a nagy gubernialis pecséttel, *Csikvármegye levéltárában.*)

1494.

A főkormányzék rendelete Csikszékhez katonaság téli szállása s az ellátásukra kiszabott adók felől. Kolozsvárt, 1717. október 14.

Sacra Caesareae Regiaeque Maiestatis et principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illustrissime, egregii, item et nobiles, agiles, frater nobis observande et benevoli. Salutem et caesareo-regiae gratiae incrementum.

A mü felséges urunk győzedelmes fegyvere nyári operatioi után téli nyugodalmára osztatván, tetszett felséges *Eugenius* hercegnek a mi édes hazánk securitására és az dühös szomszéd ellenségnek újabb invasiojától való oltalmazására az itt benn levő regimentek mellé még hat lovas regimenteket beküldeni. Jóllehet az haza, mind az pogányság invasioja, mind az marha dögi, mind mindenféle naturáléknak kevés, kiváltképpen az pénznek szűk volta, mind pedig Istennek látogatásából sok helyeknek a pestisi contagióért lett oclusioja miatt és ezeken kívül a sok militaris nyári statioik és condescensioik miatt naturálékbéli sok consumptio alázatosan representálván, ő felségének kglmes reflexioját és az haza téli quantumbéli consolatioját reméljük: mindazonáltal a militia benn lévén a hazában és bizonyos regulált alimentatio nélkül nem subsistálhatván, méltóságos generalis commendans excelentiája parancsolatjából proponált summából igirtünk 350 000 renusi forintokat, melyekben computaltatik a militia alimentatiojára négy téli holnapokra való buza, zab és széna, a commissariatustól kiadandó dispositioik szerént. E mellé adván az elkerülhetetlen sallariumot, bonificatioikot és expensakot: esett kegyelmetek székire a militare quantumból naturalékkal és pénzzel együtt rh. fl. 14180, az extraordinariumokból trit. cub. 55, avenae cub. 123, foen. curr. 27, vini vas. 3, car. cent. 10. Melyeket kglmetek tempestive iuxta proportionem aequitatis felvetvén és az szegénységnek hirré tevén, ad assignationes provincialis commissariatibus administratni el ne mulassa: kegyelmeteknek auctoritate guberniali parancsoljuk. Sic facturis alte fata sua Maiestas sacratissima benigne propensa manet. Datum Claudiopoli ex regio Transylvaniae gubernio die 14. Octobris anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp.

S. KÖLESÉRI.

Latin külső czim: Csik, Gyergyó és Kászsónszéknek.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1495.

A főkormányzék rendelete Csíkszékhez, melyben a pestis miatt az országos vásárokat és az örmények kereskedését betiltja. Kolozsvárt, 1717. okt. 30.

Sacrae caesareae catholicae regiaequae Majestatis, principis Transylvaniae, domini domini nostri clementissimi nomine.

Illustrissime, egregii, item nobiles et agiles, frater nobis observande et benevoli. Salutem et gratiae caesareo regiae incrementum.

Ugy informáltatván a regium gubernium, hogy az *örmények* méltóságos comendérozó generalis uram ő excellentiája consensusából lőn és egyszeri kiadott, gubernium az iránt való commissiojával nem gondolván, valahol valami másszor szokott sokadalmas helyet tudnak feltalálni, gondolni, felkeresik s összejárják az egész országot; kihez képest, hogy az nagyobb rossz eltávoztathassék, mely in casu contagionis miattok is serpálhatna több részire is az országnak, valamint már ezelőtt is megtiltatott bizonyos ideig és újabb felszabadításáig a sokadalmok tartása mindenütt ez országban: úgy mostan is ez által parancsoltatik és interdicáltatik mindenütt az országos sokadalmok celebrálása, sőt vásárok színe alatt való örmények helyekről helyekre absque discrimine locorum való kóborlása, kirakodás s mulatása, hogy azáltal inkább lehessen vigyázni az inficiált helyekről való embebrekre. Melyet is hogy kegyelmetek is maga székiben tempeste mindenfelé meghirdessen és meghirdettessen: kegyelmeteknek auctoritate functionis nostrae a sacra caesarea regiaequae Majestate, domino domino nostro clementissimo nobis attributae, igen serio et sub animadversione parancsoljuk. Sic facturis alte fata sua Majestas sacr. benigne propensa manet.

Datum Claudiopoli ex regio Transylvaniae gubernio die 30. mensis Octobris anno 1717.

C. SIGISMUNDUS KORNIS gub. mp. GABRIEL ALVINCZI mp.

Külső czim: Ill. egr. item et nob. agilibus, supremo capitaneo, vice-judicibus regiis sedium Siculicalium *Csík, Gyergyó* et *Kászon*, fratri nobis observando et benevolis.

Kivül: Lecta et publicata 14. Nov. 1714. Somlyó.

(Eredetije Csíkvármegye levéltárában.)

1496.

*A főkörmányzó Csikszéknek a katonaság téli elszállásolásáról
Ákosfalva 1717. oct. 30.*

Illustres, spect. stb.

Immineálván istennek engedelméből az következő hiberniumnak is ideje, ki az ő felsége vitézlő rendének téli quartélyban kelletvén sok aestivalisok után szállani: az méltóságos gubernium az okon annak intertentiojáról prospicialván, repartíaltatott quantum anticipato az nemes székre, a szerént, a mint arról kiment commissioból is kegyelmetek is láthatja. És minthogy az ns. székbe rendeltetett ki most *Veterányi* regimentből öt compania, az m. *Hauben* vicecolonellussal, a ki léssen *Taploczán* és egy kapitány *Sz. Györgyön*, más *Jenőfalvában*, 3-ik *Gyergyó Sz. Miklóson* 4-ik *Gyergyó-Újfaluban*, 5-ik *Kászoni Imperfalván* és egy compania rácz: azoknak azért competens portiojokról im magam is kötelességem szerént az tabellát elküldöttem, hanem tiszt uramék incumbáljanak, hogy az administratio lehessen tempestive annak rendi szerént és minden compania mellé rendeljen kgtek külön-külön stationális commissariust, a ki diligenter inspicialjon, hogy a régen bévett mód és mérték szerént lehessen az administratio; az hol penig tanálna in perceptione naturalium vagy más-képpen is exorbitálni az militia, reportáltassék ad commissarium és az hová illik annak meliorálása. Ezen dislocatiot penig az subrepartitioval együtt ad commissariatum küldje bé kgtek. Ennek felette, minthogy az elmúlt nyáron az ő felsége szolgálatja kívánta az militiának ez országban való sok rendbéli condescensioit: a mit azért azon alkalmatossággal, vagy ott commorálásában is erogált az nemes szék, serietim registrálván, autentice küldje kezemben kgtek ad 1-um Decembris *Szamosfalvára*, hadd procurálhassam annak idejében in locis debitis az nemes széknek az iránt való bonificatioját és consolatioját. In reliquo stb.

Dominationum Vestrarum

ad officia paratissimus servus

STEPHANUS KORNIS mp.

Ákosfalva die 30. Octobris anno 1717.

Külső cím: Ill. spect. magn. stb. *Csik, Gyergyó et Kászón*, dominis mihi observandissimis.

Kívül más kézzel: Karczfalvi bíró sietve vidd meg ezen leveleket *gyergyai* királybíró uramnak sub poena fl. 12.

SÁNDOR ISTVÁN mp.

(Eredetije *Csikvármegye levéltárában.*)

1497.

Szárazság, éhség és pestis Csíkszékbén 1717–1719-ben.

Memoria iudicii Dei.

1717-ben nem lévén pünkösöd után eső, oly *szárazság* volt ad 1-mum Sept. a. 1718, kihez hasonló nem hallatott, ezt követé 1719-ben aratásig oly nagy szigorú *éhség*, hogy fát, szalmát, rügyet, makkot, dögöt rág vala az szegénység és az kösség, melyből származék oly nagy iszonyú *dögghalál*, istennek bűneinkért való méltó iteletiből miránk, hogy commune vallatván számok az halottaknak in Oct, találatának, kik atyáikhoz takarottak, *Csik, Gyergyó* és *Kászon* székekben in nro 12,630, juxta hanc specificationem:

Al-Csikban. . . . . nro 4304

Gyergyóban . . . . . nro 3900

Fel-Csikban. . . . . nro 3404

Kászonban . . . . . nro 1022

Summa 12,630

Stella maris, lot amaris, pone finem fluctibus
Post funesta, funda mella Virgo melle dulcior
Amen

Lamentatis bello pestis contritae *Siculiae*,
Gemunt Stille, te pupillae moeroris lacrimulae,
Vulneratam, funestatam cerno mater *Daciam*,
De moerore, de cinere, erige *Transylvaniam*,
Olim claram Marianam respice *Pannoniam*,
Tolle pestem en me moestem tuis sterno pedibus.
Tibi juro corde puro, tibi semper serviam
Sine labe venerabor Angelorum Dominam
Amen.

Mindszent superior psalle tu Domino stb. stb. (azaz Felső-Mindszent főházkodj Istenhez, hogy szabadítson meg bennünket, s következik az imádság latinúl.)

(A *csikvármegyei levéltárban*, egykorú jegyzőkönyvben 1714–1721. csomag.)

1498.

Csikszék pusztulása 1717–19-ben. Kozmás 1720. ápr. 5.

*Brevis ac genuina relatio luctuosae tragoediae Csikiensis
sub annis tribus (1717–1719.)*

Anno 1717. a die 15. Maji usque ad 2. Sept. anni 1719. inclusive tanta siccitas, ut ne quidem semel terra intra id tempus sufficienter ad proferendum fructum maduerit; imo ita in terra exsiccati sunt ipsi radices herbarum, arundinum, arborumque, ut ubi ignem concepit, terra ipsa lento passu in plerisque locis ad profunditatem usque unius orgiae arderet, fumaretque alicubi usque ad annum et amplius indefinienter. Ita lacus, puteae, fluviique praesertim minores defecerint, ut ne quidem guttam aquae reperires. Licet non in *Csik* tam severe, in quibusdam tamen partibus Transylvaniae, ut in *Mezőség* vulgo tam homines, quam jumenta ob nimiam sitim compulsi sunt nativum solum deserere et alio migrare, ne siti interficerentur, quae nondum crepuerant, salutem sibi quaesitantes. Oculis meis vidi lacus profundissimos ad medium milliare, imo plus in longum effusos, in pueritia mea piscibus amoenissime abundantes in Martio anni praesentis 1720. ne guttam aquae reperiri. Ex hoc naturaliter evenit, quod omnis seminatura, quibus vegetari potest genus nostrum humanum, tam autumnalis, quam vernalis, uti et arbores nullum fere fructum producerent.

Hinc anno 1718. fames, in patria nostra ab anno 1603. inaudita, irrepsit, ita, ut alii fortiores fame adacti turmatim violenta manu frumenta, aliaque victualia ab habentibus raperent et depraedarentur. Alii cortices arborum, fagitiliae etc., glandes quercus, fagi etc., radices diversos arundinum, imo stramen et paleas commiscentes, ad formamque panis subcinericiicon coquentes edere coacti sunt. Mortuorum fame equorum, canum etc. cadavera, imo in *Háromszék* pago *Osdola*, fame mortui pueri carnes atras comederint alii. Verbo tanta erat fames, ut in quibusdam pagis fere tot fame, quot peste occubuerint.

Ex fame ita pestis increbuit, ut licet difficulter serpere posset propter indefessam solitudinem officialium, peste laborantes accludentium, nimirum in *Csik* a Januario 1719. dum hinc

inde pullularet, ita tamen in Julio et Augusto invaluit, ut fere medietas animarum peste periret, ubi non mortuorum tantum numerum authentice conscriptum, sed et viventium pro legentis notitia placuit adiungere in subiecto registro:

	mortui	vivi		mortui	vivi
Nagy-Kászón	773	953	Szent Tamás	270	338
Ujfalu	207	274	Nagyboldog Asszony	680	846
Kozmás	806	1415	Kis Asszony	773	654
Sz.-Márton	340	593	Oláhfalu	344	617
Sz.-György	1019	1202	Szent Király	228	418
Ménaság	307	378	Szent Imreh	404	322
Mindszent	161	261	Szent Simon	376	486
Szent-Lélek	246	339	<i>Gyergyó</i>		
Somlyó	166	857	Szent-Miklós	713	904
Delne	329	267	Szárhegy	364	673
Szent-Miklós	348	373	Alfalu	390	1002
Szent-Mihály	260	391	Ditró	668	930
Szent-Damokos	302	317	Újfalu	274	480
Summa mortuorum: 11318, Summa vivorum: 14438.					

(Ezután az elhalt papokat sorolván fel, így folytatja:)

Tum factum, quod vel maxime semen autumnale in terram anno 1717. projectum in sicco latitaret non secus, ac si in cista bene acclusa et custodita, tebuisset usque integrum annum, post quem dum pullulare coepisset, ad annum 1719, tantam copiam frumenti incolis insperate inusitateque adferret, quam neque in historiis est legere in terra nostra. Anno autem 1719 secunda Septembris, dum universorum dominus cataractas coeli aperuisset, pluere coepisset, continuassetque ad 15 dies (quo tempore maxime colligere solemus fructum laboris manuum nostrarum iam maturatum et ad messem album) frumentum tam jam in fasciculos ligatum, quam in spica nondum defaleatum ita madefactum est, ut usque ad viriditatem sub palea pullularet.

Post haec in Octobri Novembrique adeo generati ac multiplicati sunt, ut non simile videris in patria. Ego namque in Martio, ubi ex *Kozmas Bistritium*, inde *Carolinam*, hinc *Coronam* usque ad reditum iter continuassem, ubique etiam sub nivibus incredibilem eorum copiam oculis vidi. Ex quo tam collectarum segetum damnum irreparabile patimur, quam seminaturae autumnalis periculum, sterilitatemque soli auguramur. Quis autem

eventus rei fiet, dum haec 5. Aprilis scribo, futura qui praevidet, Deus noverit, cui laus et gloria.

(*Lukács Mihály* csikkozmasi plébános és csiki, gyergyai és kászoni főesperes egykoru feljegyzése a *csikkozmasi «Domus Historia»* I. része 74–77. 11.)

1499.

Kilyéni Székely Erzsébet, Barabás Györgyné kelengyéje. Kilyénben

1718. febr. 28.

Mü, nemes Háromszéken Orbai-székben *Szőrcsén* lakó *Szőr-csei Gáspár* és Kézdi-székben *Felső-Torján* lakó *Kozma Simon* mindketten nemes személyek, adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, mind mostaniaknak, mind jövődöbelieknek, quod in hoc ao praesenti 1718. die 28. mensis Febr., midőn volnánk Sepsiszékbén *Kilyénben* néhai tekintetes nemzetes *Székel Mihály* uram árvai nemes házoknál, fejedelmünknek ő felségének kegyes atyai rendelésiből, t. n. *Barabás György* uram vevén el magának társul t. n. *Székel Erzsébet* asszonyt, néhai t. n. *Székel Mihály* uram édes leányát, mely említett *Székel Erzsébet* asszonynak, ugymint t. n. *Barabás Györgyné* asszonyomnak, sepsi-kilyéni édes apja és édes anyja házától való elindulásakor t. n. *Boér Gáborné Imecs Erzsébet* asszony, édes anyja, mi előttünk, az melyeket ad házasságának és kiadatásának alkalmatosságával, per seriem következnek ez szerént:

Egy jóféle gyöngyös párta, 2000 szemből álló.

Egy jóféle gyöngyből való nyakravaló, 2000 szemből álló, 15 arany boglárral. Egy pár arany fülbevaló. Egy arany kereszt.

Egy arany láncz. Egy ezüst rózsza, rubintos.

Egy arany rózsza függőivel együtt, köves, két nagy szem jóféle gyöngy benne. Egy veres kláris öv, 46 szál. Egy ezüst öv.

Egy veres nyakravaló kláris, 5 rend öreg szem.

Egy selyem zsinór öv meczzin (=megyszín). Egy pár kézre való kláris, 50 rend. Egy aranyas veres atlasz szoknya, szélyes arany kötés rajta.

Egy viola szín kanavász szoknya, arany kötés rajta.

Egy kék kanavác szoknya, szélyes arany kötés rajta.

Egy zöld angliai szoknya, két rend elegyes csipke rajta.

Egy teczczin (= testszín) kanavác szoknya, egy rend arany csipke rajta. Egy kék kamoka mente, nesttel béllett, elegyes csipke rajta. Egy teczczin angliai mente, ezüst zsinórral, varrással, róka, mállal béllett. Egy zöld angliai mente, ezüst gombokkal, pikkelyekkel együtt. Egy teczczin aranyos matéria váll, ezüst arany csipkével beborítva. Egy zöld angliai váll, 3 rend arany csipke rajta.

Egy kék kanavác váll, hat rend elegyes kötés rajta.

Egy szőnyeg, 3 kilimmel együtt. Egy aranyas paplan.

Egy bagazia paplan. Egy teczczin aranyos küs ing.

Egy teczczin habos tafota selyem küs ing. Egy fekete selymes küs ing. Közönségesen ing nr 20, 5 -te fátyol.

Előruha is nr. 20, 5-te fátyol. Selymes lepedő nr. 6

Selymes vánkoshéjj nr. 8. Selymes kendő nr. 3.

Fejéressel varrott kendő nr. 6 Fejéressel, fejtővel varrott lepedő nr. 12. Fejérrel varrott vánkoshéjj, 6 Gyapotból és lenből való abrosz 16, egyik Lengyelországból. Asztal keszkenő lengyelországi nr. 11. Zabolai keszkenő nr. 11. Három derekalj héjjastól, 6 vánkoshéjj. Egy jóféle veres kláris gallér. Egy ezüst kalán.

Mindezeket külön külön név szerént mi előttünk kimutatván, úgy adá t. n. Boér Gáborné Imecs Erzsébet asszony édes leányának Székel Erzsébet asszonynak. Mely dolog mi előttünk így menván véghez, írtuk meg mi is fide nostra mediante, melyet kezünk írásával és szokott pecsétünkkel megerősítvén. Datum ao. dic locoque, ut supra.

Correcta per nos

SZÖRCSEI GÁSPÁR mp.

F. Torjai KOZMA SIMON mp.

nob. ex Orbai. (P. h.)

nob. ex Kezdi. (P. h.)

(Eredetije *nálam.*)

1500.

Csíkuszék folyamodása a főkormányzékhez, hogy elpusztult állapotukban adózási terheiken könnyítsen. Válasz Kolozsvárról

1718. márcz. 26.

Méltóságos regium gubernium!

Isten után jó uraink, patronusink!

Alázatosan borúlunk ngtok atyai szine eleiben sok inséginknek remonstatiojával. Tudjuk, hogy senki semmi nélkül nincsen, de annyira, aggraválva és elfogyatkozva senki nem lehet, úgy véljük,

mint szegény székünk; mivelhogy legterméketlenebb és leghidegebb, az ellenséghez legközelebb és tágasabb, sok aperturákkal való véghely is; feles militiának kell télben nyárban rajtunk lakni, sok izben kell a vágásokat, sok száz embereinkkel feles napokig ujitánunk, a mellett strásálnunk magunk személyiben is szüntelen tizenkét helyen való strását és néha mindnyájan is, úgy annyira, hogy a sok szervitz, fűhordás és várhoz való szolgálat is elég volna; de a nagy adó mellett nyárban a fűvünk is tilalmas, a ki miatt szénát nem csinyálhatunk, ottan ottan szekerünk hátán havasokra szaladunk, a sok alá s fel járók tartását és forspontját is nem győzzük. Legnagyobb jövedelmünk lévén az juhainkból azoknak legeltető havasi elszoritattak halálos büntetés alatt a vágásokkal tölünk, a téres helyeink a havasokon belől pedig vagy kőszikla, vagy vetésnek valók, sem tavaly a vetésünknek hasznát nem vehettük rend szerint, sem pedig az idén és az elmúlt őszszel is semmit nem vethettünk, most következő tavaszon is mit vethessünk, nincsen. Abrakot is a militiának más székekből hozattunk, kit rosszal fizettünk le; marháink (salvo honore) felesen döglöttek, a Molduva felől való faluink propter rationem belli szüntelen télben nyárban való quártély-tartás miatt ugy megnyomorodtak hogy incapaxok az adózásra, azoknak is adaja reánk szállott, a többi is, ha megtavasodik, mint maradhat, Isten tudja, mivel eddig is egy néhány száz emberek héjával vagyunk.

Melyhez képest alázatosan instalunk ngtoknak: méltóztassék ngtok terhes állapotunkat istenesen megtekinteni és szokott kegyessége szerint, könnyebbíteni; mely ngtok hozzánk megmutatandó istenes gratiájáért, hogy Isten ngtokot, minden testi és lelki jókkal megáldja, alázatosan kívánjuk.

Ngtoknak

alázatos igaz szolgálói

ns. *AI- és Fel-Csíkszéknek* minden lakossi.

Külső cím: Az erdélyi országi méltóságos Regium Guberniumhoz, Isten után jó urokhoz s patronusokhoz, ő ngokhoz, alázatos instantiajok az introsriptusoknak.

Válasz: A mennyiben a mostani impositionak a sulya engedte, volt reflexio a székhez. Claudiopoli die 26. Martii 1718.

Ex regio principatus Tranniae Gubernio

per

SIGISMUNDUM CUN mp.

(Eredetije *Csíkvármegye levéltárában.*)

[Erdélyi Magyar Adatbank]